

060-26

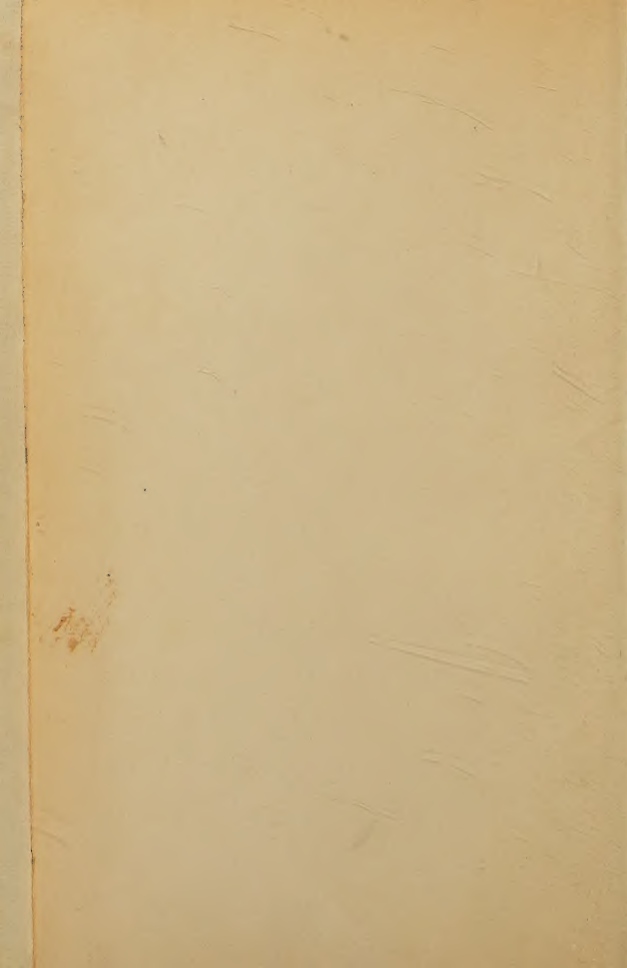
D627

HOROLOGIIUM
EXCITATORIUM

IMPRIMATUR

Conchæ. In festo S. F. Borgiæ

10 Octobris 1889

† JOANNES-MARIA,

Episcopus Conchensis.

HOROLOGIUM
EXCITATORIUM

AUCTARII LOCO

HOROLOGIO SCOLASTICORUM S. J.

APPENSUM

VARIIS CONSILIIS, MONITIS, DOCUMENTIS
CUILIBET SCHOLASTICORUM GRADUI
IN PARTICULARI ACCOMMODATIS,
EOSDEM AD PERFECTIONEM RELIGIOSAM
EXCITANS AC DIRIGENS,

FABRICATUM

A

R. P. Joanne Direkinck S. J.

EDITIO NOVA APPENDICIBUS AUCTA

UCLESII

COLLEGI S. J.

1889

26949

Bonum est viro
cum portaverit jugum
ab adolescentia sua.

Thren. 3. v. 27

PRÆFATIO

AD SCHOLASTICOS S. J.

EUM vobis RR. PP. et CC. FF. Horologium
omnibus commune concinnarem, plurima
occurrerunt, quæ cuilibet Scholasticorum gra-
dui perquam utilia esse duxi, adeoque non
prætermittenda. Quare permotus exemplo Pa-
tris nostri Claudii Aquavivæ, P. Hieronymi
Natalis, P. Joannis Polanci, P. Nicolai Lan-
cicij, qui Superioribus, Concionatoribus, ali-
isque Societatis nostræ primariis membris
præclarissima monita et documenta præscripse-
runt: ego quoque Scholasticis nostris, quædam
perfectionis consilia et adminicula suggerere
solui. Et quidem 1. Candidatis Societatis nostræ,
qui Scholastici non sunt, nisi in spe, velut pri-
mæ arborum gemmæ, e quibus flores fructus-
que nascuntur. 2. Novitiis, qui Scholastici
sunt in fieri, et inchoative, tanquam flores, aut
fructus nondum maturi, sed rore divinæ gra-
tiæ, et calore solis justitiæ, atque sedula Hor-
ticolani cura, paulatim ad maturitatem perdu-
cendi. 3. Studia sua Recolentibus. 4. Magistris
docentibus. 5. Theologico studio vacantibus.
6. Tertiæ probationi, ad spiritum renovan-

*dum, destinatis. Faxit divina Bonitas, ut
fructus optatus respondeat, et quilibet vestrum
ex horum lectione, vel unicum sapientiæ cælestis
ac scientiæ Sanctorum, aut perfectionis
sanctitatis gradum referat, omnibus mundi
divitiis ac thesauris infinite præstantiorem. E
ego tenuem hanc opellam meam abunde com
pensatam esse existimabo.*

Geistæ Anno 1696.

5. Febr.

Omnium servus in Christo

J. D. S. J.

•

INSTRUCTIO I.

PRO CANDIDATIS SOCIETATIS JESU.

CAPUT I.

Quo fine status religiosus a Candidato Societatis sit amplectendus?

Si divina Bonitas, mi Candidate, ad Societatem Jesu ineundam te vocet; vel intellectum tuum motivis efficacibus illustrando, vel rationem, mentemque tuam convincendo, expedire tibi statum religionum amplecti, vel insculpendo voluntati tuæ effectum quendam vehementem Deo perfecte serviendi, vel suaviter et efficaciter tibi aspirando : *Sequere me*, Matth. 9. Ante omnia finem et intentionem bonam tibi præfigas, necesse est : neque enim in Religionem aspirare te oportet ad honores, præstationes, sustentationis certitudinem, divitias, delicias, commoditates, scientias, quietos, otiosos, ac bonos dies, alio enim ne Christus Dominus ad Religionem vocat; *Si quis, inquit, vult post me venire,*

abneget semetipsum et tollat, crucem suam et sequatur me. Matth. 16. Quare sequentes intentiones, aut unam saltem ex illis tibi propone, quarum aliæ omnibus ordinibus communes, aliæ Societati propriæ sunt.

I. Finis primus amplectendæ religioni esse potest, ut evadas pericula salutis, qua status sæcularis secum affert. Cum enim Spiritus S. diserte asserat, per S. Joannem 1. ep. c. 5. *Mundus totus in maligno positus est* et 1. ep. cap. 2. *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum et superbia vitæ.* Hinc clare perspicuens, quanta sint in mundo damnationis æternæ pericula, dices : Volo salvare animam meam.

II. Alter finis est, ut vocanti Christo obedias; Vocat ille te, ut olim adolescentem divitem, probum, castum, omnia enim mandata servaverat a juventute sua; inspiratque tibi : *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, et da pauperibus etc. et veni sequere me.* Matth. 19. Et ideo fortassis inspirat, qui prævidet te in sæculo manentem, æternum damnandum. Quod si verum tu vocantem nolis audire, quemadmodum adolescens ille dives, merito timere poteris et tibi dicat : *Amen dico vobis, quod*

Facile intrabit in regnum cælorum, et facilius est, camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum. c. Ne id tibi accidat, statue Christo vocanti parere, ut hac salutis obtinendæ difficultate te expedias.

III. Finis tertius est ut non tantum pericula et difficultates obtinendæ salutis evadas; verum etiam de salute æterna certus, securusque reddaris. Habent enim Religiosi, non revelationem aliquam illusioni obnoxiam, sed certissimam, ac divinitam, æternæ veritatis ore prolata, a finis Evangelistis descriptam, Math. 19. et Marc. 10. *Omni qui reliquerit etc. patrem aut matrem, aut uxorem aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit.* Quid clarius? ac proinde quid securius? *Impossibile est mentiri Deum,* inquit Chrysostomus L. 1. de Provid. Coll. II. *Promisit autem ille vitam æternam ta relinquentibus. Reliquisti tu omnia ista et objecisti : quid igitur prohibet de hujusmodi promissione confidere et esse securum?*

Finis IV. est, ut immaculatum te ab hoc seculo nequam custodias, et peccata mortalia effugias. Quid in mundo cernere potest, nisi omnium scelerum diluvium? Teste

Osea Propheta c. 4. *Non est veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra maledictum, et mendacium, et homicidium, furtum, et adulterium inundaverunt.* In hoc diluvio innumeri naufragium faciunt; pauci enatant. Tibi autem Deus inclamat, ut a religionis arcam cum paucis confugas et hoc scelerum diluvium evadas. *Recedite, recedite, exite inde, pollutum ejus nolite tangere.* Isaïæ 52.

V. Finis quintus esse potest : ut pro peccatis in sæculo commissis Deo satisfacias. S. Thomas. 2. 2. q. 189. a. 3. ad 3. ait. *Si aliquibus eleemosynis factis, homo potest statim satisfacere pro peccatis suis, secundum illud Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redimuntur.* multo magis in satisfactione pro omnibus peccatis sufficit, quod aliquis se totaliter divinis obsequiis mancipet per religionis ingressum.

VI. Fines præterea multi alii esse possunt. S. Bernardus de *querente bonas margaritas* epist. 7. novem causas adfert. *In religionem* inquit, *homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur confidentius, purgatur citius, remuneratur copiosius.* Adde Christi vitam imiteris, et pretiosam perfe-

tionis evangelicæ margaritam invenias, qua S. Bernardus, serm. super hanc parabolam. *O Religio virtutibus ornata! o margarita præfulgida et sole splendidior! Per te spiritus cæci vident, claudi ambulant, leprosi curantur, pauperes evangelizantur. Tu de superbis humiles facis, de gulosis sobrios, de luxuriosis pudicos etc. O vita admirabilis! Omnis pæna virtutibus, paradisos deliciarum!* Etque hi fines omnibus ordinibus, secundum regulam suam viventibus communes sunt, Societati Jesu proprii et speciales sunt sequentes.

VII. Pro Societate Jesu præ aliis ordinibus eligenda, finis esse potest:

1. Ut in Societate, ordine adhuc recente, in primo etiamnum flore vernante, tam perfectam instituas, ac feliciter terminas. 2. Ut non tantum saluti et perfectioni propriæ, verum etiam proximorum, impense invigiles. Hic enim finis est Societatis. 3. Ut juventutem velut teneras plantulas, ad omnem virtutem ac pietatem erigas. 4. Ut pueris ac rudibus fidei et doctrinæ Christianæ adeo necessariæ, per catecheses, lac instilles. 5. Ut dignitatibus prælaturis ordinarie periculosis, interposita voti religione, aditum præcludas.

6. Ut scientias et virtutes docendo, pro omnibus aliis ordinibus, statibus, officiis gradibus, Reipublicæ Christianæ subiectis et instrumenta divinæ gloriæ præparet et expolias. 7. Ut hæresin oppugnes, scelera et vitia debelles, Christi et Apostolorum more, urbes et pagos, oppida et castella circumeundo, Evangelium annunties, animasque plurimas Christo lucrifacias. 8. Aut etiam, si Deus ea tibi gratia dignatus fuerit ut in Indiam, Chinam, Japoniam aut Brasiliam, ad hos infideles convertendos destineris, profuso, pro Christo et fide, sanguine ac vita, martyrii laurea coronandus.

VIII. Accedunt singulares quidam favores et gratiæ quas recenset P. Jacobus Ledesma sanctimonix fama inclytus, cum vivente S. Ignatio ad Societatem vocatus et miracula nuncupat, asserens ea in Societate esse non particularia, sed universalis, et continua. 1. Charitas tanta in omnibus. 2. Pax tanta cum unione. 3. Tantum castitatis donum etiam in juvenibus. 4. Zelus tantus convertendarum animarum in omnibus. 5. Spiritualitas tanta in omnibus. 6. Multiplicatio Societatis per orbem tantum celeris, idque cum tanta mutatione regio-

um et civitatum, in quibus habitat. 7. Locutiones tam admirandæ et prodigiosæ.

In dies miracula et infidelium conversio. 9. Nobilium et doctorum virorum tanta humilitas. 10. Tanta constantia et firmitas in virtute, ut paucis ab ingressu mensibus mittantur peregrinatum et catechizatum. 11. Libellus Exercitiorum, et prodigiosæ per illum factæ primorum mutationes. 12. Admiranda virtus movendi corda, tum verbis tum modestia et exemplo. Denique concludit, hæc omnia non esse humana, sed plane esse digitum Dei.

IX. Denique extraordinarium et heroicum finem ingrediendæ Societatis habuit L. P. Mauritius de Buren, Cameræ imperialis Præses, quem ex litterarum autographo, manu ejus propria exarato et Anno 1644. 5. Aprilis, ad bonorum suorum administratorem dato, exscribo : Si qui, inquit, cogaverint, cur Societatem Jesu præ aliis ordinibus elegerim, respondeo, quod ea, præter alias præcellentes et extraordinarias perfectiones, plus, quam ullus alius ordo (ut spatio 40 annorum in sæculo transactorum, apud omnis generis et nationis homines, tam sæculares, quam

non sæculares observavi) ab hæreticis malis catholicis, et ejus institutum a vitam ignorantibus, contemnatur, proprii Christi Domini ejusque verorum Discipulorum nota : *Si me persecuti fuerint vos persequentur, mentientes.* Ut alia, quo nomine et revera Jesu Societas sit, indicipræteream. Hæc ille Societatis semper amantissimus.

CAPUT II.

Quid Candidatus Societatis, responderet queat consanguineis et familiaribus, Religionis ingressum dissuadentibus.

QUEMADMODUM Pharao et ministri ejus Israelitas in solitudinem ire cupientes a sacrificandum Domino, variis artibus sacrificio abstrahere conati sunt : ita et mundus, caro, dæmon, imo et non raro parentes, amici et domestici variis modis Candidatum, sacræ religionis solitudinem ingredi cupientem, a proposito dimoveremoliuntur.

i. Pharao Israelitas per præfectos operum voluit opprimi laboribus et operibus ipsosque stipulas conquirere jussit, nec tamen quidquam de mensura laterum minu-

mercant enim, inquit, et idcirco vociferantur, dicentes: Eamus et sacrificemus Deo nostro. Exodi 5. Pari ratione Satan, mundus, consanguinei moliuntur Candidatos Religionis opprimere negotiis, occupare terrenis; offerendo occasiones acquirendis, hæreditates, dignitates, recreationes, divitias et honorifica officia, ut his agitationibus implicati vocationis semen suffocent. At Candidatus advertat fraudem, separet pretiosum a vili, et terrena vanitas, quasi paleas et stipulas inanes reputet, quibus conficiuntur et coquuntur ceteres peccatorum. Atque ad pericula mundi capite præcedenti allegata se reflectat.

II. Hac prima tentatione superata, mox surgit altera valde larvata: suadens illud, quod tendit vocatio divina, posse in hoc mundo obtineri. Dicit enim quod Aarao respondit Hebræis: *Ite et sacrificate Deo vestro in terra hac.* Exodi 8. et facite in Egypto, quod facere volebatis in deserto.riter dicunt mundani: etiam nos cogitamus salutem consequi, etiam in sæculo licet Deo servire et perfectionem consequi; neque opus est ad Religionum secta confugere. Hujus technæ larvam

detrahit Moyses : *Non potest ita fieri, abominabiles enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro; quod si mactaverimus, quæ colunt Ægyptii coram eis, lapidibus non obruent.* Exodi. 8. v. 26. Sic dicat Candidatus : Cum jusserit me Deus sibi servire in statu perfecto Religionis, non possum in sæculo manere ; neque expedit mihi offerre res abominabiles quas mundus offert alioquin peribo ; quod si ei resistam vitam in mundanis contrariam ducam lapidabit me sarcasmis et verborum crepitantium saxis.

III. Audiens Pharao firmum animi decretum, non posse fieri sacrificium in Ægypto ait : *Ego dimittam vos ut sacrificetis Deo vestro in deserto; veruntamen longius abeat.* Exod. 1. c. v. 28. volens eos habere in conspectu, ne fugerent. Sic mundus a Satan aggreditur Candidatos, et, vel suadet ut si Deo servire velint, Sacerdotium, Canonicatum, vel Vicariam suscipiant in sæculo, in quibus possint sacrificia Deo grata offerre; vel saltem ne id faciant in religione stricta, sed laxiore, nec procul a loco remotum secedant, sed in patria remaneant. At Candidatus non audit vocem Pharaonis : *ne longius abeat*; se

atius verba Angelorum ad Loth, cum eum
pluerent e Sodomis : *Ne stes in omni circa
regione, sed in monte saluum te fac, ne et tu
cum eis perireas. Gen. 19.*

IV. Quarta tentatio et nequitia Pharaonis :
*Ne tantum viri et sacrificate Domino, sed mu-
lieres et parvuli maneat in Ægypto. Exodi,
8. Ita et mundus debiles quosdam decipere
tentat dicens : statum religiosum esse
solum pro viris ac robustis, sed adolescen-
tibus teneræ complexionis non expedire.
Respondeat autem Candidatus cum Moyse :
Cum parvulis et senioribus exeundum esse, eo
quod sit solemnitatis magna Domini peragenda.
Exodi, 10. qui vocavit, qui dedit velle, dabit
perficere. Qui sperant in Domino, mutabunt
virtutem; assument pennas ut aquilæ,
currunt et non laborabunt, ambulabunt et non
deficient. Isaïæ, 40.*

V. Tentatio quinta Pharaonis fuit : Cum
resolutionem firmam Israelitarum cerneret,
dixit : *Ite, sacrificate Domino, parvuli eant
cum vobiscum, sed armenta maneat. l. c.* Ita mun-
dani cernentes firmam candidati resolutio-
nem, suadent ut armenta, id est bona
temporalia, vel in signum amoris relinquat
mundicis in mundo, vel in signum aut pignus
deditus. At respondeat cum Moyse : *Non*

remanebit ex eis ungula. Sicut ego meipsum Deo offero, sic et mea Deo in pauperibus largiar et immolabo.

VI. Denique sicut Pharaon junxit populum suum toto agmine et persecutus est filios Israel, Exodi, 14. ita diabolus excitat parentes, fratres, consanguineos, ut agminem quasi facto Candidatum adorianatur, et ingressum religionis impedian. De quibus Salvator : *Inimici hominis domestici ejus.* Matth. 10. Ut Adami Eva, et Jobi uxor ejus. Valet igitur hic : *si manus tua aut oculus, (pater aut mater) scandalizat te, erue eum; bonum est tibi cum uno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam.* Matth. 18. Objiciunt autem contra globatim sequentia.

VII. *Objiciunt* 1. Candidatum adhuc esse adolescentem, nondum judicium esse matrum; sed *respondeat id quod Spiritus S. per Jeremiam dixit : Bonum est viro, cum portaverit iugum ab adolescentia sua.* Thren. 3. exemplo S. Joannis Baptistæ in pueritia euntis ad eremum; item SS. Antonii, Pauli primi Eremitæ, Hilarionis, Benedicti, Bernardi, Francisci, Aloysii, Stanislai, Berchmanni aliorumque innumerorum in adolescentia se Deo consecrantium.

VIII. *Objiciunt* 2. Legem Dei jubere obedire parentibus, ideoque illis invitissimum non esse amplectendam religionem. His Candidatus opponat cum S. Bernardo, epist. *La causa, qua licet non obedire parentibus, Deus est; ipse enim dicit: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Si sperare me, ut boni parentes diligitis, quid me Patri omnium Deo placere satagentem inquietatis, et ab ejus servitio, cui servire regnare est, retrahere tentatis?* Acrius sese opponit S. Hieronymus, ep. 1. *Licet sparso crine, et siccis vestibibus ubera, quibus te nutriebat, mater ostendat, licet in limine pater jaceat; calcato, perge, patre, siccis oculis ad vexillum Christi evola. Solum pietatis genus est in hac re esse crudelem.*

IX. *Objiciunt* 3. Quod Candidatus non a Deo vocatus, sed ab hominibus allectus, et munusculis ac blandis persuasionibus inductus, vel fervore juvenili paulo post cessaturo motus videatur, per egressum vero e religione magnam familiæ notam musturus sit. *Sed respondeat*, voluntatem, non fine vel salutis vel perfectionis, religionem ingrediendi non posse non esse a Deo; nullum enim opus supernaturale esse potest nisi a Deo, excitante et movente:

Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto. 1 Cor. 12. Quanto minus potest quis ingredi velle religionem, deserere mundum, parentes, bona, et amplecti paupertatem et obedientiam? Deinde S. Thomas, opusc. 17. c. 3. 4. 5. docet, *ac diserat* probat, *etiam pueros munusculis inductos, posse recipi ad religionem.* Nostra tamen Societas hanc consuetudinem non habet, imo in suis prohibet. Addit S. doctor etiamsi dæmon ipse suaderet alicui religionis ingressum, posse nihilominus talem, statum religiosum eligere; eo enim casu, Deus non dæmon, cor hominis ad religionem intrandam moveret.

X. *Objiciunt.* 4. Deliberandum diu, quod statuendum est semel, non agendum præcipitanter et temere, probandum esse spiritum num ex Deo sit, ne postea status religiosus cum nota deseratur. *Respondeat Candidatus* recta ratio docet diu deliberandum esse at via periculosa et latronibus infesta eundum sit, non de illa in quibus nihil est periculi. Cum ergo veritas æterna asserat, statum sæcularem esse plenum periculis, et ex altera parte, promiserit religionis centuplum et vitam æternam, patet in illo diu deliberandum, non in hoc, cum irreverentia eo

contemptus videatur, diu deliberare de eo, quod Deus ipse suadet.

XI. *Instant.* Multi non perseverant in ordine, quî scis te perseveraturum? *Respondet* S. Chrysostomus, L. 3. contra vitup. vit. non. Coll. 24. *Unde, inquiunt, constare nobis poterit, quod stabit ille et perseverabit omnino? Multi enim exciderunt. Et ego tibi respondeo: Unde vero tibi constat, quod non perseverabit? Multi enim sunt qui perseveraverunt, et quidem longe plures; itaque istorum gratia magis confidendum est, quam illorum metuendum.*

XII. *Objiciunt.* 5. Incertum esse, num quis sit a Deo vocatus, cum multi male in religione vivant et deficiant; Dei autem perfecta sunt opera. *Reponde:* Judas in Apostolatu non perseveravit, num propterea de vocatione ejus quis dubitabit? S. Petrus et Thomas peccavit, num propterea non vocati a Christo?

XIII. *Objiciunt* 6. Multos ingredi Ordinem vel ex desperatione, vel ex paupertate, vel ex adversitatibus et alia incommoda. Sed da illis hoc, et fatere Deum cum multis servare ad evangelicum: *Compelle intrare.* Quod admodum cum Paulo Apostolo, quem ex quo dejecit, et excæcavit. Nec tamen ejus

vocationem ullus fidelium revocavit in dubium.

XIV. Denique ingerunt et irrident in veste Societatis nigrum colorem, unde per contemptum nos nigros aut corvos vocitant. Sed cur non eodem quoque nomine appellant tot myriades Monachorum ex ordine S. Benedicti, S. Basilii et aliorum? Uti et tot millia toto orbe Clericorum? *Nigrant vestem continentium insigne esse*, ait S. Augustinus. *Nigra sum sed formosa* : fusca sum in veste, sed candida in conscientia, dicere potest cum sponsa Societas. *Vide P. de Ponté de perfect. et P. Lancic. op. 1.*

CAPUT III.

Consilia spiritualia pro candidatis Societatis.

CANDIDATUS Societatis Jesu, vocationem suam magni æstimet; vocatur enim a Christo e mundo maligno, ad sequelam ejus, ut liber evadat a dominatu concupiscentiæ carnis, et oculorum, ac superbiæ vitæ, qui sunt famosi scopuli, omni Scylla et Gharybde periculosiores, ad quos tot hominum milliones animæ et salutis æternæ naufragium faciunt.

II. Minimum ter in die, scilicet mane, un surrexit, deinde in sacro, ac denique examine vespertino Deo, B. V. et Ignatio gratias agat, pro beneficio vocationis ad statum religiosum, *qui*, ut ait Bernardus, *scala Jacob est, animas perdunt ad paradisum*. l. c.

III. Mane, postquam surrexit. 1. Adoret eum præsentem in omnibus locis. 2. Gratias agat pro beneficiis. 3. Offerat Deo voluntatem nunquam amplius deliberate peccandi. 4. Petat gratiam sine peccato caviore vivendi, omnia opera bene peragendi, adversa quæ occurrerint, amore Dei patienter tolerandi, in vocatione perseverandi, et omnia obstacula feliciter removendi.

IV. Omne peccatum lethale devitet, et nunquam a facie colubri fugiat, ne Deo, pro tanto vocationis beneficio se ingratum præbeat, et merito suæ vocationis gratia decedat. Si id, quod corpus perimit, summo studio vitat, majore sane quod animam occidit, declinabit.

V. Stabilem habeat conscientiam suam, cui pro meliore directione, omnes tentationes, difficultates, remoras, a mundo, carne, dæmone, vel homine quo-

cumque injectas candide aperiat, ejusque consilia sequatur. Eundem consulat, an et quoties, more S. Pauli Apostoli, opere aliquo pœnoso corpus in servitutem redigere liceat, ut paulatim addiscat, sub spinoso capite non esse membrum delicatum.

VI. Omnes occasiones, incentiva et pericula peccandi, cane pejus et angue fugiat, cujusmodi sunt, pravi socii, libri obscoeni, liberæ conversationes et colloquia proluxa cum feminis, convivias, symposia, choreæ, etc.

VII. Omnes actiones suas, maxime adia-phoras, studia, labores, ad finem supernaturalem, id est, ad majorem Dei gloriam dirigere studeat, ut magis Divinæ Bonitati placeat.

VIII. Conetur multa bona opera præstare, ut magnos pro æternitate thesauros sibi comparet: par enim est, Candidatum religionis, tanto minimum studio congregare thesauros animæ æternum duraturos in cælo, quanto mercatores divitias colligunt, post mortem relinquendas in mundo.

IX. Omnibus festis solemnioribus, item festis B. V. et Sanctorum nostrorum, imo singulis aut alternis dominicis sacro epulo

animam reficiat, et vocationi suæ obediendi gratiam postulet.

X. Singulis diebus, mane saltem, unum quadrantem rerum cœlestium et æternarum meditationi tribuat, v. g. de quatuor novissimis, de vita Christi Domini, ut hac ratione meditationi paulatim assuescat et in vocatione confirmetur.

XI. In dies ex libro spirituali nonnihil legat, saltem parum; sed ita ut sententiam aliquam selectiorem memoriæ imprimat, et vitæ emendationem profuturam. Ejusmodi vero librum vel a præside Sodalitatis, vel a conscientiæ directore, aut a professore petat, qualis esse potest, Thomas de Kemis, P. Platus de bono status religiosi, Drexelius de æternitate; vel Tractatus aliquis de vanitate mundi, vel de novissimis, vel vita B. Aloysii, B. Stanislai, Berchmanni.

XII. Otium fugiat, in studia vero omni diligentia incumbat : Scientia enim et virtus alæ geminæ sunt, sine quibus religiosus Societatis volare, et Dei gloriam promovere nequit.

XIII. Tam modeste, decore et pie vitam suam instituere conetur, ut omnibus domesticis et condiscipulis ad novitiatum abiens,

boni exempli et virtutis suavem odorem post se relinquat.

XIV. Ac proinde, domi, foris, in scholis, et ubicumque fuerit, modestia et pietate omnes ædificet, et cum potest, mala aliqua, licet parva, impediat; ita enim paulatim fini Societatis incundæ sese accommodare incipiet.

XV. Statuat in animo suo, exemplum Christi Ducis sui, etiam adversa quæpiam fortiter pati, qualia sunt, verba mordacia aliorum, irrisiones, vexationes, defectus nonnulli in victu, vestitu, habitatione. Non est servus major Domino suo, nec miles melior Duce.

XVI. Si fortasse, quædam in statu religioso, tanquam ardua ac difficilia apprehendat, animet se, cogitando 1. Jesus Dux meus longe graviora pro me pertulit. 2. Vel unico peccato lethali infernum promerui infinite difficiliorem. 3. Quovis peccato veniali merui pœnas purgatorii, omnium Martyrum et reorum tormentis longe acerbiores. Ac propterea in religione; nonnihil patiando, Deo volo satisfacere; nam religio est status pœnitentiæ. 4. Momentaneum est, quod cruciat, æternum quod delectat. *Momentaneum et leve tribula-*

*eris nostra, supra modum in sublimitate
ernum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Cor. 4.

XVII. Post admissionem, testamentum
condat, licet consanguinei urgeant,
na sua nulli eorum leget, donet, aut pro-
trat, etiam sub conditione perseverantiæ;
libertatem omnem retineat, ut suo
mpore, magis illuminatus, secundum
risti Domini consilium, et perfectionis
gulas, de rebus suis melius disponat.

XVIII. Admissus, non differat Religio-
s ingresum; sed quam primum licet, sese
pediat. Dilatio sæpe vocationis jacturam
fert, aut saltem torporem inducit. *Ne
ras*, ait Chrysostomus, hom. 17. ad Pop :
*loquar primum propinquos, resque meas
cediam; torporis indicium est, hæc dilatio;
trem discipulus sepelire voluit, nec id Chri-
s permisit.* Et S. Bernardus, de convers.

Cler. c. 30. ait : *Periclitatur castitas in
liciis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis,
ritas in multiloquio, charitas in sæculo
quam. Fugite de medio Babylonis, fugite et
pate animas vestras!*

INSTRUCTIO II.

PRO NOVITIIS SOCIETATIS.

PROBATIO in Societate triplex est. 1. *Stricte accipiat, ut interpretatus est P. Claudius Aquaviva, Anno 1584, durat usque ad menstrua exercitia, nos autem hic accipimus late, prout prima etiam exercitia complectitur.* 2. *Usque ad vota simplicia.* 3. *Absolutis studiis in domo tertie probationis, tanquam in schola affectuum instaurandorum completur.*

§. I.

Documenta pro Novitiis in prima probatione versantibus.

DOCUMENTUM I. Novitius domum Tirocinii ingressus Rectori suo totum se cum magna humilitate et resignatione regendum permittat, tanquam Filius dilectus Patrii. Sic P. Balthasar Alvarez Novitius penitus se tradebat P. Bustamantio Informatori suo, instar ferri e camino extracti et fabri arbitrio relict, ut ipsum flecteret et pro sua voluntate polirét, donec cordi evangelicæ perfectionis forma imprimeretur. c. i. vitæ.

Documentum II. Accurate legat et expen-

et Examen, diploma Julii III, Summarium constitutionum et Regulas communes, quæ prima probatione legenda et consideranda communicari solent.

Documentum III. Ad initium det operam, bene addiscat, et percipiat modum meditandi, Instructoremque demisse roget ut doceat; nam inde pendet primorum exercitiorum fructus, imo vitæ totius profectus et Societate perseverantia. Inter motiva et excitamenta ad meditandum primo loco notaverat Joannes Berchmans: *Si bene feceris orationem meam, non erit ullum periculum amittendæ vocationis meæ; omnis enim obstasias a Societate, hinc sumit initium.*

Documentum IV. Exomologesim de tota vita, sincere, exacte, integreque perficiat, omniaque peccata sua ita expiet, tanquam subito post moriturus. Erit hoc fundamentum tranquillitatis conscientiæ in omni vita secutura. Eo autem præstito, anxietas et scrupulos seponat, sequens consilium personis, p. 3. de remed. pusill. Si semel conscientia diligenter excussa cum dolore confesso, Sacerdoti idoneo confessus, animo liberato, nil celandi, et sic absolutus es, secure te statue, rite te expiatum, omnemque scrupulum et metum depelle; nisi aliquid

perspicue occurrat, quod certo meminere te non dixisse.

Documentum V. Considerata peccatorum suorum multitudine et enormitate, generose se resolvat ad ferenda omnia, quæ in Societate molesta, difficiliaque evenire poterunt; ut pro peccatis commissis Deus satisfaciat, cogitetque omnia hæc esse leviora, promeritis toties inferni et purgatorii acerbissimis cruciatibus et tormentis.

Documentum. VI. Agnito fine creationis suæ, efficaciter se resolvat ad fugiendi omnia, quæ finem illum et perfectionem impediunt; cujusmodi sunt peccata et imperfectiones. Et e contra animet se ad omnia, quæ finem hunc adjuvant, ut sunt observatio regularum, frequentatio mortificationum, studium orationis, meditationis, examinis, deque indifferentia ad omne Dei et Superioris beneplacitum.

Documentum. VII. Perspecto fine Societatis et vocationis suæ, ex meditatione dei regno Christi, ac duobus vexillis (in quo S. Patri nostro tota Societatis idea adstructura a Deo demonstrata est) resolvat se ad strenue sequenda vestigia Jesu Ducis sui, in paupertate, castitate, obedientia, et omni sanctitate; item in humiliatione, con-

sione sui et adversorum tolerantia, considerando strenui militis et Socii Jesuantes explere instar B. Stanislai e Novitatu parenti male contento sic scribentis: *Indignum me judico, qui propter Dei amorem, quidquam acerbi feram; si tamen Christus Jesus tam multa pro nobis passus, pro sua clementia tanto munere me dignaretur, haud citius quidquam ac beatius posset in hac vita evenire.* p. 2. vitæ c. 1.

Documentum VIII. Cum probe noverit, et arte experiri jam cœperit, dæmonis tentationes, in statu religioso non emansuras 1. et cœsertim circa vocationem. 2. Circa affectus carnales erga peccata sæculi, vel erga personas inordinate amatas. 3. Circa cupiditatem et somnolentiam in occupationibus ordinariis perficiendis. 4. Circa occultationem peccatorum, vel tentationum periculosarum, tum propriarum, tum alienarum; integram conscientiam suam rationem Instruere suo reddat, firmiterque decernat semper gerere conscientiam eidem apertam et perspectam, ut securius in via Domini, contra Satanæ machinationes dirigatur.

Documentum IX. Accessurus ad convivium aliorum, quos se meliores esse conspiciat, statuatur neminem liberiore agendi modo

aut regularum violatione offendere, aut moribus asperis scandalum præbere. Hæc si constanter præstiterit, majoris in dies in virtute profectus, aliorumque Dei donorum capax reddetur; nam ut ait S. Basilius, Reg. 58. c. 4. in Moral. *Qui grato animo in donis quæ a Deo primum accepit, studiosius seipsum exercuerit, ad laudem Dei; is idoneus efficitur, cui alia præterea adjiciantur.*

§. II.

Documenta pro Tironibus, in probatione secunda degentibus.

DOCUMENTUM I. Odium et horrorem peccati cujusvis, (ut in prima probatione ex confessione generali et exercitiis spiritus coëpit) summum concipiat et foveat : ita ut nulla res creata sit a qua magis abhorreat, atque a quavis etiam minima Dei offensa, præsertim deliberata imo considerata peccati gravitate, fæditate ac damnis, malius cum S. Anselmo in infernum detrudi, quam unico veniali peccato deliberato, Majestatem divinam offendere. Hoc documentum e prima Exercitiorum hebdomade desumitur.

Atque hæc est prima radix et causa cur
 ares vix absoluto Tirocinio, quamprimum
 aliis collegis se adjunxerunt, libere
 regulas transgredi et peccata venialia com-
 mittere incipiant : quia non extulerunt e
 virtutatu veram et practicam cognitionem
 utilitatis et gravitatis peccati, et quod inde
 sequitur odium et horrorem illius, quod est
 fundamentum (post fidem) non solum statu
 religiosi, sed etiam sæcularis. *In ruinam
 omnia sunt, quæ sine fundamento crescere,* ait
 Seneca, L. de ira c. 16.

Et contrario, qui sanctum hoc odium et
 peccati horrorem e Tirocinio extulere, vi-
 rum perfecte instituunt, regularum omnium
 observationi intendunt, mirifice in virtute
 proficiunt, Superioribus exacte obediunt,
 cum omnibus in pace et cum ædificatione
 regunt.

Documentum II. Hoc igitur odio armatus,
 seipsum det, ut nunquam deliberate pec-
 catum veniale admittat, et indeliberate raro,
 exemplo P. Bernardi Colnago qui in Tiroci-
 nio angelicas mentes animi nitore imitandi
 cupidus, in id omnes nervos, viresque con-
 fundeat, ne vel levioris noxæ labeculam
 incurreret, aut legem quantulamcun-
 que prudens violaret. L. 1. vitæ c. 4. Quo

anima purior est, eo dona majora cœlitus percipit.

Documentum III. In quavis exomologesi hebdomadaria, peccatum quodpiam seligat paulo gravius vel periculosius, quod cum gratia divina, hebdomada proxima cavere omni studio statuatur. Mirifice id ad animæ nitorem conducit.

Documentum IV. Etiam pœnas, vitæ sæcularis peccatis contractas abolere statuatur : atque ut pro iis justitiæ divinæ satisficiat, ac pœnas purgatorii evadat, ordinarias carnis afflictiones ac mortificationes suas Deo offerat, omnia tamen secundum Superioris voluntatem, exemplo B. Stanislai, qui quicquid horum in singulis notabat, explere cupiebat universa, sed omnia sancta obedientia, tanquam fidei caractere, temperabat. L. 2. vitæ. c. 3.

Documentum V. Omnes tentationes molestas et frequentes, omnes animi perturbationes, et si quæ acciderint ab aliquo consilia mala et exempla, absque omni personarum respectu Superiori suo mox aperiat. Sic dæmonis pedicas evadet. Atque hæc primæ Exercitiorum hebdomadi respondent, ejusque finem respiciunt.

Documentum VI. Acquirat ardens perfe-

tionis desiderium, conando omnia et singula Novitiatus opera cum fervore et diligentia obire, et fine supernaturali ad eam referre. Ad hunc finem exercitia hebdomadis secundæ et proposita in meditationibus Christi exempla conducunt. Conspiciat proinde ideam, ac similitudinem actionum, verborum, et cognitionum Filii Dei, quam imitando exprimat. Et hoc certum indubitatumque teneat, ab hoc Tironii fervore ac modo, omnis vitæ reliquæ penderem pendere. *Attendite*, aiebat P. Balthasar Alvarez Novitiis suis, *quomodo nunc in spirituali progrediamini: nam de lege ordinaria, quo passu, tempore probationis et tirocinii vestri progredimini, eodem reliquo vitæ tempore pergetis. Si nunc tepidi fueritis, et in profectu vestro spirituali desides; tales semper immortificati manebitis: si autem nunc signo spiritus fervore incedatis, assuescitis bene eodem modo progrediendum. In vita p. i. Experientia et Spiritus S. oraculum comprobatur: Adolescens juxta viam suam, cum senuerit, non recedet ab ea. Proverb. 22.*

Documentum VII. Caveat tamen sibi Novitius ab indiscreto labore. i. Corporis, gravioribus oneribus ferendis, aut pœni-

tentiis nimiis corpori nocumentum afferat.
2. In laboribus mentis vitet, ne affectibus
continuis, aut meditationibus indiscrete
intensis, aut scriptionibus nimis diuturnis
pectus fatiget, aut caput lædat. Atque ita
majora bona impediat, cum damno animæ,
corporis, et Societatis.

Documentum VIII. Acquirere, cum gra-
tia divina, studeat Tironibus neccesarium
amorem crucis, hoc est, omnium rerum
adversarum præsertim quibus propria exi-
stimatio et honor impetitur. Hic amor ex
meditationibus de passione ac morte Do-
mini hauritur, et viva peccatorum cogni-
tione, quibus omnia aspera et opprobria
debentur, fovetur. Et quando ardens est
perfectionis desiderium, ardens quoque
amor et desiderium crucis respondet. Atque
hæc est causa tertia, ob quam multi finito
Tirocinio turbantur, si vel accusentur, vel
ob defectus puniantur, vel ad scholas aut
gradum altiorem non promoveantur; eo
quod non sint fundati in amore crucis.
Quapropter Novitius bene se in eo fundet,
alioquin vitam inquietam ducet, Superiori-
bus molestiam pariet, aut in Societate non
perdurabit. Hoc punctum tertiæ hebdoma-
dis exercitiis respondet.

Documentum IX. Eum in finem, strenue
ovitus se in operibus humilibus et con-
sionem afferentibus Tirocinii tempore
erceat, motus exemplo Christi, et
anium prope Sanctorum, præcipue nos-
orum B. Aloysii, Berchmanni, aliorumque
erventiorum : qui defectus suos ma-
ifestando, ostiatim mendicando, repre-
ensiones libenter et avide subeundo, aliis-
ue modis mundum et honorem proprium
alcabant.

Documentum X. Allaboret obtinere Tironi-
tis necessariam, perfectam resignationem,
renunciationem propriæ voluntatis, et
erum omnium. Hoc exigit, juxta doctri-
am S. Patris nostri, amor erga Deum, situs
mutua facultatum et rerum et operum
boni cujusque communicatione. Conetur
que vitæ suæ spiritualis initio, eo perfec-
tionis pertingere, ut nihil unquam proprio
bitrio eligat aut desideret quoad occupa-
onem, habitationem, gradum et quidquid
ta vita accidere potest : sed omnia ista
eo, ex amore, donet, ut is pro beneplacito
no omnia ordinet ac disponat.

*Hec radix erit magnæ tranquillitatis et
acis, quemadmodum contrarium, scaturigo
it omnis amaritudinis, inquietudinis ac pertur-
ationis.*

Atque istud quartæ Exercitiorum hebdomadæ præctice respondet.

Documentum XI. Superiores suos, tanquam Christum Dominum, cujus locum tenent, omni amore et reverentia prosequatur: Patres vero reliquos ac Fratres, tanquam charos Christi Domini Discipulos, et tanquam pupillam oculorum ejus tractet. Accipit proinde ab illorum moribus externis, internisque intentionibus censurandis tota vita abstineat; omnia quantum licet, excuset, omnia in partem benigniorem interpretetur. Si vero illis charitatis obsequium exhibere valeat, nunquam neget, si absque violatione ullius regulæ et perfectionis liceat.

Documentum XII. Cum nullo, Novitiatus tempore, etiam cæteris devotiore, particularem amicitiam aut familiaritatem ineat, sed omnes amore sancto, tanquam unius Matris fideles Filios amplectatur. Quamvis libentius et frequentius, tempore ab obedientia præscripto, conversari cum iis liceat, quos regularum observationi et perfectioni magis addictos notaverit.

Documentum XIII. Curam minimorum magnam gerat, imitans P. Nicolaum Lanicium, de quo c. 4. vitæ m. s. refertur: Curam minimorum nunquam intermisit:

in Novitiatu initium fecit minimorum fugiendorum et faciendorum : et hanc sequenter in ore habebat sententiam : *Nihil parvum putandum, quod summa aestimet Majestas : nihil leve, quod summa reprobet sanctitas.*

Documentum XIV. Summopere sibi commendatam habeat regulam de silentio; neque eam violet. Prædictus P. Lancicius, patri Casimiro Wijuck Kojalowicz Theologiae Doctori et vitae ejus postmodum scriptori, sæpius diserte confirmavit, se toto Tirocinii biennio, nunquam silentii legem violasse. Sic quoque B. Aloysius hujus legis ad aliorum admirationem observans, crebro illud a S. Jacobo prolatum surpabat : *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio.*

Documentum XV. Semper, semper, semper, dum loquendi facultas est, sermones instituat de rebus spiritualibus : exemplo Berchmanni, Lancicii, B. Aloysii, qui nunquam non de Deo loquebantur L. 2. vitae c. 1.

Documentum XVI. Omnes cogitationes duciam erga Deum minuentes, ac pusillanimitate aut tristitia cor constringentes, tanquam blasphemias, rejiciat; e contra

cogitationes animum erigentes, et lætitiā in obsequio Dei ac spem erga Deum augentes, foveat. Imitari conetur B. Stanislaum semper mire hilarem et suavem, decenti atque amabili vultu, et Joannem Berchmannum, tantam semper oris hilaritatem præ se ferentem, ut eum aliqui S. Hilarium aut S. Lætum facete appellarint. pag. 24. vitæ.

Documentum XVII. Discat discrimen inter devotionem substantialem, ut illam sectetur, et accidentalem, ut si quando detur, uti noverit, ad profectum, et gratiarum actionem, sed non inordinate affectet. Devotio itaque vera, solida et substantialis ex doctrina D. Thomæ, nihil est aliud quam voluntas quædam prompte tradendi se iis, quæ pertinent ad Dei obsequium, qua seipsum dicat et offert ad eadem valde jucunde expediteque præstanda, absque repugnantia, tædio, vel tristitia ipsius voluntatis, ad eum modum, quo Israelitæ Exodi 35. *Obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino.* Ita ut cum Davide dicere liceat : *Paratum cor meum, Deus.* psal. 56. Scilicet paratum ad amplectendum quidquid tibi placet, paratum ad detestandum quidquid displicet; ad offerendum quidquid

etieris, ad sufferendum laborem quemvis
quem mihi miseris vel immiseris.

Devotio vero accidentalis seu sensibilis
est quasi emplastrum aliquod et lenimen,
unimenque contra repugnantiam carnis et
impedimenta devotionis substantialis. Di-
vina enim Bonitas disponit nonnunquam,
et devotio ista ita in superiori animæ parte
rescat et exuberet, ut etiam ad partem
inferiorem, totumque corpus dirivetur; ita
et cor et caro exultent in Deum vivum. Psal.
13. Atque hæc devotio velut ignis in corde
estuans, carnis tædia, repugnantiaque con-
sumit, eamque spiritui conformem reddit,
et quamdiu durat, lætitia, solatio, ac tene-
tudine replet, et quodammodo felicitati
etatus innocentiae restituit, tribuens appet-
tui sensum et carni magnam promptitu-
dinem ac lætitiam ad omne id, quod Deo
placet, juxta dictamen, directionemque spi-
ritus.

Documentum XVIII. Maximi æstimet gra-
tiam vocationis ad Societatem, tanquam
signus certum æternæ prædestinationis ad
coelestem gloriam, ac pro inestimabili hoc
favore in dies cordiales Deo gratias agat, in
meditatione, sacro, examine. B. Stanislaus
de coelesti religiosæ vocationis dono, nun-

quam ferme sine magnificentia præclara verborumet uberrimis lacrymis loquebatur. P. Franciscus de Corduba vir claro loco natus, tantifaciebat, se esse religiosum Societatis, ut diceret paratum se esse jurare, nolle se vestem suam religiosam commutare cum purpura Cardinalium, et tiara Pontificis. Similes sensus habebant P. Petrus Ribadeneira, P. Mauritius de Buren et innumerii alii, ut in vitis eorum recensetur.

§. III.

De amore et observatione regularum in Tirocinio Novitiis bene inculcanda.

MAXIMI momenti est, ut Societatis nostræ Novitii singularem Regularum nostrarum amorem et æstimationem cordi suo imprimant; unde alacritas et fervor oriatur omnes quam exactissime tota deinde vita observandi. Pro quo.

Notandum I. Regulas nostras per se præcise non obligare ad peccatum ullum, ut declaravit ipse legislator noster S. Ignatius p. 6. Const. c. 5. Posse tamen peccatum inducere variis modis. 1. Ratione voti. 2. Ratione peculiaris promissionis ut Reg. 9. et 40. Summarii. 3. Ratione scandali, si

regulæ violentur coram aliis, licet illi revera non pervertantur. 4. Ratione alicujus virtutis, v. gr. modestiæ, ædificationis, quam Religiosus maxime Societatis, præbere tenetur. 5. Ratione notabilis læsionis disciplinæ Religiosæ. 6. Ratione negligentiae, præsertim in rebus cultus divini, si oscitanter et perfunctorie obeantur vel ex acedia omittantur, v. g. meditationes et examina. 7. Ratione contemptus regulæ, vel ipsius Superioris.

Notandum II. Etiam si regulæ absque ullo peccato violari possent, et absque metu censure, generosum tamen Societatis Filium easdem transgredi non debere ex amore vocationis, virtutis, perfectionis et gratitudinis ob vocationem. Hæc enim est lex æterna quam Spiritus Sanctus cordibus imprimere solet, ut ait S. Pater noster et hæc charitatis lex, ab initio, Novitiorum cordibus imprimenda est. *Ad quod sequentia motiva, si crebro perpendantur, juvare poterunt.*

I. Regulæ Societatis nostræ, quid sunt aliud, quam vitæ spiritualis documenta, et veluti axiomata, ex Christi exemplis ac scriptis expressa; quid sunt nisi dictamina quædam æternæ Dei voluntatis et Sapientiæ, in mentis divinæ idea primum de-

scripta, deinde in Christo velut prototypæ exemplari proposita et exinde per Fundatorem nostrum luce Spiritus sancti persuasum excerpta, nobisque ad hanc religionem vocatis, tanquam absolutissimum perfectionis exemplar exhibita, ut per ea utrumque hoc exemplar melius animo concipiamus et eis nos conformemus? quantum itaque; a regulis recedis, tantum ab his exemplaribus, et perfectionis semita deflectis, simulque a gradu gratiæ et gloriæ, in prædestinationis tuæ serie coordinatæ, et in consilio divino ab æterno alias dispositæ excidis.

II. Regulæ nostræ a S. Patre nostro, non absque afflatu et instinctu Spiritus divini conscriptæ sunt. Suadet hoc 1. Oraculum Gregorii XV. et Pauli V. Pontificum eas approbantium, et Institutum Societatis esse a Spiritu Sancto aspirante attestantium. 2. Suadet id eximia S. Ignatii regularum ex Constitutionibus desumptarum Conditoris Sanctitas. 3. Idem suadent circumstantiæ tot precum, considerationum, sacrificiorum et lacrymarum S. P. N. Cum de suis modestiæ regulis Ministro in earum promulgatione negligenti, contestatus sit, se antequam ea conscriberet, septies et amplius Domino

ationes et lacrymas fudisse 4. Quia Fundatori Constitutiones scribenti, per singulos dies Divina Bonitas lumina, aptus, revelationes et visiones communicat, ab ipso S. Patre propria manu in libellum relata, quem se vidisse testatur P. Hieronymus Platus Lib. 2. de bono status lig. c. 25. Quantum igitur ab his regulis, tantum a Spiritus S. inspiratione et instinctu declinas, et S. Ignatii Patris tui preces et lacrymas flocci pendis.

III. Regula 1. Seps et sepimentum est, teste Euthymo et Theophylacto in c. 21. Matth. quo Christus Societatem suam per Ignatium, veluti vineam circumvalavit. *sepem circumdedit ei*. Matth. 21. ut velut hortum floridum a feris noxis præservaret. *qui autem dissipat sepem, mordebit eum coluber celi*. 10.—2. *Regula* est firmum antemurale. *Urbs fortitudinis nostræ, Sion* (Societas) *salvator*. *Murus ponetur in ea* (præceptorum) *antemurale* (regularum). Hoc antemurale illæsum custodieris, longissime a transgressionem mandatorum aberis.—3. *Regulæ* sunt instrumenta virtutum, teste S. Basilio et S. Bernardo, sunt velut lineale, ad quod actionum bonarum lineas, absque curvitate recta ad centrum, seu Deum ducimus. Sunt

amussis, secundum quam ædificium spirituale rite ordinamus et solide construimus. Sunt denique scala, quæ religiosum ad perfectionis et culmen et cœlum ducit. S. Romualdus scalam in cœlum pertingentem vidit, in qua homines in veste candida ascendebant et descendebant veluti in scala Jacob Angeli.

Quare, o Tiro Religiose, si non vis ex alto labi in sterquilinum, e religione in mundum, e cœlo in orcum, assuesce hanc scalam conscendere, et securus eris. Imprime cordi tuo amorem et æstimationem magnam regulæ. *Audi, Fili mi, disciplinam, Patris tui* (S. Ignatii) *et ne demittas legem Matris tuæ.* (Societatis) *ut addatur gratia capiti tuo.* Prover. 1. *Sequere eam, et in pace vives. Quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia.* Gal. 6. *Pax cum Deo, cum superioribus, cum domesticis, cum externis, cum teipso. Et Misericordia, scilicet vita animæ et gratia.*

§. IV.

*Signa certa propectus Novitiorum in
Spiritu.*

Novitius de suo in spiritu et perfectione
progressu ambigat, sequentia signa
pendat, et omne dubium dissolvat; pro-
cit enim Novitius.:

I. Si status religiosus, ad quem a Deo
vocatus est, in dies illi magis, magisque
laceat.

II Si in dies crescat affectus ad res omnes
Ordinis: Non enim omnibus, quibus placet
ordo, res omnes Ordinis arrident.

III. Si in dies magis, magisque peccato-
rum numerum imminuat.

IV. Si affectus ad consanguineos et ami-
cos mundanos decreseat.

V. Si minus humiliationes sentiat.

VI. Si magis, quam ante, ad orationem
afficiatur.

VII. Si diligentius quam ante, opera or-
dinarum perficiat.

VIII. Si adversa, præsertim bonam existi-
mationem lædenda, pati exoptet.

§. v.

Delineatio boni Novitii et signa prognostica secuturæ vitæ bene religiosæ.

NOVITIUS Societatis bonus, ac postea evasurus bonus ejusdem Religiosus, his signis dignoscitur :

1. Nunquam peccatum veniale cum plena deliberatione committit.

2. Nihil occultat, nec occultum vult Superioribus.

3. Non ægre fert manifestationem defectuum suorum.

4. Pœnitentias etiam ob defectus inculpabiles, libenter admittit.

5. In omnibus se vincendi, mortificandique occasiones inquit.

6. Semper loquitur de rebus, ore religioso dignis.

7. In exterioribus ita est compositus, ut prudens censor vix inveniat, quod reprehendat.

8. Avidius libros spiritales legit, qui pie inflammant affectum, quam qui curiose pascant intellectum.

9. Cum nullo amicitiam particularem in carne et sanguine fundatam fovet.

10. Amori proprio repugnat in omnibus, contrarium agendo cum venia Superioris.
11. Voluntarium in oratione, lectione, cæterisque spiritualibus tædium eliminat.
12. Non metitur bonum meditationis fructum ex consolationibus; sed ex amore virtutis et fuga imperfectionum.
13. Magno ardet perfectionis et sanctitatis desiderio, non ob utilitatem propriam, sed ob gustum divinum.
14. Minimam minimarum regularum transgressionem fugit, nihil parvi æstimans, quod ad perfectionem conducit.
15. Optat frequentissime colloqui cum magistro suo et dirigi 1. Ad cavenda et minuenda peccata ac imperfectiones. 2. Ad consequendas virtutes. 3. Ad perficiendas in dies magis magisque actiones internas et externas.
16. Inter duo bona, quod perfectius est, eligere studet.
17. Nihil in particulari, occupationum, officiorum et locorum eligit, ad omnia resignatus.
18. Semper se lætum ac hilarem, nunquam tricum exhibet aut morosum.
19. De nulla re facile scandalizatur, omnia bene interpretatur, noxia tamen, vel

communitati, vel delinquenti, vel alteri, manifestare non omittit.

20. Denique ita bene fundatus exit e Novitiatu ad alia Societatis domicilia; id est, cum tanto odio omnis peccati et imperfectionis, cum tanto amore virtutis et perfectionis, ut etiam absque teste et censore non minus religiose, perfecte et circumspecte vivat, atque si versaretur in oculis Superioris, quem maxime reveretur. Et tales pro Indiis et Japonia Socios mitti optabat Indiarum Apostolus S. Xaverius, qui scilicet secure, etiam absque socio, ubique degerent.

Ne longior sim, finio, cum adhortatione: *hæc fac et vives*; vives, inquam, in Societate jucunde, integre, perfecte, sancte, ut Jesu imitatore et socium decet; tantum generose incipe, nam dimidium facti, qui bene coepit, habet. *Si incipis*, monet D. Bernardus L. 5. Ad Fratres de monte : *incipi perfecte, nam si perfecte incipis, cito ad perfectionis culmen pervenies*. Et Angelorum instar per scalam Jacob et virtutum omnium gradus ad apicem et Deum ascendes. Quod si vero principia hæc neglexeris, crede mihi, nunquam tota vita in sequente, fervorem Jesu socio dignum demonstrabis. Ut enim

lumine naturæ agnovit Aristoteles, Polit.
1. 1. *Impossibile est, ex primo errore in princi-
pio commisso, non pervenire ad extremum mali.*

INSTRUCTIO III.

PRO SCHOLASTICIS SOCIETATIS, TAM
PHILOSOPHICA, QUAM HUMANIORA
STUDIA REPETENTIBUS.

§. I.

Aurea monita diligenter observanda.

MONITUM I. Sit, quod P. Balthassar Alvarez Collegii Salmanticensis Rector suis inculcabat Scholasticis : Scilicet *oportere Spiritum cum litteris conjungere, virtutem cum scientia. Hæ, inquebat c. 29. vitæ, sunt geminæ illæ arbores paradisi; arbor vitæ, et arbor scientiæ; hæ sunt duo luminaria, toti mundo lucentia, luminare majus et luminare minus, quorum alterum sine altero nequit subsistere: Littera enim (Sola) occidit; spiritus autem vivificat. 2. Cor. 3. Scientia (Sola) inflat : charitas autem ædificat. 1. Cor. 8.* Hactenus, aiebat, quidam P. Provincialis, Scholasticis, e Tirocinio ad studia recollenda discedentibus : declinare didicistis, peccata scilicet et imperfectiones; nunc discendum est conjungere virtutem cum scientia.

Monitum II. Methodum vero virtutem

um scientia conjungendi præclare tradit, optimus Scholasticus Joannes Berchmannus pag. vitæ 247. ita scribens: *Bonus scholasticus Societatis Jesu* 1. *Præter gloriam Dei et animarum fructum, nihil intendat.* 2. *Sit devotus et addictus orationi, gratiamque proficiendi sæpe petat.* 3. *Solidarum virtutum et religiosæ vitæ amore flagret.* 4. *Examen generale et particulare diligenter exerceat.* 5. *Sacro quotidie devotissime intersit, et devote octavo quoque die communicet.* Hæc enim vehementer cordi habuisse S. Ignatium, dum Parisiis studeret, refert Maffæus L. I. c. 19.

Monitum. III. Modum quoque, vice versa, conjungendi scientiam cum virtute idem ex Scholasticorum Regulis, hisce verbis, exponit. 1. *Persuadeat sibi, quod studere secundum mentem Societatis sit magni meriti.* 2. *Quoad genus studiorum et præceptores indifferentem se exhibeat.* 3. *Serio et constanter animum ad studia adjiciat.* 4. *Præfixam temporis divisionem exacte servet.* 5. *Nullos nisi a Præsidente præscriptos libros usurpet.* 6. *In audiendis, prævidendis, repetendis, examinandis lectionibus, aliisque componendis omnem assiduitatem et diligentiam impendat.* *Hac ratione litterarum spiritum conjunget.*

Monitum IV. Cum novellus Religiosus

Societatis ex Tirocinio ad Collegium missus, in illa loci, rerum et Collegarum mutatione seipsum subinde non capiat nec primum spiritum perdendi pericula adeat; ne id accidat, hæc quæ sequuntur monita, tanquam antidota efficacissima adhibeat, statuaturque a primo suo spiritu et fervore, consuetisque exercitiis pietatis, ac bonis consuetudinibus et observantiis, in Novitiatu haustis, nec latum quidem unguem deflectere.

Monitum V. Primo igitur, methodum orandi, meditandi, legendi, colloquendi, agendi cum Patre Spirituali, examinandi conscientiam, formandi intentiones, peccata expiandi, synaxin adeundi, exercendi virtutes obedientiæ, paupertatis, mortificationis, charitatis fraternæ et humilitatis, quam in Novitiatu didicit, firmissime teneat, in dies perficiat, atque ad ultimum usque spiritum non dimittat. Quemadmodum enim opifex aut studiosus, artem aut scientiam non discit pro solo studii tempore, sed pro tota reliqua vita, sic et Societatis Novitius.

Monitum VI. Actiones externæ et adia-phoræ, aliæ communes sunt Novitiis cum Collegis; aliæ solis propriæ Collegis. Com

communes sunt edere, bibere, dormire, officia publica in refectorio et culina, aut privata in cubiculo, aut exercitia quædam coporalia et humilia. Et has actiones Scholasticus studia recolens eodem prorsus modo obeat, quo ea obeunda didicit in Novitiatu. Actiones Collegis propriæ sunt, quas de novo primum assumit, ut vacare litteris, legere, componere, scribere, disputare; et his applicet tantum illum modum quem in Novitiatu didicit operibus externis adhibendum, eandem intentionem, modestiam, resignationem, aliasque virtutes. Qua igitur cura et perfectione invigilavit spiritui suo in Tirocinio, legendo, scribendo, eadem invigilet salutis et perfectioni alienæ, legendo, studendo. Qua perfectione legebat libros spirituales in Tirocinio, eadem legat studiis suis opportunos in Collegio. Qua simplicitate et in differentia se suaque curæ Dei et Superiorum concredebat in Tirocinio, eadem utatur in Collegio. Qua resignatione ac mansuetudine expectabat, acceptabatque officia in singulas, alternasque hebdomadas in Tirocinio, eadem illa expectet in Collegio. Qua cura excubabat in minimas morificandi, abnegandi, humiliandique sui, charitatis aut obedientiæ occasiones in

Tirocinio, eadem excubet in Collegio. Et sic omne prorsus fervoris primi minuendi periculum evadet, imo seipsum perficiet.

Monitum VII. Non imaginetur sibi jam omnia bella esse finita; jam satis datum observantiæ, duriorique vitæ; jam sibi licere custodibus procul vivere; sibi majorem libertatem, dissolutionemque competere; permissumque in regularum et disciplinæ observantiam impune peccare : hoc enim esset initium præcipitii, hoc esset paulatim effici juveniculum indomitum; hoc esset tradi in reprobum sensum, et in animum irreverentem et infrunitum, quo quid damnabilius?

Monitum VIII. Meminerit se esse velut chartam candidam, ceram mollem, aut tabulam rasam, in qua vel aurei virtutum, vel atrii vitiorum, libertatis, laxitatisque characteres depingi queant, tota vita sequente vix delendi. Attendat proinde et videat cui se permittat, et non cujusvis, sed potius Superioris, aut Patris Spiritualis ductum sequatur, qui Dei locum tenent; ne forte alios incaute sequendo, velut cæcus cœcum, ambo in foveam cadant.

Monitum IX. Ternis hisce fundamentis, totum suum ædificium spirituale super-

servat, iisque immobiliter inhæreat. 1. Ardentem, inconcussum vocationis suæ amorem semper retineat, et si insperata quædam, arduaque objecta occurrant, ne diaboli tentatione accedente præcipitetur, candide ea Superiori aperiatur, et facile victor erit. 2. Ardentem et robustum amorem perfectionis, famemque insatiabilem omnigenæ virtutis constanter conservet, ne vitia latentia reviviscant, et caro, mundus ac diabolus spiritui prævaleat. 3. Haustæ in Tyrocinio institutioni, piisque consuetudinibus, animo tam obfirmato, resolutoque inhæreat; ut nec ulla verecundia, nec dicteriis ullis, locisve ab iis absterreatur; sed veluti marpersia cautes pestet, nec erubescat Christum et Evangelium. Sic vel irrisorem admiratione complebit.

Monitum X. Non sinat se aut affectu vehementiore, aut æmulatione, aut dæmonis fraude ita absorberi studiis, ut tempore exercitiorum spiritualium meditationis, orationis, examinis, animum occupet, aut ad ea decurtanda, temporisve ordinem interendum inducat. Ingens enim inde nascitur damnum spiritus, et inimici lucrum. *Quærite primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.*

Monitum XI. Si forte notet in Collegarum aliquo defectum quemdam, exemplum minus bonum, regulæ transgressionem, factamve seniori cuidam immunitatem, dispensationem, exemptionem, conniventiam Superiorum, laxitatem, commoditatem, superfluitatem, interpretetur in meliorem partem, nec statim damnet. *Nolite judicare.* Nec illico idem sibi quoque licere arbitretur sed optimum quemque sequatur, apum more e floribus mel, non venenum sugat.

Monitum XII. Conversationem cum externis devitet, et familiaritatem cum adolescentibus curæ suæ ab obedientia non commissis. Atque in omni conversatione cautus sit, ac tuta timeat, ne ruinæ occasionem præbeat.

Monitum XIII. Conversationem quoque cum consanguineis fugiat; solent nonnulli novelli religiosi initio inviti illos accedere; sed sensim hæc hausta in Tirocinio pia repugnantia minuitur, ac denique omnino tollitur, conversatio dulcescit, amor sensualis reviviscit, et sic spiritus intepescit, et anima religiosa rursum mundo, carni, et sanguini agglutinatur, pristinisque tum amoribus et desideriis, tum curis et sollicitudinibus irretitur.

Monitum XIV. Cubiculi sui Scholasticus studia recolens amator sit, extra illud, absque necessitate in ambulacris, locisque publicis non hæreat; nec aliis forte loquentibus sese adjungat. Hac ratione, multa inutilia non audiet, silentium non violabit, tempus pretiosum non perdet, sed officio suo probe fungetur.

Monitum XV. Ubi primum Collegium aliquod intraverit, recolligat se aliquot diebus, et qualiter in eo vitam suam instituere debeat, dispiciat, certa tempora piis exercitiis designet, omniaque ordinet, tempora, loca, occupationes, occasiones. Cum Superiore, Patre Spirituali et professore notitiam contrahat, et ab his dirigamur postulet et instrui. 3. Libellos suos e Tirocinio collatos et proposita relegat. 4. Ab initio statim virtutis et disciplinæ religiosæ studium profiteatur, etiam in minimis et obviis rebus. 5. Curiositatem sciendi, videndique inutilia caveat; ac deinceps partitionem temporis accurate servet, et omnibus etiam minimis particulis temporis occupationem bonam adnumeratam habeat, quæ vel doctrinam vel pietatem redoleat. *Vide P. Gasp. Drutzbiczki. de vit. nov. relig.*

§. II.

Prava dictamina cavenda.

SCHOLASTICUS, studiis repetitis, Collegium recenter ingressus, sequentia, non scholæ Christi, sed Anti-Chisti caveat prava dictamina; nec ea vel sibi ipsi efformet, nec ab aliis temere hauriat; sed ea tanquam pestifera et diabolica principia, exemplo Christi, Satanam confutantis, refellat.

Dictamen I. Non sum amplius Novitius. Hic Scholasticus, opponat illud S. Antonii Abbatis : *Admoneo vos, o viscera mea! ne tanti temporis laborem repente perdati; Hodie vos religiosum statum arripuisse arbitramini.*

Dictamen II. Non tanto rigore opus est in Collegio, quantus exigebatur in Tirocinio. Reponenda communis parcœmia : *Ubi rigor, ibi vigor*, ubi vigor, ibi perfectio, major autem perfectio in Collegio, quam in Tirocinio exigitur.

Dictamen III. Rigor continuus obest valetudini; arcus semper tensus facile rumpitur, nullum violentum perpetuum. Regebat Scholasticus illud Berchmani : *Disrumper potius, quam vel minimam ordinationem, aut regulam voluntarie, sanitatis gratia, trans-*

mediar. Religio est perpetua naturæ violentia.

Dictamen IV. Regula sub peccato non obligat, consilii non præcepti est. Respondeat cum cœli incolis Apoc. 4. *Dignus es, Domine Deus noster, accipere gloriam et honorem et virtutem.* Etiam absque obligatione : hoc liberale, alterum servile est.

Dictamen V. Regula non scrupulose et quæriliter ad litteram, more Novitiorum, sed libere et liberaliter ad sensum et usum explicanda est. Verum oggerat sibi Scholasticus, quod Deus olim S. Francisco ingemebat : Francisce ad litteram, ad litteram. Quis te regularum interpretem constituit?

Dictamen VI. Licet hoc aliis, cur non mihi? habent et alii intellectum, doctrinam, probitatem. Reponat illud Christi : *Quid ad te, tu me sequere?* Attende tibi et regulæ : non venisti homines sequi, sed Christum.

Dictamen VII. Utinam non essent peccata graviora, nec transgressionem nocentiores his vel illis! Respondeat : *Qui spernit modica, periculum perdat.*

Dictamen VIII. In istis minutis vera sanctitas sita haud est; sed in virtutibus solidis. Reclamet novellus Religiosus cum Christo. Luc. 16. *Qui fidelis est in minimo, et in majori*

fidelis est; et qui in modico iniquus est et in majori iniquus est. Hæc minima aliis jam solidatis fortasse necessaria non sunt, at mihi infirmo unice.

Dictamen IX. Indecens est, ut Tiro veteranos reformare velit. Respondeat, non reformare quemquam volo, sed nec deformari a quoquam patiar.

Dictamen X. Vita communis tenenda, singularitates vitandæ, ne exoticus habear et aliis displiceam. Reponat: *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.* Gal. 1. Non ad exempla, sed ad regulas vivendum est; vita communis est ire, non qua multi eunt; sed ire, qua omnes debent.

Dictamen XI. In societate plus prosunt docti et magnorum talentorum, quam sancti et modesti. Sed opponat se cum S. Fundatore et universa Societate, præcipiente, ut omnes ejus Filii *in solidarum, perfectarumque virtutum studium incumbant, et in iis majus momentum esse ducant, quam in ullis bonis externis, donisque naturalibus, cum illa interiora sint, ex quibus vim et efficaciam ad hæc exteriora promanare oportet.*

Ex quibus omnibus Scholasticus Collegium ingressus vel ad studia recolenda. vel ad docendum, statuatur haustus in Novitiatu

fundamentis firmissime inhaerere, omnibusque dictaminibus, obstaculis ac respectibus interruptis, statim initio vitæ accuratæ specimen præbere, identidem cum Jobo tibi proponens : *Justificationem quam cæpi tenere, non deseram.* c. 27. et cum Joanne Berchmanno clarissimo Scholasticorum videre : *Non erubescam facere omnia illa, quæ doctus sum in Novitiatu.*

§. v.

Monita pro renunciatione bonorum temporalium, repctentibus observanda.

QUADRIENNEM ab ingressu Societatis bonorum possessionem censuit Congregatio II. Dec. 17. Scholasticis nostris permittendam, juxta ordinationem Patris nostri Claudii. In cujus temporis prorogatione nulli præterquam Patri Generali, idque ex gravi causa dispensare liceat. Expleto autem quadriennio, modo vicesimum ætatis annum attigerit, et in vocatione stabilis persistat, ex Reg. 88. Provinc. Scholastico bona abdicanda sunt; quod ut secundum regulas perfectionis et mentem S. Fundatoris nostri præstet, hæc monita lucem adferent, ne, ut nonnullis accidit, hallucinetur.

Monitum I. Scholasticus, quamprimum licet et potest, bonis suis se abdicet, nec exspectet donec ab aliis exstimuletur. Non possum capere, scribit P. N. Vincentius Carassa in ep. de med., quo pacto sæculum tenaci proposito cum familia religiosa mutarit, qui sæculi sarcinam et impedimenta gestit nihilominus circumferre; multo minus, qui possit Christo devinctus et cœlo consecratur, terræ libens affigi, et terrenis vinculis gaudere.

Monitum II. Bonorum autem distributio, ut præscribit S. Pater Noster c. 4. Exam. §. 1. et p. 3. c. 1. *Primum in res debitas et obligatorias, si quæ fuerint, et tunc quam citissime fieri potest facienda est. Si vero tales nullæ fuerint, bona in pia et sancta opera, juxta propriam devotionem, seu pauperibus distribuenda sunt, et omnis fiducia submovenda, eadem ullo tempore recuperandi; juxta consilium evangelicum, quod non dixit, da consanguineis, sed pauperibus; ut id, quod perfectius est, sequatur, inordinatus affectus ad carnem et sanguinem exuatur, et ad eos recurrendi aditus præcludatur.*

Monitum III. Itaque Scholasticus bona sua non donet consanguineis divitibus. Consilium Christi est, *da pauperibus.* Lucæ 18.

Unde S. Hieronymus ad Demetriadem scribit : *Si vis perfectus esse, da pauperibus; non divitibus, non propinquis, non ad luxuriam, sed ad necessitatem; nil aliud consideres, quam illis, quam paupertatem; laudent te esurientium viscera, non ructantium opulenta convivium.* Et S. Bernardus : *Res, ait, pauperum, pauperibus non dare, par sacrilegii crimen esse dignoscitur.* Atque hæc intellige, quantum ultra scandalum, rixas et inimicitias, inde, ut docet S. Basilius reg. 5. fus. *oriri solitas, evitari potest.* Idem habet ordinat. Gen. c. 10. §. 10. Ut pacis erga omnes et ædificationis ratio potius habeatur, quam commodi ullius temporalis.

Monitum IV. Quod si vero consanguinei egere sint pauperes et indigeant, juxta ordinem charitatis, cæteris paribus, aliis pauperibus præferendi sunt. Indicat id Ordinatio Generalis ante citata, his verbis : Attenda-
tur, an is, qui disponit consanguineos pauperes habeat. Laudat id quoque S. Am-
rosius 1. Offic. c. 30. ita scribens : *Est et illa probanda liberalitas ut proximos seminis tui non despicias, si egere cognoscas;* melius enim est, ut ipse subvenias tuis, quibus pudor est sumptum ab aliis deprecari, aut licui subsidium postulare necessitati : non

tamen ut illi eo ditiores fieri velint, quod tu potes conferre pauperibus : neque enim propterea te Domino dicasti, ut tuos divites facias. Hæc Ambrosius. Sic S. Antonius partem bonorum concessit amicis, teste S. Athanasio, et S. Fulgentius Matri indigenti.

Monitum V. Si dubitaret Scholasticus, num consanguinei vere essent pauperes, et num majoris perfectionis foret, dare consanguineis hujusmodi bona, quam aliis propter parem vel majorem ipsorum penuriam, res transigenda est, ad declinandum erroris periculum, ex arbitrio aliorum, scilicet, unius, duorum, vel trium, quos cum approbatione Superioris, renunciaturus elegerit, ut præscribit S. Pater noster in Exam. c. 4. §. 3. Et horum judicio secure stabit.

Monitum VI. Si quis motus sua devotione, vellet bona sua, vel eorum partem, in Societatis subsidium dispensare, ex mente S. Patris nostri p. 3. Const. c. 1. Lit. H. haud dubie opus faceret majoris perfectionis, alienationis et abnegationis universi amoris proprii, non descendendo tenero quodam affectu ad particularia; quin potius exoptando majus et universalius bonum Societatis, ei, qui ejus universæ curam

habet, judicandum relinquat, num applicari huic potius loco, quam illi in eadem Provincia, ipsius bona debeant : quandoquidem ille melius, quam quisquam alius intelligere potest, quid conveniat et quid maxime largeat in omnibus ejus locis. Nihilominus si animi propensio in quoquam ceneretur ad determinatum locum, certior fiet Præpositus Generalis, ut dispiciat, an sit aliquid hujusmodi imperfectionis tolerandum, sperando, quod ea cessabit aliquando, supplebitque Divina Bonitas, quod ad majorem ipsius perfectionem deesse cernitur. Ita ad verbum S. Fundator l. c.

Monitum VII. Denique Scholasticus Societatis bona sua omnia integre abdicet, nihil sibi reservans. Error, ait P. Carraffa, epist. citata, eorum, qui abjiciunt quidem sua, sed ex iis aliquid sibi seponunt, sicque illa volunt Deo consecrata, ut inde sibi partem retineant. Non placet hæc in domo Dei sectio timida et dissidens. Christus apud Lucam c. 18. *Omnia*, inquit, *quæcumque habes, vende* : ut nudus nudum Christum sequere. S. Hieronimus epist. ad Demetriadem : *si vis*, ait, *perfectus esse, non partem honorum tuorum vendes, sed omnia* : et S. Bernardus in illud : *Ecce nos reliquimus omnia*,

scribit : Religiosus nihil sibi retineat, nihil suis, ne modicum fermentum totam massam corrumpat. Imitetur itaque Scholasticus R. P. Mauritium de Buren, qui promptissimo animo sua dimisit dominia; et rogatus num in tam amplis fortunis relinquendis difficultatem experiretur, illico subjunxit, sibi non magis arduam, difficilemque videri istam, sed et bonorum omnium totius mundi abdicationem, quam si pomum puero donasset. In vita m. s.

Hæc qui servaverit, mentem S. P. N. et Societatis in distributione bonorum explebit, et gaudebit in die novissimo.

INSTRUCTIO IV.

MAGISTRORUM DOCENTIUM.

§. I.

De præstantia et utilitate doctionis.

TANTA est doctionis magistrorum religiosorum præstantia, excellentia, et perfectio, ut Doctor Angelicus diserte asseverare sit ausus 2. 2. q. 124. a. 3. ad. 3. *Actum ex charitate docendi alios, esse perfectiorem, quam actum Martyrii, consideratum secundum propriam speciem actus.* Ideoque viri etiam sanctissimi et gravissimi hoc munus in se suscepere, docendæ juventutis, ut S. Hieronymus, S. Basilius, S. Benedictus, etc. Adeo ut Bladuinus Moriau in hist. Bened. asserat, omnia cœnobia fuisse gymnasia et omnia gymnasia cœnobia. Secuti horum exempla, canonici regulares Præmonstratenses, Dominicani, Franciscani, alique ordines ante conditam Societatem.

II. Quanti vero ex eruditione atque informatione juventutis, in tenellos animos, ad totam deinde remp. christianam fructus deriventur, totus mundus clamat. Movit id S. Patriarcham nostrum, ut hoc munus,

unam ex propriis et primariis instituti nostri functionibus esse voluerit.

III. Movit id quoque viros in Societate præclaros, ut omnem prope vitam suam libenter huic sanctæ functioni consecrarent. Nam docendis humanioribus litteris P. Wolfgangus Schonfelderus impendit in Germania annos 21. P. Jacobus Pontanus annos 27. P. Horatius Tursellinus Romæ annos 22. P. Melchior de la Cerda in Provincia Bætica annos 41. P. Gaspar Sanchez in Provincial Castellana annos 42. In eadem Provincia P. Petrus de Salas annos 48. Et P. Ludovicus de la Cerda in Provincia Toletana, mirabili constantia annos omnino 50. Eminuit hos inter, fructu uberiore P. Joannes Bonifacius, qui licet a P. Generali ad studia Theologica invitaretur, gratiis actis, pueris erudiendis operam suam, 40. et amplius annis, usque ad mortem impendit, tanto discipulorum profectu etiam in pietate, ut ex illis supra mille ducentos ad ordines religiosos transierint, ut refertur in Biblioth. Script. Soc.

Horum exemplo Magister Religiosus excitet se, desideriumque ardens teneras juventutis Christianæ plantulas recte formandi atque omni pietatis, scientiæ et vir-

tutum genere imbuendi concipiat; nec fatigetur, nec sub onere fatiscat, tantorum fructuum copia animatus. Pro quo ei servient sequentia documenta.

§. II.

De pietate et virtute Discipulis instillanda.

MAGISTER gratiam fructuose discendi et docendi crebro a Deo postulet, imitans B. Aloysium, qui antequam gymnasium intrandi signum daretur, atque indidem domum reversus, cum ante, tum post meridiem, ædem sacram adibat quotidie, sanctissimæ Eucharistiæ adorandæ gratia L. 2. vitæ c. 5. Idem magister faciat, et discipulis factitandum suadeat, profectumque in litteris plurimum a pietate pendere ostendat, exemplo D. Thomæ Aquinatis, B. Alberti M., B. Stanislai et aliorum : *Pietas ad omnia utilis*, 1. Tim. 4.

II. Magister conetur purissimam solius gloriæ divinæ et salutis animarum intentionem omnibus suis laboribus scholasticis præsigere absque omni fumo inanis gloriæ, præsertim in publicis declamationibus, affixionibus, comoediis, ne aliquando a Supre-

mo Judice audiat : recepisti mercedem tuam. Ac proinde initio doctionis, secundum regulam, signo crucis se palam muniat, quod et discipulos facere et horis singulis renovare jubeat.

III. Inter docendum et explicandum, data vel captata occasione, pii quidpiam subinde inspergat : qualia sunt apti textus S. Scripturæ, sententiæ SS. Patrum, dicta et facta Sanctorum, variaque salubria monita et documenta. Idem præstandum in pensis quotidianis, prosa, carmine, quæ pietatem redoleant.

IV. Antequam ad sacrum discipuli vadant, publice in verba intentionis magister præeat, quæ interpolatim discipuli repetant flexis genibus. Ut vero pietas hæc gratior accidat, intentiones, secundum hebdomadæ dies ut in Horolog. Schol. ad horam 4. notatum. varientur. v. g. Hodierna die offero sacrum, rosarium et reliqua diei opera, per S. Angelum Custodem meum SS. Trinitati, ut me innocentia custodiat, ut oculos, ne videant vanitatem, avertat : aut in gratiarum actionem pro variis beneficiis, aut in satisfactionem pro peccatis, aut ad impetrandum lumen et gratiam in studiis. Hac ratione magister in dies in manu sua habeat tot sa-

ra et rosaria, quot discipulos, ad multa pro se suisque beneficia impetranda.

V. Magister doceat discipulos suos methodum pie audiendi sacrum, praxim salutandi sanctissimum Sacramentum in ingressu templi, orandi sub elevatione, communicandi spiritualiter, etc. Item modum exacte ministrandi sacro, cum vero munus id angelicum sit, illud non sordidis et scabiosis, sed solis prope sodalibus, usque bene instructis et nitidis concedat. Prædictorum praxes reperire est in Horologio Juventutis. Tempore sacri crebro suos visitet, et advertat, num orent, suamque illam pietatem Deo gratissimam esse reputet: oratio vero fiat, junctis manibus, Magistro prælucente.

VI. Instruat eos in modo peccata rite expiandi, quoad numerum et speciem peccatorum, tam internorum quam externorum prudenter tamen et pro capacitate discipulorum, ne eos doceat, quæ nescire præstat). Doceat quoque illos praxim eliciendi attritionem, contritionem, propositum emendationis, cum iis quæ ante et post exomologesim in tribunali sacro a poenitente dicenda sunt. Invigilet quoque, ut quisque certum et eundem conscientiae arbitrum constanter adeat, cujus nomen in scripto

magister asservet, ut eidem pro instructione et directione discipulum commendare valeat. Similiter in praxi se præparandi ad sacram synaxim et post eam gratias agendi, probe discipulus informet.

VII. Exhortationes habeat Professor captui Discipulorum accommodatas, juxta scholæ cujusque gradum; sæpe utatur exemplis, historiis, similibus, e pædagogo christiano, paradiso puerorum, aliisque probatis historiis depromptis. Exhortatione finita examinet, quid quisque observaverit, tum ut attendant diligentius, tum ut altius menti infigant audita.

VIII. In tradenda catechesi, caveat, ne majorem horæ partem, in recitandis lectionibus, versibusque latinis vernacule interpretandis, dictandisque verborum sensibus extrahat; sed potius explicandis clare fidei nostræ mysteriis, et dogmatibus diutius inhæreat; eaque exemplis, rationibus, et similibus illustret, ac plures examinet, num bene percepta fuerint. Instruat quoque rudes facilioribus fidei controversiis, ne fundamentis fidei careant, et ad Hæreticorum terras aliquando delapsi turpiter a fide deficient. Nec recitent catechismum more psittacorum, sed ita intelligenter, ut inter-

oganti, v.g. quid est Ecclesia, quid Confirmatio, quid Extrema unctio, rem ipsam, licet non ad verbum, declarare possint, et lingua vernacula exprimere.

IX. Sodalitatis Præses curet, ut Sodalitas tam Angelica quam Mariana floreat, atque ad illam non admittantur sine delectu, nec nisi pietatem et modestiam competentem probarint. Leges Sodalitii sæpius prælegantur, negligentes moneantur, si aliquoties moniti defectus non emendent, ad tempus, vel omnino excludantur, præsertim enormiter male se gerentes. Signent quoque nomina sua in tabella onomastica, ut absentia ratio Præsidi constet. Exomologeses pro Sodalitate, et potissimum menstruæ, earumve omissiones, signo aliquo notentur in distincto lineis duodenis catalogo, in apice mensenses, a linea Sodalium nomina, ordine alphabetico, exhibente, quo per anni decursum negligentes moneantur, et sub anni finem in catalogo examinis, notæ pietatis facilius designentur. Ut vero pueri in infima grammaticæ ad confessionem hebdomariam minimum adstringantur, viri prudentes non quædant, ob periculum, ne ex consuetudine absque dolore et emendationis proposito, vel ob respectum magistri confiteantur

Nisi is die sabbatino prævie ad dolorem eliciendum in schola illos disponderet.

X. Diebus Sabbatinis a meridie, ultima media hora, non est prælegendus una serie, liber pius : quia minor inde fructus percipitur, sed potius habenda est practica instructio, v. g. de modo pie surgendi, mane orandi, intentionem formandi, confitendi, communicandi sacro ministrandi, conscientiam examinandi, rosarium, officium B. V. recitandi, aliisque praxibus, quæ videri possunt in Horologio juventutis. Item de bonis et malis moribus. Legendæ quoque quot mensibus regulæ studiosorum et nunc hæc nunc illa explicanda atque inculcanda.

XI. Magister singulari cura et industria septena hæc puncta suis discipulis, ab initio doctionis ad finem inculcet. 1. Timorem et amorem magni Domini Dei nostri, qui sunt duo poli et cardines vitæ nostræ, initium sapientiæ et finis. 2. Horrorem peccati mortalis, quod malum est, ex quo prodit omne malum. 3. Affectum et gustum orationis, ut libenter orent, qui fons est omnis boni. 4. Tenerrimum amorem erga magnam Matrem, S. Angelum Tutelarem, S. Josephum, aliosque Patronos; qui in seductionis, corruptionis, aut dammationis æternæ peri-

ulius opitulabuntur. 5. Singularem amorem, honorem, reverentiam et obedientiam erga Parentes, majores et Magistros, ut sint longævi super terram. 6. Exactam methodum perfectæ exomologeseos et synaxeos. Illa enim est secunda post naufragium tabula, qua plerique suo tempore summe indigebunt. Hæc est antidotum contra mortale venenum peccati longe efficacissimum. 7. Denique memoriam Novissimorum, præsertim inferni et æternitatis, quæ sunt omnium terribilium terribilissima, et potentissima contra omne peccatum fræna.

XII. Preses Sodalitatis, aut Magister, Sociales B. V. adultiores doceat practice modum meditandi et tres modos orandi, qui ad meditandum disponunt; hac enim ratione facilius et peccatorum horrorem concipient, et ad studium virtutis excitabuntur. Beatus Aloysius adolescens adhuc secularis, mysteria vitæ Redemptoris, non sine lacrymis, variis luminibus, et inflammatis affectibus meditabatur. In Italia confessarii sodalium, penitentibus meditandi praxim accurate tradunt, cum magno adolescentum in virtute progressu, teste P. Lancicio in opusc. de Super. c. 19. Tempus hæc aliaque docendi, præter semihoram sabbatinam dabit

quadrans ante horam, diebus festivis et Dominicis; sic quoque adolescentes melius dispositi ad orandum, sacrum audiendum accedent. Ne vero receptus et laudatus in hac Provincia usus hunc quadrantem lectione libri pii, vel instructione sacra transigendi, in desuetudinem abeat, sollicitè curandum erit.

XIII. Doceat magister discipulos suos, juxta eorum capacitatem, mores inurbanos; et rusticos deponere, pravas consuetudines; tollere, iram, impatientiam, cerebri pertinaciam frænare, idque usu examinis particularis. Arbores tenellæ, curvæ flecti queunt, non annosæ : passionum funiculi, si a teneris non frangatur, excrescunt cum annis in rudentes qui ad inferos detrahunt. Doceat quoque eos gulam bolo aliquo delictiore defraudare, feria sexta ad honorem Christi crucifixi, aut sabbato in honorem B. V., ac pro felici morte jejunare, aut pridie sacræ synaxeos majore saltem temperantia cœnare, pro excitanda vel augenda cibi cœlestis orexi. Licet non cum eo rigore, quo B. Aloysius adhuc sæcularis, qui feria quarta sexta et sabbato jejunio rigido carnem macerabat, et quidem feria 6. solo pane et aqua contentus. L. I. c. 6.

XIV. Instruat suos, præsertim adultiores in usu operum pœnosorum; exemplo S. Joannis Baptistæ in tenera ætate pelle cameli carnem atterentis, idque faciant vel pridie communionis, vel sabbato ad honorem B. V., vel feria sexta ad honorem Christi patientis, vel in pœnam et vindictam peccati cujusdam gravioris. Cujusmodi opera pœnosa sunt 1. flagellatio seu usus disciplinæ, ut vocant, seu funiculorum nodis implexorum, quod in hyeme ob frigoris acrimoniam, etiam in brachio fieri potest, aut paululum supra genua. Præluxit B. Aloysius, adhuc sæcularis. L. 1. c. 6. 2. Usus catenulæ aut singuli cilicini, tanquam vestis immortalitatis. In quo rursum præivit B. Aloysius l. c. 3. Esse potest, duriuscule cubare v. g. in quadragesima feria 6. Vel pridie communionis. B. Aloysius studiis vacans, lodicibus asserculum supposebat. 4. dum soli versantur in cubiculo, expansis brachiis orare quinquies orationem dominicam et salutationem angelicam, ad honorem quinque Christi plagarum. Orare aliquamdiu nudis genibus, sed nonnisi in æstate, nec super lapide, sed assere. Proderunt hæc ad celestius obtinendum, quæ desiderantur.

XV. Instruat professor athletas suos pug-

nare et debellare tentationes, presertim contra castitatem. Præter novena amuleta in Horologio Scholasticorum ad horam 6. præscripta hic adjicio terna sequentia. 1. Est a P. Bernardino Realino in vita et a morte miris patratis clarissimo, Juveni cuidam contra foeda nocturna somnia remedium flagitanti, datum : Vespere inquit, prope cor ter signa te signo crucis, tertio dicens : per sanctam Virginitatem tuam, purissima Virgo emunda carnem meam, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. 2. Alterum remedium est, ingruente tentatione, de alia re diversa cogitare, compositionem thematis aut metri inchoare, in locum solitarium non secedere, sed potius cum soció bono sermonem instituere. Item tentationes conscientiae arbitro aperire. 3. Tertium est tentationi materiam substrahere; substrahe ligna foco, si vis extinguere flammam. Quid oleum flammæ adjicimus? quid ardenti corpusculo fomenta ignium ministramus (ait S. Hieronymus ad Eustoch.) Vinum et adolescentia duplex est incendium voluptatis.

XVI. Hortetur Magister discipulos, ut legant Libros pios, quadrantis unius vel mediæ horulæ spatio, saltem Dominicis et

festis. Delectabantur his B. Aloysius et B. Stanislaus, litteris operam dantes. Eo fine in variis sodalitiis hujusmodi libelli asservantur, ut inter sodales distribuantur.

XVII. Pridie calendas Januarii eligatur Patronus annuus, uti et pridie calendas mensis cujusve Patronus menstruus; electio fieri potest vel sortitione, e pluribus schedulis Sanctorum primariorum istius mensis nomine signatis, unam extrahendo, quæ Patronum determinet, cujus deinde nomen thematis describendi initio præfigatur, totiusque mensis decursu colatur, et invocetur. In dies quoque si parumper ante sacrum, dum alii exeunt, præstolandum sit, prælegatur vel ex fastis Marianis, vel ex anno Cœlesti P. Nadasi vita Sancti, vel Sanctorum istius diei. In honorem B. V. aut Patroni scholam verrere, honorarium sit, non pœna.

XVIII. R. P. Julius Brignole, fama sanctitatis in Societate clarus, nihil discipulis suis vehementius sæpiusque inculcabat, quam religiosi status desiderium, ne scilicet in mundo, posito in maligno æternum perirent, sed in religione veluti salutis arca a diluvio cum paucis salvarentur. Verum qui patrem hunc imitari gestit, religiosum

statum in genere solum commendet, juxta regulam 24. Sacerdotum. Pro deliberatione de vitæ statu servire potest horologium juventutis, ejus praxim exhibens.

§. III.

De modestia Discipulis inculcanda.

MAGISTER infimæ grammatices, ab initio doctionis et primo in scholam ingressu singulari studio et industria discipulis suis inculcet modestiam, 1. servandam in schola; hac enim deficiente magistri cura, labor, clamor, fatigatio plurimum augetur, et discipulorum progressus retardatur. 2. Deinde modestiam servari jubeat, in exitu ad templum, et in area; tum ut melius dispositi ad sacrum accedant; tum ut dissolutione suâ oculos externorum non offendant. 3. Et vel maxime curet modestiam in templo, ob reverentiam divinæ Majestatis et SS. Angelorum præsentiam atque hominum, in quorum oculos immodestia incurrit. Qui vero hac in parte deliquisse notati fuerint, pœna minime careant.

II. Ad modestiam hanc exactissimam scholarum tempore obtinendam, magister non permittat. 1. Ut dum recitandi, repe-

tendi, disputandive facultatem discipuli flagitant, identidem clament: Ego, Ego, vel quid simile; turbatur enim continuis his clamoribus harmonia et quies scholæ, nec sine dispendio temporis. Innuant ergo potius digito vel manu extensa, si recitare vel respondere desiderent. 2. Non sinat eos, dum facultatem prædictam petunt, in scamna assurgere; æstivo enim tempore pulveres excitantur, magistro et discipulis devorandi, non sine sanitatis detrimento. 3. Non permittat discipulos humi procumbere, sese post alios abscondere, aliave latibula quærere ad securius fabulandum. 4. Syndicos nonnullos constituent e maturioribus, et fidelioribus, in sublimiore magistratus scamno consistentibus, qui garrientes observent, et annotent, vel mox magistro indicent. Tempore autem sacri magister eo loco flectat, quo suos commodè observare queat, et in dies visitet.

§. IV.

De bonis moribus Discipulorum.

CUM boni liberalesque mores, ingens juvenutis decus sint et ornamentum, Allaboret magister sedulo, ut discipulo-

rum suorum mores poliat; et si quæ in iis sit barbaries, corrigat; nihil in verbis pro-cax, nihil in incessu rusticum, nihil in toto habitu indecorum, et in vestitu sordidum appareat. Proderit subinde prælegere non-nihil ex Schola Urbanitatis, aut ex Horo-logio Juventutis, leges decoris in mensa et consortiis.

II. Non pudeat magistrum ad morum elegantias practice discipulis monstrandas descendere, et ostendere, qui pileus deponi, reponi, manuve teneri debeat; quis modus manum exosculandi, se vertendi, honora-tiores prætereundi, alloquendi, etc.

III. Non minimum momenti habebit, si simul ac absurdum aliquid a quopiam com-missum sit, statim id corrigatur, et quando-que deridendum publice proponatur.

IV. Professores ipsi inter se decore et eleganter agant, devitatis tamen aulicisms, maxime dum prostant in publico.

V. Mane et vespere parentes adire salutis gratia pueri doceantur: a quibus etiam sub somnum benedictionem petant.

VI. Revereantur in publico, non nostros tantum, sed et cujusvis ordinis Religiosos, Ecclesiasticos, Cives etiam in civili qua-piam dignitate constitutos.

VII. In scholis et multo magis in templis, non sedeant chlamydibus involuti, aut manus absconsas habere permittantur.

VIII. Ante professoris ingressum, nullus in schola, clamor, petulantia, aut insolentia toleretur, constituaturque censor, qui attendat, et petulantes annotet. Assuescant pueri gymnasium et loca vicina velut sacrarium quoddam modesto silentio venerari.

IX. Ad prædicta facilius impetranda, plurimum proderit usus notæ malorum morum, et locutionis vernaculæ. Nec facile permittantur plures, absque necessitate simul schola exire, aut emanere diutius, ex quo multa possunt oriri mala.

§. v.

Asper gubernandi modus.

Duo extrema in discipulorum regimine vitanda sunt, asperitas et remissio. Asperitas et rigor nimius est. 1. Si in lectionibus, compositionibus et cæteris injungendis, res ipsa quæ proponitur sit prolixior et captum discipulorum superet. 2. Vel licet non se ardua non sint, is tamen cui injunguntur, ingenio, memoria vel scientia destituatur. 3. Si agatur verbis asperioribus, modo-

que desperato, præsertim si suspicetur discipulus, id ab immoderato præceptoris affectu proficisci. 4. Si lectio, thema, absentiae ratio exigatur eo tempore, quo discipulus merito excusatus est, vel ob dominorum obsequia, vel alias ob causas. 5. Si excusationes et rationes primo statim aspectu, tanquam mendacia, eo non audito, rejiciantur. 6. Si gravia et levia eodem exigantur rigore et ordine. 7. Si suspiciosum se præceptor ostendat, et ita affectum erga aliquem, ut putet discipulus nulla in re se posse satisfacere; si laudat nunquam aut raro, vituperet vero et reprehendat semper. 8. Si malam de discipulo opinionem præseferat, et omnia in deteriorem partem interpretetur. 9. Si regularum, disciplinæque exactam observantiam spectans, nesciat compati ætatis infirmitati. 10. Si quid obscure aut æquivoce jubeat, aut loquatur, quasi studio nolit intelligi, quo semper liberum sit discipulorum arguere. 11. Si discipulo justa de causa facultatem absentiae, vel aliud quidpiam petenti neget, aut durum se reddat. 12. Si, quæ dubia sunt, semper scrupulosius et rigidius interpretetur. Et denique regulæ quadragesimæ professorum humaniorum neglectus.

§. VI.

Remissus dissolutusque gubernandi modus.

1. Si tantum magna et quæ scandala sunt, curentur, fabulæ vero et petulantiaë aliaque minora negligantur. 2. Si modestia, disciplina, silentium, suavitatis prætextu, minus accurate urgeantur. 3. Si injuncta, a discipulis suo tempore non exigantur, excusationes inidoneæ admittantur. 4. Si ex frequenti aliquorum transgressione, assuescat professor, quasi minus mala judicare, quæ mala sunt. 5. Si improbet quidem aliquorum negligentiam; sed ne contristet, aut contra se crabrones excitet, non corripit. 6. Si ad complacentiam particularium, vel ob sensuales privatosque affectus facile concedat, conniveatque quæ disciplinæ non conveniunt. 6. Si prætextu suavitatis permittat se negligi, aut quæ dicit, contemni. 7. Si ex naturali timiditate, frigide moneat, et puniat, ut delinquentem non moveat, quasi illa admonitione id tantum voluerit, ut officio functus videatur. 9. Pia quadam opinione, levia omnia existimare, nec considerare, quo tandem res terminari possit. 10. Jocari, ridere, familiariter agere cum

discipulis. Eccli. 30. *Lacta filium tuum et paventem te faciet, lude cum illo et contristabit te, ne corrideas illi, et in novissimo obstupescant dentes tui.*

Hæc pro juventute bene regenda ante complures annos novellis magistris scripto communicabantur et fere desumpta sunt ex Industriis P. Claudii, ad curandos animæ morbos. c. 2. quæ attexere volui, ut prosint pluribus.

§. VII.

De modo excitandi juvenes ad studia.

MAGISTER sit alacer, non morosus, quisque se nihil pluris facere ostendat, quam illud studium quod tractat. 2. Excitet æmulationem inter partes adversas, et adversarios victores præmiis et immunitate aliqua afficiat, v. g. die recreationis. 3. Quod laudari potest in discipulis laudet, ducanturque potius amore honestatis, aut suavitate quam poënis et verberibus. Sciat tamen magister non omnes pueros eodem instituto regi posse, ac proinde diligenter in cujusque genium et indolem inquirat. 4. Si quis sit, qui in re mala se non emendet, non statim procedatur ad plagas, sed, 1. moneatur privatim, 2. publice, 3. pri-

vatim minetur confusionem publicam. 4. Injungat aliquam pœnitentiam. 5. Confundat publice. 6. Ex sententia imperatoris ad plagas descendat. 5. Caveat cognominibus aut viliter suos compellare ; illi enim erga se invicem, et ipsos præceptores eundem conviciandietvilittatis modum induunt. 6. Suavis ex æquo sit omnibus, blandus et familiaris nemini; quod ea res, sicut frequenter istiusmodi animularum spiritus inflat, ac protervos efficit, ita cæterorum animos avertit; et nescio qua invidia, velut pestilenti sidere afflatus præcipitat. Si quibus erit aliquid indulgendum, sint ii, quos publice pietas, modestia, et diligentia præ cæteris commendat. 7. Sit locus honestior, ubi argumenta diligenter facta suspendantur : v. g. rostra ubi prosa, Parnassus ubi carmina, his legibus, ut immunitate aliqua gaudeat, vel alium etiam semel liberare possit. E contrario, sit etiam Tullianum, ubi negligentium, vel magnam partem aliunde describentium themata suspendantur inversa, donec insigni diligentia refigi mereantur. 8. In renovatione magistratus proponi poterunt tria præmia elegantiora, quæ finito mense distribuenda erunt, primum, omnium iudicio pientissimo; alterum

modestissimo, tertium diligentissimo : nec cæteri, qui ad hos suffragiorum multitudine proxime accedunt, præmiolis car eant.

De aliis scholasticis exercitiis, quia instituti mei brevitās id non sinit, tractare supersedeo. Videatur prolixè P. Masenius in Palæstris, Balbinus succinctius in Verisimilibus. Et brevissime, Principia Litterarum Humaniorum, ante triennium Coloniae impressa.

INSTRUCTIO V.

SCHOLASTICORUM, THEOLOGIE AUDITORUM.

DOCUMENTUM I. Scholasticis nostris studio Theologico intentis, observandum quoque id, quod paulo ante præscriptum studia recolentibus : scilicet ut spiritum cum litteris jungant; hæc enim sunt tanquam duo testamenta, lex et gratia, quarum altera alteram illustrat ; sunt tanquam corpus et anima ; ut enim corpus sine anima mortuum est, ita et scientia absque spiritu , sunt tanquam duæ rotæ, quæ currum gloriæ Dei per mundum trahunt, ad quod una non sufficit ; sunt tanquam duæ sorores Martha et Maria, quæ se mutuo adjuvant, et in eadem domo cohabitant; et quemadmodum Martha sororis petebat auxilium, ita doctrina, quæ per ratiocinationem ad multa effunditur, indiget spiritu coadunante, quo colligatur et confortetur. Ita discurrebat P. Balthassar Alvarez. Quare amate scientiam, monet S. Augustinus, sed anteponite charitatem ; væ enim scientiæ, nisi ei dominetur charitas.

Documentum II. In omnibus studiis, exercitiisque litterariis, intentio sit puris-

sima; nihilque aliud spectent, quam ut apta evadant instrumenta, quorum doctrina, vitaque exemplari, homines Deum cognoscant, ament, eique fideliter serviant. Hic est finis a S. P. N. toties in Constitutionibus inculcatus. Hic est scopus præstantissimus, qui in terris esse potest, atque ut ait S. Dionysius, omnium divinorum divinissimus, ipsi Redemptori nostro in mundum venienti propositus, et ipsismet, eum respicientibus longe utilissimus: *Fulgebunt enim quasi splendor firmamenti, et quasi stellæ in perpetuas æternitates. Daniel. 12.*

Documentum III. Omnem itaque curiositatem, vanitatem, inanem gloriam, sinistramque intentionem qualemcunque prorsus eliminant: et tanquam genuini aquilæ pulli, in solem, id est, majorem Dei gloriam, cum S. Ignatio, oculos mentis defigant, nihil præter hanc obedientiam ac charitatem spectantes. Hunc sibi scopum præfixerat, dum litteris vacaret P. Vincentius Carafa L. 1. vitæ. c. 4. Non alia studendi causa proposita tibi esse debet, quam obedientia, et charitas, obedientiæ amica: non cupiditate sciendi, multo minus scientiam venditandi, sed solo obedientiæ studio, studiis te commodabis. Fixum tibi certum-

que maneto; studendum, ut pareas, non parendum ut studeas; sic enim, cum supremo Judici sistere, confidenter dicere poteris, quod quispiam Sanctus : *Redde quod promisit, quia fecimus quod jussisti*. S. Aug. serm. 16. de verb. Ap.

Documentum. IV. Caveant quoque ne, voluptas illa, quam reconditarum rerum, maxime recens scientia parit intentionis puritatem obfuscet. Sane prædictus Vincentius, cum nulli frequentium condiscipulorum cederet, intimis Theologiæ rimandis, et seipsum, et voluptatem e studiis sponte natam, suspectam habuit; ne Numinis gloria postposita, oblectationem istam, voluptatemque e scientia derivatam, spectaret in studiis. Unde has sibi minas intabat: si secus faxis, expectandum tibi funestum illud, *Recepisti mercedem tuam*, inanem scilicet exsaturatæ curiositatis fructum, oblectationem. l. c.

Documentum V. Operam dent, ut cor habeant valde quietum, atque ab omni anxietate studendi, et propterea in rebus ab obedientia injunctis festinandi, expeditum ac liberum, quod nisi habuerint, plurimum seipsos impediunt, actiones suas cum illa festinatione minus recte peragent, et cor

ad orationem et familiaritatem cum Deo ineptum retinebunt. Quare cum P. Carafa hanc sibi regulam statuunt : extra tempora studiis destinata, ita mentem ab iis avertam, ac si nunquam applicuissem ; nam et Doctorem Angelicum ferunt sic orasse, ut interea nulla de studiis obreperet cogitatio, sic studuisse, ut nulla de oratione.

Documentum VI. Curent etiam Theologiæ candidati, ut in anima sua virtuti ac religioni principem locum assignent, plurisque eas faciant, quam litterarum eruditionem, quæ sine illis plus detrimenti, quam emolumenti parit. Atque hunc esse sensum Societatis, regulæ declarant. Ita fiet, ut tempus optimum rebus Spiritualibus consecrent, easque exacte, valde pefecte, ac primo loco peragant, certo sibi persuadentes, nihil se propterea de eruditionis incremento amisuros, juxta illud S. Bonaventuræ : *Scientia, quæ præ virtute despicitur, per virtutem postmodum melius invenitur.* In spec. disc. c. 7.

Documentum. VII. Persuadeant sibi orationem aptissimum esse medium ad scientiam. Non minus orando, quam studendo sciri, aiebat P. Balthassar Alvarez, sæpe repetens exemplum a Cassiano relatam de Theodoro Abbate, qui puritate cordis plus

scientiæ acquisivit, quam multa lectione aut studio; et cum quendam Scripturæ locum, post longum studium, non intellexisset, tradens se orationi, eum perfecte est assecutus. Hunc orationis fructum expertus quoque est Doctor Angelicus, qui nunquam se lectioni aut scriptioni dedit; nisi post orationem; in difficultatibus vero intricatis, ad orationem jejunium adhibuit, et lumen impetravit. Et S. Bonaventura eidem S. Thomæ bibliothecam, e qua tantum scientiarum hausisset, videre cupienti, crucifixum ostendit. Horum sapientium vestigia legant nostri sapientiæ corrivales; crebro gratiam divinam postulent, studia sua Deo offerant nec nisi præmissa flexis genibus oratione studia inchoent. *Invocavi et venit in me spiritus sapientiæ*, ait Salomon Sap. 7.

Documentum VIII. Nimium studendi et sciendi ardorem refrænent; is enim perfectum impedit, intentionis puritatem vitiat, atque ad decurtanda, differenda, aut omit-tenda exercitia spiritualia propellit. Erat P. Lancicio condiscipulus, Joannes Maria Campori, postea in India Orientali magna cum fama sanctitatis mortuus; is die disputationis decretorio, non quidem meditationem ipsam, sed preculas quasdam sponte

sibi injunctas neglexit, sed repente voce cœlesti admonitus : *putasne te posse sine meo auxilio bene disputare? facilius orando meum potest obtineri auxilium, quam studendo.* Qua divina voce increpitus, nunquam postea, studiorum gratia, quidquam quod ad Deum pertinet, omisit. *In vita P. Lancicii c. 6.*

Documentum IX. Sciant præter orationem, mortificationem quoque ad scientiam acquirendam multum valere; hæc autem abnegatio in sequentibus eluceat: 1. In vincendo tædio tempore studii occurrente, ac desiderio studendi tempore prohibito, quale est tempus orationis, examinis et similia. 2. In vincenda repugnantia sese humiliandi, ad interrogandum professores aut discipulos, ad argumentandum, defendendum, aut respondendum interroganti. 3. In superanda arrogantia, qua se ad altiora extendant, quam oporteat, aut ad alia studia, quam profiteantur, curiositatem potius quam utilitatem quærentes. 4. In abnegando proprio criterio, ut majorum ac professorum consiliis ac directioni se accommodent, non vero propriæ; huic studio et non illi, hic et non ibi, hac ratione non illa, his libris et non aliis. 5. In calcanda vanitate, ut non excedantur limites modestiæ in ostentanda

ruditione. 6. In abneganda propria voluntate, quando jusserint Superiores. Has abnegationes ut studiorum tempore disceret expeditius P. Vincentius Carafa, inter cætera decreta, primum hoc statuerat : primum tibi studium esto, legere Christum cruci affixum ; hoc ex libro, desiderium ejus causa patiendi hauries.

Documentum X. Summo studio attendant, ad charitatis mutuæque conjunctionis conservationem, cujus causa sequentes defectus valde perniciosos fugiant. 1. est fovere particularem quandam cum aliquo amicitiam, præcipue quam tota Communitas notet. 2. E contra ex sinistro quopiam affectu aut studio, æmulum conari confundere, aut suppressere. 3. Murmurare vel conqueri de professoribus, quod prolixi sint, aut breves, obscuri aut superflua tradentes. 4. Opiniones sequi magistris suis contrarias, maxime si aliis manifestetur opinionem professoris contemni. 5. Insinuare professoris solutionem non satisfecisse. 6. Exiguum præferre amorem erga professorem, eumque aliis manifestare; aut quod pejus est, obcertum quoddam genus factiuncularum, unum professorem alteri præferre. *Charitas, unio, et conformitas mutua, diligentissime conservanda est*, ait S. Ignatius p. 3. c. 1.

Documentum. XI. Cum ex parte sua theologiæ auditores, in studiis præstiterint, quod potuerint, omnem studiorum exitum Providentiæ Divinæ relinquant, conservata pace et tranquillitate, etiam cum successus non fuerit adeo felix, quod haud difficile accidet, si solum Deum quæsierint. *Si ego*, inquit Dominus, apud Thomam Kempensem, *sum causa ejus, quod quæris, quocumque modo eventat, contentus eris et pacatus.* Præclare S. Augustinus præfat. in psal. 6. suadet : *Nos igitur quod nescire nos Dominus voluit, libenter nesciamus, satis enim nobis esse debet quod ille ita velit, ut id nos libenter amplectamur.*

Documentum XII. Dum scholam adeunt aut in schola morantur, ad externorum ædificationem modestiæ religiosæ exemplum præbeant, secundum Reg. suam 8. Virtutis hujus exemplo, externis scholarum auditoribus, ita illuxit Vincentius Carafa, ut horis integris expectarent, quo Vincentii intrantis modestissimo habitu, oculos animosque pascere, eminusque viso : ecce, inter se aiebant, ecce sanctus adest; in schola vix ab eo oculos avertere, observare tacite nutus illius omnes; mirari invicem silentii tam tenacem, ut nullum unquam ex

ore suo excidere sineret verbum, tam alienum a curioso aspectu, ut oculos semper demissos teneret; tam denique modestiæ studiosum, ut ne importunas quidem muscas abigeret, quasi si earum aculeum non sentiret, etc; ita ut modestiæ et sanctimoniæ illius æmulandæ studio, multi e juventute ad religiosa claustra convolarint, l. c.

Documentum XIII. In ipsa quoque studiorum remissione, sive domi animum relaxent, sive foras ambulatum procedant, semper modestiæ leges observent, in incessu, in motu, in silentio in plateis, in oculorum custodia, et totius corporis compositione, ut externos ædificent. S. Ignatius nostros transeuntes e certo loco clam observabat, et si quem deprehendisset, non debita modestia procedentem, puniendum curabat. P. Ludovicus de Ponte theologiæ auditor in ipsa studiorum remissione ita se continebat, ut a legibus modestiæ et disciplinæ religiosæ, nec latum unguem recederet; nihilo plane solutior, quam in Tirocinio, cujus rigorem non minuerat, sed auxerat studiorum labore. L. I. vitæ c. 4. Applicent tibi doctrinam S. Chrysostomi: Sic, inquit, collectis (dicam ego e Collegiis) egredi nos oportet, quasi ex sacris adytis, quasi de

coëlo lapsos, modestos, moderate ac temperate cuncta facientes.

Documentum XIV. In propugnando aut oppugnando, juxta regulam 6. Scholasticorum, *doctrinæ specimen pariter et modestiæ præbere curent.* Ac proinde a clamore et vociferatione, ab iracundiæ impetu, verborumque aculeis penitus abstineant, ad normam P. Bernardi Colnago Theologiæ operam naventis, de quo L. I. vitæ c. 5. recensetur: arguebat equidem ingeniose, premebat fortiter, in consuetis seu domi seu foris, ingeniorum scientiarumque conflictibus; sed condiebat acrimoniam tanta dulcedine, et honoris significatione, suique depressione, ut quem ferire poterat argumenti subtilitas, demissio argumentantis leniter demulceret. Porro quantumvis ferveret docta concertatio, ipse tamen neque clamoribus aures obtundebat, neque asperiore verbo quemquam notabat, semper placidus, sibi que non absimilis, qui plus aliis, sibi nihil tribuere consuesset.

Documentum XV. Cum nostri theologiæ auditores, sub tertii theologiæ anni exitum sacerdotio initiari soleant, ad dignitatem hanc Angelicis Spiritibus denegatam, omni solertia sese comparent, eo potissi-

num fine, ut plures, majores et efficaciores gratias sacramentales in Sacramento Ordinis mereantur a Domino consequi, ad munia sacerdotalia, cum magno fructu obeunda, ad propriam et aliorum salutem. Gratiae autem sacramentales, cum magna praeparatione et fervore spiritus suscipientibus Sacramentum ordinis, praesertim Sacerdotalis, haec a Deo ordinarie concedi solent, plus minusve, pro dispositionis praemissae quantitate. 1. Devotio magna etiam sensibilis in recitandis horis canonicis, et sacrificio missae offerendo. 2. Lumen magnum et practicum in audiendis aliorum homologesibus. 3. Accursus poenitentium conscientias vel sacrilegis confessionibus, vel male factis, vel aliis peccatis intricatas, habentium, ad petendum et inveniendum auxilium. 4. Gratia e misero peccati statu poenitentes extrahendi. 5. Notabilis profectus in virtute confitentium ejusmodi sacerdotibus, aut conversantium cum illis. 6. Agnitio peccatorum plurimorum, antea in confessione, vel ex oblivione, vel ex ignorantia, vel ex negligentia omissorum. 7. Quies conscientiae ante non habita, collata confitentibus, coram talibus Sacerdotibus. 8. Taceo hic alias gratias extraordinarias, extraordinaria prae-

paratione, characterem sacerdotalem suscipientibus, conferre solitas, quales sunt oblatio sacrificii et horarum recitatio, absque omni peccati nævo, ingens fervor in iis, aliaque insperata ac repentina lumina cœlitus infusa.

Documentum XVI. Ad has, aliasque gratias obtinendas, disponant sese ordinandi per exomologesin generalem, ut majori puritate, dignitatem Sacerdotalem suscipiant. Peccata præcipua, magisque animam foedantia, ac virtutum impedimenta serio et efficaciter amoliri statuunt. Præmittant actus contritionis, humilitatis, patientiæ, dilectionis inimicorum, obedientiæ, amoris erga Deum, quam ferventissimos, et summo animi conatu; applicatione ac fervore quodammodo seraphico, pure propter Deum, ejusque majorem gustum et consolationem. Verbo ita conscientiam emundent, ac si eis jamjam e vivis excedendum foret, nec umbra peccati remaneat, quam accuratissima et sincerissima confessione non expient, ut hac ratione animam suam et corpus instar nitidissimi adamantis aut crystalli, Majestati divinæ exhibeant.

Documentum XVII. Ad omnia illa melius peragenda, octo vel decem diebus, sacris

S. Patris nostri commentationibus vacent. S. Ignatius, P. Faber et P. Laynez Vincentiæ 40. dies cœlestium rerum contemplationi, jejuniis, pœnisque voluntariis tribuere, ut ad sacerdotale munus sese disponderent. Idem, eodem fine et tempore S. Xaverius et P. Salmeron præstitere ad montem Celsum, in tugurio imbribus et ventis obnoxio 40. diebus divina contemplantes, emendicato pane victitantes, humi, in stramine noctu cubantes, aliisque pœnis corpus affligentes. Similiter P. Ludovicus de Ponte ad rite suscipiendum Ordinem Sacerdotalem, se menstrua rerum divinarum commentatione studiosissime paravit. L. I. vitæ. a. 4. Horum vestigia sectando, exercitia saltem octiduana exactius et ferventius solito, nostri initiandi instituant; ad vitam deinceps sanctius ducendam, et usque ad mortem continuandam se excitent; contra omnes respectus humanos, et imperfectorum judicia, valde se obarment; invariabile virtutum, meritorum et operum heroicorum desiderium accendere in se curent; ut plane mutantur in alios, et homines quodammodo divini evadant, atque ex his exercitiis abscedant Deo pleni, tam in conversatione secreta cum Deo, quam in publica cum

aliis, nihil in omnibus nisi Deum spirantes.

Documentum XVIII. Suscepto caractere Sacerdotali, ad celebrandas primitias exquisite se præparent; quæ præparatio in eo consistit, ut ritus exacte calleant, rubricas ad amussim servant; fidem vivacissimam, spem et charitatem ardentem eliciant, et sacrum ab initio non præcipitanter, sed tarde pieque celebrare assuescant. Nunc quidem diutius, sed deinceps ante et post sacrum saltem per quartam horæ partem, devotionis actibus iisque ferventibus insistant; oculos, manus, linguam, quæ potissimum circa S. Eucharistiam occupantur, ab omni etiam specie mali, incontaminata servant:

Denique ut corpora ciborum qualitates participant, ita æquum est, ut Sacerdotes nostri, toties celebrantes Christi in Eucharistia existentis virtutes et mores perfecte imbibant et expriment.

. 1. Exactam Christi Sacerdotis voci obsequentis obedientiam. 2. Humilitatem profundissimam, et donorum occultationem talem, ut ament nesciri et pro nihilo reputari. Christus in Eucharistia, omnia magnalia sua prorsus abscondit. 3. Patientiam omnimodam in omnibus injuriis, qualem Christus in Sacramento exhibet. 4. Liberalita-

tem, omnia Deo offerendo, intellectum, voluntatem, actiones, famam. Veluti Christus, omnia dat nobis. 5. Puritatem eximiam, nulli impuritati ex rebus creatis contrahendæ obnoxiam. 6. Sincerum zelum animarum absque ullo respectu personarum functiones sacerdotales exercentem. 7. Paupertatem et nuditatem rerum omnium. 8. Purissimam intentionem gloriæ divinæ. 9. Propagationem efficacem divinæ gloriæ, et salutis animarum. 10. Animum pacatum in occasionibus adversitatum et injuriarum. 11. Plenam indifferentiam ad occupationes, loca, officia omnia. Velut Christus nullum detrectat locum, quo a sacerdotibus etiam sceleratis collocatur. 12. Plenam annihilationem rerum, Deo in nobis displicentium et amoris proprio placentium quæ si neomistæ obtinuerint, Deo se integre immolabunt, qui amore nostri exinanivit semetipsum et hostiam Deo obtulit. Vitam Sacerdote dignam, id est perfectam ducent, et præter alia bona et dona eximia assequuntur id, quod tum ab aliis Sanctis, tum a S. Gregorio L. 4. Dial. c. ult. promissum est : *Audenter dico, quia salutari hostia, post mortem non indigebimus, si ante mortem, ipsi hostia fuerimus.*

SCHOLA AFFECTUS

SEU

INSTRUCTIO VI.

PATRUM IN TERTIA PROBATIONE VERSANTIUM.

PRÆFATIO

QUOD Redemptor noster Marci 6. dixit Apostolis : *Venite seorsum in desertum locum, et requiescite pusillum.* Volens, veluti P. Salmeron exponit, ut a laboribus molestis aliquantulum respirarent, et interim sibi, suisque animi motibus moderandis, componendisque intenderent, idem cœlesti plane consilio S. Fundator noster pro Scholasticis ordinavit, ut *seorsum veniant*, et post longos docendi ac discendi labores, relictis discipulis, gymnasiis, studiis, ab his *pusillum requiescant*; et quemadmodum hactenus in schola intellectus, ita nunc in schola affectus, in schola orationis et abnegationis, in scientia omnium nobilissima, utpote scientia Sanctorum, et scientia Spiritus practica, sese exercean, ac spiritum studiorum tempore, si non collapsum, saltem tepefactum novo fervore instaurent.

PARS I.

DE FINE, MEDIIS ET EXERCITIIS TERTII ANNI.

CAPUT I.

De Fine tertiæ probationis.

FINIS hujus probationis, ut in Instructione ait P. Claudius, est in plena et absoluta sui ipsius abnegatione ita se cum divina gratia exercere, et cum eadem ad virtutes religioso dignas incumbere, ut fiat homo in vita spirituali perfectus, idoneumque Societatis instrumentum ad animas Christo lucrificiendas evadat.

Notandum hic, prædicto fine omnem perfectionem et triplicem ejus viam perspicue contineri : nam plena sui abnegatio viæ purgativæ, virtutum adeptio illuminativæ, et vitæ perfectio unitivæ respondet.

II. Ad finem hunc, triplicemque in illo inclusam perfectionis viam, probe assequendam, ante omnia studendum est tertii anni tempore, ut ea bene intelligantur et penetrentur. Licet enim hic annus a S. Patre nostro vocetur schola affectus, quia tamen voluntas nostra et affectus ejus non fertur

in incognitum, ignoti enim nulla cupido, omnino necessarium est perspicere naturam, seu essentiam, et media, instrumentaque perfectionis. Unde juvat in compendium eo spectantia redigere, ut velut in synopsi ea cernamus, et velut ideam propositam vita ipsa exprimamus.

III. Ad clariorem vero prædictorum cognitionem, plurimum luminis et adjumenti conferet lectio attenta auctorum illorum, qui de abnegatione, virtutibus et vitiis solidius scripsere quales sunt PP. de Ponte, Alvarez, Rosignolius, Caraffa, Rodericius, Lancicius, Nierenbergius, Gaudierius et alii, suaderemque ut primis mensibus legeretur de extirpatione vitiorum, et aliis spectantibus ad primam perfectionis viam, mediis mensibus de adeptione virtutum et via secunda, ultimis de cognitione et amore Dei ac reliquis tertiæ viæ propriis; sed simul in praxim, quæ lecta sunt redigerentur. Hæc est praxis et ordo, quem ascetæ tradunt communiter, licet P. Gaudier a virtutibus paupertate, castitate et obedientia inchoandum censeat. Idem tamen fatetur, plantando virtutes, malas radices evelli, et e contra evellendo plantari.

IV. Hoc in primis observandum, ut cum

scientia hæc sit mere practica, praxis semper cognitioni jungatur: neque enim quis unquam perfectionem, virtutesque intelliget, nisi se assidue exerceat, atque ita ipso exercitio lumen et cognitionem a Deo obtinere mereatur. Excitet quoque in se insatiabile perfectionis desiderium, et famem sitimque ardentem amoris divini, ex quibus modi, viæque pendentur, non solum intelligendi perfectionem, verum etiam adipiscendi.

CAPUT II.

De mediis finem tertiæ probationis assequendi.

P. BALTHASSAR Alvarez, ut cap. 47. vitæ . legitur, patribus suis tertianis, duo media generalia, orationem et mortificationem optabat et inculcabat, ut scilicet per orationem conjungerentur cum Deo, per abnegationem vero vitia extirparent, quo uberius virtutes progerminarent. P. Claudius in Instructione pro iis, qui tertium annum probationis agunt, (quæ refertur in ordinationibus Generalium c. 3. pag. 31. et quot mensibus legenda est.) varia experimenta et exercitia præscribit, ad perfectionem et finem præfixum utilissima.

II. In particulari autem hæc media recenseri queunt. 1. Sacrificium missæ. 2. Menstrua exercitia. 3. Meditatio quotidiana per sesquihoram. 4. Officium horarum. 5. Oratio vocalis. 6. Exercitium præsentia divinae. 7. Usus precum jaculatoriarum seu aspirationum. 8. Examen generale. 9. Examen particulare. 10. Praxis regulæ electionis. 11. Exomologesis crebra. 12. Lectio Librorum Spiritualium. 13. Lectio SS. Patrum. 14. Lectio Instituti. 15. Alloquium Præsidis hebdomadarium. 16. Conferentiæ. 17. Opera humilitatis et pœnitentiæ. 18. Exhortationes ad externos et catecheses.

III. Vere Societas armamentarium est instructissimum, ex quo sociis ejus panopliam seu omnis generis arma desumere licet. Hæc arma sunt potentia ad hostes quoscumque debellandos; hæc instrumenta sunt efficacissima, ad informes ac rudes quoscumque dolandos et perficiendos donec imaginem Christo simillimam referant. Hæc sunt fomenta, quibus Societas Filios suos nutrit et roborat, ac tanquam secunda mater filios suos parturit, vere cum Apostolo dicens : *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Gal. 4. II. v. 19. q. d. Parturivi vos primo in prima et

secunda probatione Tirocinii, ut e sæcularibus formarem Religiosos, et qualiacumque saltem animarum lucrandarum instrumenta; nunc vero in tertia et ultima probatione iterum vos parturio, ut gignam Religiosos perfectos et instrumenta proxime apta ad animas Christo lucrificiendas, donec Christus formetur in vobis, et germana Christi simulacra evadatis.

CAPUT III.

De bona et mala dispositione probandorum.

BONA dispositio animi ad tertium probationis annum destinatorum est 1. Si afferant ad hanc spiritus palæstram, desiderium ingens, remissum et inveteratum quodammodo studiorum tempore spiritum denuo renovandi, excitandi et inflammandi, ut clauso anni curriculo, juxta S. Patris nostri votum, exeant homines novi. 2. Si afferant magnum desiderium in schola affectus obtinendi intimam familiaritatem cum Deo, per spiritualia devotionis exercitia, qua tanquam instrumenta cum Deo ut causa principali conjungantur, aptaque evadant, ad gloriam Dei, quam maxime promovendam,

quod optat S. Pater noster p. 10. Const. §. 2. 3. Si afferant desiderium avidum tot annis, in mortificationis gymnasio neglectum vel remissum, vel fortasse nunquam satis serio inchoatum abnegationis omnimodæ exercitium aggrediendi et addiscendi, propositaque bona in meditationibus quotidianis et exercitiis annuis toties facta, nunc tandem, omnibus difficultatibus perruptis constanter adimplendi.

Ad hoc desiderium suscitandum plurimum contulerit, si proposuerint sibi exemplum et fervorem primorum Patrum nostrorum, qui absolutis studiis suis, dum itinere Hierosolymitano interrupto, annum integrum navigandi opportunitatem præstolari constituissent; interim in varias Italiæ partes et civitates distributi, 40. dierum ascensi et orationis, ac mortificationis excellentiis exculi, tertiæ hujus probationis formam quamdam societati reliquere, cælesti Magistro auctore, qui totidem in solitudine dies versatus est antequam prædicandi munus auspicaretur. Si hoc Spiritu tertiam probationem patres aggressi fuerint, optimam dispositionem contulerint, denique orationi pariter et abnegationi insistendo, facile obtinuerint. 4^{tum} Quod exigebat P. Balthassar

Alvarez c. 47. vitæ, ut Scholastici doctrinis et scientiis coram mundo jam magni, in tertio anno rursum infantes fiant, ut vere magni coram Domino evadant; et agant secum tanquam stulti et ignari, ut evadant perfecte sapientes in scientia spiritus, quæ dat vitam et robur Scholasticæ; laboribus erga proximos splendorem addit, fructusque profert utilissimos, ad majorem Dei gloriam, Ecclesiæ totius, et Societatis honorem.

II. Mala e contra dispositio est ad tertium annum accedentium, qui cum ætatem primam et optimam in Societate, defectu solidi fundamenti in tirocinio positi, aut si positum fuit, studiorum contentione labefactati, ac pene collapsi, laxius tepidiusque traduxerint. 1. Exercitiorum spiritualium diuturnitatem, operum humilium et experimentorum aliorum difficultatem, ac laborem horrent. 2. Qui studendo, laborandoque quasi jam fessi ad otium aspirant, eumque in finem tertium annum inductum sibi persuadent. 3. Quorum valetudo cum laboribus assiduis docendo, discendoque non parum attrita vel læsa sit, eam in tertii anni quiete instaurandam autument. 4. Omnium pessima dispositio est eorum, qui ob vanam, tumidamque de se conceptam doctrinæ aut

virtutis opinionem, non opus sibi esse tertio anno credunt: cum evidens sit, hujusmodi vel maxime tertia probatione indigere.

III. Quisquis igitur his erroribus obnoxius est, eosdem corrigat, eoque spiritu probationem hanc aggrediatur, quo a S. P. N. instituta est; quod nullo negotio præstabit, si perfectionis, ad quam initio vocatus est, dignitatem et sublimitatem penetrare studeat, et quam procul ab ea distet; aggrediatur proinde tertium annum, tanquam scientiæ Sanctorum, omnibus aliis scientiis præstantioris scholam, tanquam locum pascuæ et saginæ spiritus, et quasi ad centrum obice remoto, properet, et anhelet, media strenue adhibeat, et finem præscriptum longe nobilissimum feliciter consequetur.

CAPUT IV.

De exercitiis menstruis PP. TT. et quænam in iis observanda.

EXERCITIA menstrua inter alia experimenta primum locum obtinent; quæ si rite peragantur, maximum fructum pariunt, atque ad felicem tertii anni, imo totius vitæ reliquæ progressum in perfectione pluri-

mum conducunt; in iis enim finem et media cognoscimus, impedimenta discutimus et removemus, Christi Domini vitam velut ideam inspicimus, et imitari statuimus; actiones ordinarias ad hoc speculum dispicimus, examinamus, reformamus; Deo inspirante illuminamur, et charitate sanctisque desideriis succendimur; quare toto affectu suscipienda, exactissimeque peragenda sunt, et tanquam basis et fundamentum hujus anni, et omnis vitæ insequentis, solide collocanda. Quo servient sequentia.

I. Patres Tertiani in hisce exercitiis, accurate servant præscriptum diei ordinem. Voluit hoc unice S. Pater noster, unde præscripsit, ut de eo, reliquisque additionibus, fieret examen particulare, ne vel minimus defectus irreperet. Odit dæmon ordinem, et saltem modicam orationi particulam decerpere tentat.

II. Meditationem de fine seu fundamento bene ponderent ac penetrent; vere enim universorum fundamentum est. Quemadmodum enim omnis reliqua lapidum massa fundamento innititur, et omnis lignorum, saxorumque superstructorum moles a fundamento firmitatem suam accipit, et quidquid evidentiae et certitudinis habet conclu-

sio, illud a principio haurit, ex quo per necessariam connexionem deducitur; ita quidquid est axiomatum, legumque religiosarum, quibus in virtutum exercitio promovemur, a finis consideratione sumit efficaciam. Quare P. Lancicius senas in fine hoc ponderando horas insumendas suadet. P. Gasparus Figuera in summa spirituali, asserit non defuisse, qui in meditatione finis 10. annis se detinuerint, magno fructu animæ suæ; imo totam vitam huic meditationi impensam, optime collocatam fore, si modo perciperetur inde fructus intentus, qui est consecutio finis, ad quem creati sumus.

III. Intime penetrare conentur gravitatem peccatorum venialium, et eorundem effectus ac damna, ut horrorem concipiant: et ab iis tanquam a facie colubri fugiant.

IV. Profunde rimari studeant meditationem de regno Christi, et de duobus vexillis, in quibus Deus S. Ignatio totam Societatis ideam ac structuram detexit, et ex quibus Societatis spiritum colligere et haurire licet.

V. Vivaciter et intime perspicere curent, quanta Redemptor noster amore nostri passus sit et fecerit, quam horrenda tormenta, opprobria, contemptus subierit, ut ad generosam imitationem inflammentur.

VI. Studiosissime perpendant multitudinem et efficaciam mediorum sibi concessorum, tam in Ecclesia, quam in Societate, quæque in dies suppeditantur; quibus si rite uterentur, Seraphinorum sanctitatem attingere valerent.

VII. Serio indagent præcipua profectus sui spiritualis impedimenta, ob quæ hactenus perfectionem non sunt assecuti; eamque omni conatu amoliri statuant, cujusmodi sunt 1. Esse irretitum uno, alterove vitio. 2. Habere dictamina quædam prava similia his, quæ supra pag. 60. pro Instructione repetentium allata et refutata sunt. 3. Amare res extrinsecas, distractiones, conversationes, recreationes, auram et favorem hominum.

VIII. Contra humanos respectus, validissime se obarment.

IX. Denique ardentissimum profectus desiderium in se excitent, et in ipsis adhuc exercitiis opus perfectionis serio aggrediantur, postmodum continuandum et amplius perficiendum. Hac ratione, auxilia gratiæ Divinæ a benignissimo Numine certo certius consequentur. Nam ut scribit S. Chrysostomus in orat. de S. Philogono: *Benignus est Deus, et quemadmodum parturiens cupit*

eniti fœtum, ita et ille cupit effundere misericordiam suam.

CAPUT V.

De ordine diei in exercitiis menstruis servando.

QUOTIDIE fiunt ternæ meditationes, et una consideratio.

• *Hora IV.* Surgitur, observatâ additione secunda, visitatur Venerabile Sacramentum, recoluntur puncta meditationis instantis.

Hora V. Meditatio horaria. Ea finita examinantur successus, juxta additionem 5. Annotatur fructus, v. g. rariora lumina et proposita practica, considerando præcipue ut ad quotidianas actiones quam primum accommodentur. Deinde dicitur prima.

Hora VI. Legitur sacrum, post quod dicitur Tertia, vel quæ eo die præscripta sunt, leguntur.

Hora VII. Dicitur Sexta, visitatur Venerabile Sacramentum, et legitur unum alterumve caput ex Thoma de Kempis, conveniens materiæ meditationum præsentis diei.

Hora VIII. Primo quadrante præparatur

materia pro sequenti meditatione, quæ inchoatur secundo quadrante.

Medio X. Examinatur meditatio, ut supra, visitatur Venerabile Sacramentum, et legitur Nona. Tempore consueto fit examen conscientiae et prandium; in quo, sicut et quoties in publicum prodeundum est, habenda est specialis ratio regularum modestiae, in capitis, oculorum, et totius corporis compositione.

Hora XI. Post mensam relaxatur animus nonnihil, visitato prius Venerabili Sacramento, nulli rei seriae attendendo, sed agendo aliquid, quo animus suaviter distrahatur, non tamen dissolvatur, cujusmodi esset v. g. cubiculum componere, opus humile facere in culina vel refectorio. Summopere vero cavendum est, ne tam illo, quam toto hoc exercitiorum tempore, vel cum aliis colloquantur, aut per domum vagentur.

Hora XII. Lectis litanis B. V. et facto examine particulari, dicantur vesperae cum completorio.

Hora I. Exercitium aliquod corporale, visitatur Venerabile Sacramentum, recitatur rosarium.

Hora II. Instituitur pia consideratio, vel

primis diebus fit præparatio ad Confessionem generalem.

Hora III. Legitur liber spiritualis.

Hora IV. Dicitur Matutinum cum Laudibus, et præparatur materia pro sequenti meditatione.

Hora V. Meditatio.

Hora VI. Examen meditationis ut supra, visitatur Venerabile Sacramentum, cœnatur.

Hora VII. Relaxatur animus, sicut post prandium.

Hora VIII. Finitis litiis de omnibus Sanctis, lecta meditatione, et peracto examine conscientiæ, religiose incumbitur.

CAPUT VI.

Notanda quædam circa examina et considerationes.

UT consuetudo male utendi utroque examine, efficaciter tollatur, providendum est, ut usu ipso et praxi defectus circa formam utriusque examinis a S. P. N. præscriptam, admissi evitentur. Quod etiam procurandum apprime est in reliquis diei actionibus, ut hoc exercitiorum tempore perfectissime formentur. In quem finem

speciales de iis considerationes instituuntur. Porro examen particulare fiet de distributione temporis servanda, ut pro errato notetur, si quid non fuerit factum, vel non ita perfecte, ut annotationes circa examina et meditationes requirunt.

II. Considerationem, quæ præter meditationes præscribitur, et ad totius vitæ reformationem (de qua Directorii c. 10. n. 7.) et debitam perfectionem consequendam, valet plurimum, institui de certa aliqua actione reformanda, velut sacro, vel officio divino. Item de re aliqua præsentibus materiis aptiore. In reformatione vero actionis hæc forma servari poterit. Consideretur 1. quæ sit natura talis actionis: quomodo perfectissime obiri possit, et vero etiam debeat ab homine Societatis. 2. Attendatur, quam procul ab ea recesseris, ubi proinde notandi defectus commissi, et omissa perfectio. 3. Quid remedii adhiberi possit. 4. Defectus et remedia scripto annotanda.

III. Consideratio vero Regularum quatuor habet puncta. 1. Attente legenda regula; tum remoto libro ejus sensus, veritas quam continet, et tota perfectio est imprimenda memoriæ ut deinceps facile occurrat. 2. Considerandum quomodo Christus hanc

vel illam actionem ea regula commendatam
 exercuerit; quomodo v. g. servaverit silen-
 tium, cum interna animi recollectione ita
 et nos servemus: oremus, ut ipse oravit;
 comedamus, ut ipse; sic formatur in nobis
 Christus, efficimurque veri ipsius socii et
 fratres, ac filii Deo dilectissimi. 3. Conside-
 randum, quis sit usus et praxis talis regulæ,
 et quæ internæ vel externæ actiones, juxta
 illam sint dirigendæ; quomodo, si regulæ
 generales sint, v. g. undecima Summarii, ap-
 plicare eas oporteat nostris cogitationibus,
 verbis, operibus. 4. Denique quomodo huc-
 usque regulam hanc servaverimus, ac dein-
 cept servaturi simus.

CAPUT VII.

*Distributio materiarum pro Exercitiis
 menstruis Patrum tertiæ probationis, pro-
 ut in Domo Geistana observari solent.*

HEBDOMAS I.

FINIS ejus est puritas animæ tam a peccatis
 omnibus, quam a pravis habitibus, in-
 clinationibus, affectibus.

DIES I.

Meditatio I. Consideratio Fundamenti accurata ex libello Exercitiorum.

Meditatio II. De Fine hominis Religiosi. et præcipue in hac tertia probatione (*Vide Trinckelium pag. 53.*)

Meditatio III. Repetitio utriusque matutinæ. Consideratio de praxi meditationis instituendæ. *Vide P. de Ponte, P. Meyer, Trinckelium in Prolegomenis vel Horolog. Scholast. supra pag. 52 et seqq.*

Legenda 1ma Instructio pro iis, qui tertium annum agunt. 2. Procœmium Directorii et caput 2 et 3. 3. Annotationes 20. 4. Epistola P. Claudii 10ma de usu Exercitiorum. 5. Thom. de Kempis, vel ita dividi potest, ut singulis hebdomadibus unus liber absolva-
tur; vel potius, ut magis materiæ meditatio-
num convenient, legi possunt capita, ordine
hic notato. Legatur itaque hodie ante pran-
dium L. 3. c. 9. a prandio L. 3. c. 10. 33.

DIES II.

Meditatio I. Exercitium de triplici peccato ex libello exercitiorum. II. De peccatis ex eodem. III. Repetitio. Consideratio de Examine Generali. *Vide Horol. Schol. pag. 132. et p. 194.* Legendæ additiones ad exer-

citia melius peragenda. Et caput II. et 39. Directorii.

NB. *Deinceps servandum. ut quæ in Directorio habentur, evolvantur simul cum iis, quæ præscribuntur ex Libello Exercitiorum. Ex Thoma de Kempis L. 1. c. 6. et L. 3. c. 52.*

DIES III.

Meditatio I. De morte. II. De Judicio universali et particulari. III. Repetitio utriusque. Consideratio de Examine particulari. *Vide Horolog. Scholast. p. 162.* Legenda ex libell. Exercit. Examen particulare, Et epistola P. Claudii 5. de usu orationis et poenitentiarum. in Societate. *Ex Thoma de Kempis L. 1. cap. 23. et 24.*

DIES IV.

Meditatio I. De purgatorio. II. De Inferno. III. Applicatio sensuum. Consideratio de confessione, præsertim generali. *Vide Horolog. Schol. pag. 80.* Legenda examen generale ex libello exercit. Item regulæ priores ad motus animi discernendos. *Ex Thoma de Kempis L. 1 c. 11. L. c. 5. et 6.*

DIES V.

Meditatio I. De damnis peccatorum mortalium. II. De damnis peccatorum ve-

nialium. *III. Repetitio. Præparatio ad confessionem generalem. Legenda et rumi-
nanda ex Libello Exercit. Decima additio
de satisfactione et pœnitentia. Vide etiam
Horolog. Scholast. pag. 171. De operibus pœ-
nosis. 2. De usu Confessionis et communio-
nis. Vide Horol. Schol. pag. 83. et pag. 99.
Ex Thom. Kemp. L. 1. c. 13. et c. 18.*

DIES VI.

*Meditatio I. Primus modus orandi ex Li-
bell. Exercit. Vide etiam Horolog. Sa-
cerdotale pag. 72. Meditatio II. psalmus quin-
quagesimus per secundum modum orandi.
Vide Horol. Sacerd. pag. 74. et 142. III. De
dolore de peccatis ex amore Dei super om-
nia. Vide Horolog. Scholast. p. 88. Loco
considerationis, continuatio præparationis
ad confessionem generalem. Legendæ re-
gulæ posteriores ad pleniorum Spirituum
discretionem. Ex Thom. Kemp. L. 4. c. 7. et
L. 3. c. 32.*

DIES VII

*Meditatio I. De filio prodigo. II. Repetitio.
Confessio generalis. Ex Thom. Kemp. L.
1. c. 25. et c. 21.*

DIES VIII.

*Meditatio I. De radicibus et fontibus imper-
fectionum. Vide Directorium c. 10. n. 7.*

vel P. Gaudier introductionem ad perfectionem pag. 165. vel Trinckelium p. 65. Vesperi media hora repetitio. Ex Thom. Kemp. L. I. c. 19. et 20.

NB. *Hodie conceditur aliqua relaxatio et deambulatio in horto; a prandio cum venia Superioris licebit egredi usque ad horam 5. Sed domi servatur silentium tota die. Medio sextæ repetitio meditationis matutinæ.*

HEBDOMAS II.

Cujus finis est, sequi Christum velut perfectissimum exemplar omnis virtutis et sanctitatis, nobis propositum ad imitandum.

DIES I.

Meditatio I. De Regno Christi. II. De Incarnatione. *Vide P. Gaudier pag. 277. vel P. Trinckelium. III. Repetitio. Consideratio de modo adipiscendi virtutes. P. Meyer vel Horol. Scholasticorum Excitatorium in fine in Appendice. Legenda ex Directio. c. 18. 19. 20. Deinde quæ notata pro hac hebdomade ex libell. Excit. Ruminandi quoque tres modi humilitatis. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 1. et c. 2.*

DIES II.

Meditatio I. De Nativitate Christi. *Vide P. Gaudier in Introductione. p. 284. II.*

De apparitione Angelorum. *Vide P. de Ponte part 2. med. 18. P. Meyer. Evangel. Luc. 2 III. Applicatio sensuum. Consideratio de modo pie surgendi. Vide supra Horolog. Scholast. pag. 37.*

Legenda 1. secundus modus orandi. 2. Quæ habentur in Libello Exercitiorum, et in Directorio a capite 22., ea diligenter hoc et sequentibus diebus legenda, tum ad vitæ propriæ emendationem, tum ad aliorum directionem. *Legi itaque potest hodie Directorii c. 21. 22. 23. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 3. et 4.*

DIES III.

Meditatio I. De Pastoribus. II. De Circumcisione. *Vide P. Gaudier.* III. De tribus Regibus. *Vide P. de Ponte.* Consideratio de tribus votis religiosorum in communi, v. g. de dignitate, utilitate, jucunditate, obligatione, et præmio votorum, si accurate servantur *Vide Rodericium p. 3 Legenda ex Directorio c. 24. 25. 26. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 40. 41. 42.*

DIES IV.

Meditatio I. De præsentatione pueri Jesu in templo. *Vide P. Gaudier vel P. de Ponte.* II. De fuga in Ægyptum. III. De reditu ex Ægypto. Consideratio de praxi paupertatis

in Societate. *Vide infra Horolog. Excitatorium in Appendice, de renovatione votorum. Legenda ex Directorio c. 27. 28. 29. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 9. et 10.*

DIES V.

Meditatio I. De ascensu Christi in templum. II. De vita Christi ab anno 12. ad 30. III. De duobus vexillis. Consideratio de praxi castitatis. *Vide Horolog. Excitat. Legenda ex Directorio c. 30. 31. 32. De tribus hominum classibus. Prior Epistola P. Claudii de renovatione. Ex Thom. Kemp. L. 1. c. 2. et 3.*

DIES VI.

Meditatio I. De baptismo Christi. II. De jejunio. III. De tentatione. *Vide P. Gaudier, vel P. de Ponte. Consideratio de perfectione et praxi obedientiæ. Vide Horolog. Excitatorium. Legenda ex Directorio c. 33. 34. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 13. 19. 20.*

DIES VII.

Meditatio I. De vita nostra bene instituenda, quoad salutem et perfectionem propriam, juxta exemplar vitæ Christi, quomodo nos deinceps gerere velimus 1. Erga Deum. 2. Erga Superiores. 3. Erga æquales. *Vide Horolog. Excitat. in Appendice de praxi*

recollectionis menstruæ. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 23. et 25.

Deinde quies et vacatio ut supra. Medio sextæ repetitio meditationis matutinæ.

HEBDOMAS III.

De Christo docente et patiente.

FINIS hujus hebdomadis est, ex consideratione vitæ apostolicæ et passionis dominicæ excitare animum ad ardua facienda et patienda, præsertim in paupertate, labore, dolore, contemptu.

Legenda 1. notata circa hanc hebdomadem. 2. caput 35. directorii. 3. regulæ ad victum temperandum. 4. de scrupulis. 5. ut cum Ecclesia sentiamus. 6. Inchoanda lectio regularum summarii, communium, sacerdotum, concionatorum, missionum.

DIES I.

Meditatio I. De vocatione Apostolorum. *P. Gaudier pag. 354.* II. De sermone Christi in monte. *Idem pag. 360.* III. De missis ad prædicandum Apostolis. *Idem pag. 400.* Consideratio de missionibus Societatis. *Vide infra de virtutibus Missionariorum.* *Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 1. 2. 35.*

DIES II.

Meditatio I. De primo Christi miraculo in nuptiis. *Vide P. de Ponte p. 3. m. 9. II.* De fugatis e templo negotiatoribus. *P. de Ponte. p. 3. m. 10. III.* De conversione Mariæ Magdalenæ. *P. de Ponte p. 3. m. 25.* Consideratio de piis colloquiis et recreatione religiose transigenda. *Vide Hor. Schol. pag. 155. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 9. L. 3. c. 47.*

DIES III.

Meditatio I. De colloquio cum Samaritana. *P. de Ponte p. 3. med. 26. II.* De Lazari resuscitatione. *Idem. III.* De fletu Christi super Jerusalem. *Idem.* Consideratio de officio divino. *Vide Hor. Schol. p. 76. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 35. et 36.*

DIES IV.

Meditatio I. De lotione pedum. *II.* De institutione Venerabilis Sacramenti. *III.* De gestis in horto post cœnam. *Vide P. de Ponte.* Consideratio de visitatione Venerabilis Sacramenti. *Vide Hor. Schol. pag. 184. Ex Thom. Kemp. L. 4. c. 1. 2. 3. 4. 5.*

DIES V.

Meditatio I. De Christi comprehensione. *P. de Ponte. p. 4. II.* De gestis in domo

Annæ et Caiphæ. *III.* De gestis apud Pilatum et Herodem. Consideratio de celebratione missæ. *Vid. Hor. Schol. p. 99. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 11. L. 3. c. 18. 19.*

DIES VI.

Meditatio I. De Christi flagellatione et coronatione. *II.* De ejus damnatione ad mortem, et crucis bajulatione. *III.* De crucifixione. *P. de Ponte.* Consideratio de usu poenitentiarum et mortificationum externarum. *Vide Hor. Schol. p. 175. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 12. L. 3. c. 41.*

DIES VII. Vacationis.

Meditatio de 7. verbis Christi in cruce prolati. Medio 6. Repetitio. *Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 56.*

HEBDOMAS IV.

CUJUS finis, contemptis terrenis, quærere cœlestia, ac Deo totum inhærere.

DIES I.

Meditatio I. De Christi resurrectione et apparitione prima. *II.* De apparitione 2. et 3. *III.* De apparitione. 4. Consideratio de religiosa corporis refectione. *Vid. Hor. Schol. p. 139. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 5. 6.*

Legenda 1. Regulæ si quæ restant. 2. Tertius modus orandi et quidquid residuum est ex libro exercitiorum et directorio. 3. Epistola S. P. N. de perfectione. 4. Epistola P. Claudii de charitate fraterna. 5. Denique caput 40. directorii.

DIES II.

Meditatio I. De apparitione 5. II. De apparitione 6. et 7. III. De amore spirituali. V. P. Gaudier. Consideratio de lectione spirituali. Vide Hor. Schol. pag. 189. Ex Thom. Kemp. L. 2. c. 8. et II.

DIES III.

Meditatio I. II. III. De divinis beneficiis, Creationis, Conservationis, redemptionis, Vocationis ad fidem, religionem etc. Consideratio de cultu B. V. et S. Angeli Custodis. Vide infra in appendice. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 22. L. 4. c. 9.

DIES IV.

Meditatio I. De Christi Ascensione. II. De gloria Beatorum quoad corpus et animam. III. De beatæ vitæ æternitate. P. de Ponte p. 6. med. 52. et 51. Consideratio de oratione vocali, litanis, rosario, salutatione angelica, benedictione mensæ. Vide Horol.

Scholast. variis locis. Ex Thom. Kemp. L. 3. c. 47. 48. 49.

DIES V.

Meditatio I. De Apostolorum præparatione ad accipiendum Spiritum S. II. De missione Spiritus S. III. De fervore S. Petri et aliorum Apostolorum. *P. de Ponte. p. 5. med. 20. Consideratio de praxi præsentiae Dei. Vide P. de Ponte in duce spirit. P. Arias. P. Crombecium. Ex Thom. Kemp. L. 3 c. 54. et 55.*

DIES VI.

Meditatio I. De natura, causis, motivis, ac mediis perfectionis. *P. Gaudier c. 3. et 4. Vide Hor. Schol. in instructione prævia pag. 9. et seqq.* II. De mortificatione et devotione conjungendis, tanquam mediis perfectionis. *P. Gaudier c. 14.* III. De accurata observatione regularum, exacto operum exercitio. *P. Gaudier. c. 23. §. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Vide etiam supra in Instruct. Novit. pag. 41. Ex Thom. Kemp. L. I. c. 19. L. 3. c. 21.*

Denique in sacello domestico oblatio et confirmatio propositorum in Exercitiis factorum. Psalmus quinquagesimus pro defectibus admisis in Exercitiis. Et Te Deum Laudamus.

DIES VII.

REPETITIO tertiæ meditationis præcedentis diei. Recreatio tota die. Medio 6. Repetitio propositorum. Finis.

NB. *Ne vero proposita. ut fit, sensim sine sensu, oblivioni tradantur et evanescant, subinde in examine conscientiæ ad ea reflectendum. Item in recollectione menstrua et hebdomaria (de quibus infra in appendice) eadem discutienda. revidenda, attendendumque quomodo observentur.*

SCHOLÆ AFFECTUS.

PARS II.

De affectibus, qui juxta triplicem viam perfectionis, et finem tertii anni, tempore tertiæ probationis, excitandi sunt.

QUEMADMODUM mundani homines, præter refectiones ordinarias et quotidianas, extraordinaria quandoque apparant convivia, quibus abundantius et lautius reficiantur; et quemadmodum præter rorem singulis fere noctibus decidentem, uberiores coelum subinde dat pluvias, quibus terra sic immadescat, ut nec urentes venti, nec

solares radii eam facile deinde desiccent; ita Societas nostra filiis suis, præter quotidianam spiritus refectionem, et ordinarium quasi devotionis rorem, annuam spiritus mensam, et diuturniores gratiæ pluvias offert, ne inter occupationes deinceps demandandas, vel esuriem animabus noxiam patiantur, vel prosperis rerum eventibus tanquam benignioribus solis radiis exurantur, vel adversitatum ventis omnino exsiccentur. Præcipuum vero pabulum et gratiæ pluviam præbent affectus, quos secundum triplicem perfectionis viam subjungimus.

CAPUT I.

De affectibus viæ purgativæ.

PRIMA pars finis tertiæ probationis, ut innuunt Ordinationes Generalium, in plena et absoluta sui abnegatione consistit, et sequentes effectus exigit.

Affectus I. Tristitiæ seu doloris, contritionis et pœnitentiæ ob commissa peccata. *Memor esto, unde excideris, et age pœnitentiam.* Apoc. 2. *Pœnitentiam vero agere* ut ait S. Gregor. hom. 34. *in Evang. est, et perpetrata mala plangere, et plangenda non perpetrare.* Plangent igitur PP. TT. I. Tantam vitæ

religiosæ partem, et quidem primam atque optimam, adeo male insumptam. 2. Plangent tantam suam, post tot accepta a Deo beneficia, ingritudinem. 3. Plangent tantam suam, post tot meditationes, et illustrationes, exhortationes et admonitiones, exomologeses et synaxes, examina et proposita, exercitia et lumina, inspirationes et exempla vel frigidissimum inflammatura, tepiditatem. 4. Plangent tantam in sectando creationis suæ fine socordiam, tamque inordinatum rerum creatarum usum. 5. Plangent tam crebrum a regulis et Instituto S. P. N. recessum, et perfectionis semita, exorbitationem. 6. Plangent temporis adeo pretiosi et nunquam redituri amissionem. 7. Denique plangent centies et centies forte repetitas sensualitates, curiositates, intemperantias, jactantias, et vanitates tot annorum decursu non emendatas. Et doleant intime, ac detestentur, ut sic Dei voci obtemperent Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio et fletu et planctu.*

Affectus II. Odii peccatorum et propositi emendationis. Altera enim pars pœnitentiæ ex mente S. Gregorii est, plangenda denuo non perpetrare. Existiment itaque PP. TT. sibi a Deo per Jerem. c. 1. dictum : *Constitui*

te, ut evellas, in hoc tertio probationis anno, peccata tua; atque ita quidem ut 1. Nunquam deinceps Deum cum plena deliberatione offendas: nam deliberate peccans, ut ait S. Theresia, re ipsa dicit: Domine, quamvis id tibi displiceat, nihilominus id ipsum committam, et licet te id nolle sciam, meam tamen voluntatem tuæ anteponam. 2. Ut ne quidem indeliberate unquam perpetres peccatum veniale gravius, vel periculosum a quo facilis lapsus in peccatum lethale. 3. Ut etiam peccata materialia devites, quæ culpæ non sunt ob inadvertentiam. 4. Ut etiam speciem peccati venialis declines, statimque deplores et aboleas. 5. Ut multas, variasque peccatorum venialium species non admittas. Paulus Cicottus noster Coadjutor cum fama sanctitatis Romæ mortuus, aiebat annuam confessionem non differre ab hebdomadaria, nisi numero peccatorum. 6. Ut etiam contra paucas venialium species non sæpe delinquas sed rarissime, et quodammodo impeccabilis evadas, id est, ut ægre et difficulter labaris in ea peccata, quæ ob humanam fragilitatem etiam a perfectis et sanctis nonnunquam committuntur. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, et non potest peccare* 1. Joan. 3.

Affectus III. Mortificationes heroicæ passionum. Constitui te, ut non tantum evellas sed et destruas. Jerem. c. i. Peccata radicitus evellenda sunt; passiones evelli nequeunt, sed destrui, quemadmodum herbas noxias conculcando destruimus : Apathiam enim Stoicorum obtinere, impossibile esse docet S. Hieronymus, S. Augustinus, Tertullianus et alii. Studendum itaque PP. TT. ut passiones destruant, onnium fere peccatorum radices. Quid enim juvat rivulos emanantes exhaurire, et fontem ipsum ebullientem non obstruere? Quid juvat saniem effluentem abstergere, et de ulcere aut apostemate curando non laborare? Passiones autem, quas Græci. *pathe*, Cicero perturbationes dixit, ut explicat S. Joannes Damascenus et Doctor Angelicus, sunt motus sensibiles, seu sensitivi potentiæ appetitivæ, ob imaginationem boni, vel mali provenientes. In appetitu concupiscibili senas reperies. 1. Amorem. 2. Odium. 3. Desiderium seu concupiscentiam. 4. Fugam seu abominationem. 5. Delectationem seu gaudium. 6. Tristitiam seu dolorem. In appetitu irascibili quinas deprehendes. 1. Spem. 2. Desperationem. 3. Audaciam. 4. Timorem. 5. Iram. Omnium vero dux et princeps est amor

proprius, sive inordinatus. Hi itaque hostes destruendi et debellandi ita ut 1. licet vehementer infestent, nunquam tamen te ad peccatum pertrahant. 2. Ita hebetentur, ut ne in periculum quidem propinquum peccati te conjiciant. 3. Ut earum motus non sint vehementes, nec admodum perturbent. 4. Ut insultus earum mox generose compri- mantur. 5. Ut raro contra rationem insurgant, et quidem non nisi lenissime. 6. Ut iis alias ad malum inclinantibus nunc tantum utaris in bonum. Exemplo S. P. N. Ignatii, qui assidua pugna victoriam et dominium passionum obtinuit.

Affectus IV. Abnegationis et destructionis omnimodæ pravorum habituum, ex repetitis crebro pravis actibus prognatorum; in quos, passionum motus non reprimendo, nec tentationibus resistendo lapsi sumus. De his dici potest PP. TT. *Constitui te* in tertio anno, ut *disperdas* per acquisitionem contrariorum habituum bonorum. Verum hosce domesticos hostes, et animæ proditores, uno impetu disperdere nequimus, sed paulatim atque per partes, exemplo S. Dorothei, qui discipulum suum Dositheum, in sæculo vix sex libris panis in prandio uno contentum, exiguum partem detrahendo,

paulatim et sensim sine sensu famis et gulæ, reduxit ad octo uncias.

Quare PP. TT. cum Davide statuant : *Persequar inimicos meos, comprehendam illos et non convertar, donec deficient*; et 1. tam strenue in contrariis actibus eliciendis sese exerceant, ut inclinatio ad peccatum per actus pravos acquisita, in dies notabiliter minuatur, et quasi lima ferrum abradatur, et major facilitas tentationibus resistendi sentiatur. 2. Eo pertingere allaborent, frequenti actuum contrariorum exercitio, ut quodammodo difficultatem et nauseam ad actus pravos sentiant et desiderium, affectumque efficacem ad executionem boni, habitibus pravis contrarii. 3. Denique eo cum gratia divina eluctandum est, ut moralem quamdam impossibilitatem ad omnes actus pravos sentiant, cum Joseph dicentes Gen. 39. *Quomodo possum hoc malum facere? et cum Apostolo Rom. 8. Certus sum, quia neque mors, neque vita, poterit me separare a charitate Christi.*

Affectus V. Resistentiæ generosæ, et victoriæ tentationum. Constitui te ut dissipēs tentationes. Militia est vita nostra, quod si hactenus non sat strenue militavimus, nunc saltem in tertio anno, generose inchoemus,

ne post in missionibus, aliisque periculis officiis turpiter succumbamus. Tentationes aliæ a naturali complexione, aliæ a pravis habitibus, aut passionibus, aliæ a Diabolo ortum ducunt. Easque, ut ait Casianus Coll. 6. c. 11. Deus plerumque evenire permittit ob probationem, nonnunquam ob emundationem, interdum ob merita delictorum. *P. Dornel. Vischavæus Belga apud Sacchinum T. 2. Hist. Soc. L. 3. n. 58.* ait Dæmonem nobiscum pugnare hasta, gladio, seipso. Hasta, cum quasi eminus externarum rerum specie objecta sollicitat; gladio, cum per corpus nostrum nos cominus aggreditur; seipso cum phantasiam ipsam invadit, eamque varie movet, et hoc tertium certamen est gravissimum et maxime viros pietati deditos oppugnat. Contra omnes PP. TT. generose dimicent 1. Ut eos nunquam in peccatum inducant. Ne nos inducas in tentationem. 2. Ut eos nec in peccati pericula conjiciant. 3. Ut nec eos vehementer perturbent et inquietent. 4. Ut non oriantur sæpe ex propria culpa, vel incuria, vel negligenti sensuum custodia. 5. Ut invadere solitas, facile superent, et minus sentiant. 6. Ut veteres tentationes ita minuantur, ut vix sentiantur, vel etiam omnino cessent.

Affectus VI. Abnegationis strenuæ sensuum, quam S. P. N. valde inculcat Const. c. 1. §. 4. ubi jubet portas sensuum diligentissime custodire. Noverat S. Pater utriusque militiæ gnarus, quanta belli tempore ex negligenti portarum custodia pericula oriantur. Hinc tanta gubernatorum vigilantia, et intrantium examen. Et sane quid nobis prodest hostes, id est, peccata expulisse, si portæ relinquantur apertæ, per quas denuo intrare valeant? *Ascendit mors per fenestras.* Jerem. c. 9. Tunc autem, ait S. Gregorius L. 21. moral. c. 2. mors intrat per fenestras, et domum ingreditur, cum per sensus corporis, concupiscentia veniens, habitaculum intrat mentis. Omnium vero diligentissime custodiendus tactus, periculosissimus omnium. Deinde visus, ita ut oculi nunquam defigantur in vultus alienos, præsertim sequioris sexus. *Averte faciem tuam a muliere compta.* Eccli. 9. *Pepigi fœdus cum oculis meis* Job. 31. Noluit enim aspicere, ne prius incaute aspiceret, quod postmodum invitus amaret, ait S. Hieronymus. Et S. Macarius ep. ad Monast. inquit. Facies mulieris, sagitta est truculenta, infligit vulnus in animam. Et S. Chrysost. L. 6. de Sacerd. c. 8. Animam ferit et commovet, non impudicæ

tantum, sed pudicæ quoque mulieris oculus. Hinc P. Lud. de Ponte, P. Realinus, Alphonsus Rodriguez 40. annis janitor, nullam de facie noverant. Non es Adamo innocentior, Samsone fortior, Lotho castior, Davide sanctior, Salomone sapientior; si igitur per horum portas male custoditas mors intravit, quid tibi, nec innocenti, nec forti, nec sancto eveniet?

Affectus VII. Assidue mortificationis lingue. Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio, ait S. Jacobus c. 3. Omissis autem mundanorum vitiis, adhærent nonnunquam religiosi quædam contentio, jactantia, secreti revelatio, mendacium, otiositas, loquacitas, imprudentia, importunitas, irreverentia, scurrilitas, contemptus aliorum et detractio. Verum nihil ita cavendum atque, detractio, alterius famæ et existimationis denigratio, alienorum defectuum præterquam superiori, relatio et revelatio. Nihil enim magis detestabile. *Abominatio est hominum detractor* Prov. 24. S. Chrysostomus detractores dæmonibus pares et forte peiores esse asserit; nullus enim diabolus alteri detrahit. *Detractores Deo odibiles.* Rom. 1. S. Bernardus Serm. 3. de Dedic. Proditores

nominat, eorum linguam ait esse viperam et lanceam, tres uno ictu vulnerantem. D. Thomas 2. 2. q. 73. docet paucos esse vel nullos, qui non sint detractionibus dicendis obnoxii. Confirmat id P. Lancicius afferens non esse ullum vitium in quod religiosi frequentius labantur, et audivisse se Romæ in exhortatione domestica P. Claudium Aquavivam asseverantem : consultos a se doctissimos in Societate nostra Theologos, respondisse, nulla alia in re, in Societate, facilius posse Deum peccato lethali offendi, quam sermonibus, quibus aliorum fama patiatur. Nec ex sententia D. Thomæ et Theologorum omnium, gravitas læsionis famæ tantum ex gravitate rei, quæ dicitur, sed etiam ex personæ dignitate et damnis illatis, desumitur; caveant ergo sibi PP. TT. quam diligentissime.

Affectus VIII. Intensissimi odii et abnegationis amoris proprii. Quod unice a PP. TT. postulat S. P. N. abnegationem scilicet, universi amoris sensualis. 5. p. Const. c. 2. Quia hic amor, ut docet D. Thomas 1. 2. q. 77. a. 4. est origo omnium peccatorum. Cur enim superbus ambit honores, nisi quia se inordinate amat et æstimat. Cur quærit illicitas voluptates? nisi quia se inordinate amat,

etc. Similiter, ut docet S. Augustinus L. 14. de Civitate. Hic amor est motor omnium passionum. Amor, inquit, inhians habere quod amatur, cupiditas est; id autem habens, lætitia est; fugiens, quod ei adversatur, tristitia est. Amor igitur cardo est in quo tota respublica interna vertitur; et, si bonus, fons omnium bonorum; si malus, omnium malorum scaturigo est. Hic autem amor proprius instar draconis rufi Apoc. 12. Septena numerat coronata capita, longe lateque dominantia. 1ma est, Contra paupertatem, reculis quibusdam curiosis, aut non necessariis animum affigere. 2. Superfluas, et non necessarias voluptates et recreatiunculas captare. 3. Dona naturæ et gratiæ supra meritum magna et omni æstimatione digna reputare, in nullo sibi displicere, complacere in omnibus, atque ex recte factis vanam gloriam concupiscere. 4. Nimia cura polire et perficere ea opera, quæ visuri sunt homines, ut conciones, disputationes; magna vero incuria peragere ea, quæ videt Deus, ut meditationes, orationes, examina. 5. Desiderare alios laude et honore transcendere, loca et officia honoratiora appetere, viliora detrectare. 6. Contemptum et vilipensionem immodice reformidare, et si

hæc accidunt, tristitia nimia obrui. 7. Ex metu displicendi aliis et respectu humano, quæ Deo placent, omittere. Hæc septena capita PP. TT. strenue gladio spiritus amputent.

Affectus IX. Abnegationis proprii judicii.

Hinc requirit S. P. N. a PP. TT. 5. p. Const. c. 2. ubi ait eos exercendos esse in abnegatione proprii judicii. S. Hieronymus ad Rust. ep. 4. Credas salutare, quidquid præpositus præceperit, nec de majorum sententia judices. S. Gregorius L. 2. c. 4. in Reg. 1. Nescit judicare qui perfecte didicerit obedire. *Ut jumentum factus sum apud te* psal. 72. Stultum te secundum Apostoli sententiam facias in hoc mundo, ut sis sapiens, nihil discernens, nihil dijudicans, sed cum omni simplicitate, ac fide obedientiam semper exhibens, ait Cassianus L. 4. Inst. c. 4. Nunquam igitur PP. TT. suo judicio firmiter insistant, sed illud superioris judicio subjiciant, et velut in rebus fidei, intellectum captivent, inviolabiliter statuentes, ea sibi convenientissima, optima ac debita, quæ superiores, quoad gradum, locum, officium et omnia alia ordinabunt. Nec mutationem unquam per se vel alios procurent, sed totos se Providentiæ divinæ et superiorum ordi-

nationi committant, et sibi a superiore dictum putent, quod dictum S. Josepho, ab Angelo Dei locum tenente : *Esto ibi, usque dum dicam tibi.*

Affectus X. Omnimodæ renuntiationis propriæ voluntatis. Hanc S. P. N. jam in novitiatu a scholasticis nostris acquisitam supponebat. Ideoque cum P. Hieronymus Natalis Visitator in Hispaniam missus anno 1553. a variis rogatus, Scholasticis præter ordinariam orationis horam, aliam semihoram adjecisset, molestissime id tulit S. Ignatius, acriterque reprehendit Natalem præsentem P. Gonsalvo, a quo hoc annotatum in diario, asserens homini vere mortificato sufficere unum quadrantem orationis; eo quod mortificatio propriæ voluntatis plus uno quadrante conferat utilitatis, quam immortificato duæ horæ orationis. Eapropter hanc adeo PP. TT. inculcavit 5. p. Const. c. 2. siquidem eam in tirocinio non perfecte acquisierint, nunc saltem in ultima probatione obtinere laborent. Nihil appetendo, nihil refugiendo, sed plenam resignationem et indifferentiam, in omnibus, locis, occupationibus, gradibus, personis, præseferendo, P. Balthassar Alvarez consilium sequentes, qui c. 5. vitæ, sub obedientia

constitutum nolebat cogitare, quid esset cras de se futurum ; responsio enim in promptu est : faciam quod jubeor, erit quod voluerit Deus, et hoc totum meum lucrum est, ut Deo satisfaciam. Quod docuit idem ipse quoque præstitit ; nam a rectoratu Salmanticensi missus Villigartiam ad oppidum parvum, libentissime eo se contulit, optans illic, si Deo placeret, vitam finire. Nemo enim, inquiebat, potest alium vel altiorem locum prætere, quam in quo ab ipso Deo collocatur.

Affectus XI. Abnegationis et extinctionis universi amoris et spiritus nationalis. Hanc abnegationem vehementer inculcavit S.P.N. in constitutionibus. Hic enim spiritus sub specie pietatis in patriam et populares, malignatur, et veræ charitati prorsus repugnat, utpote spiritus non unionis, sed divisionis; spiritus mundi, non Christi; spiritus dæmonis, non Societatis. In hoc enim cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Joan. 13. Discipuli philosophorum veterum cognoscuntur ex sententiis, discipuli Phariseorum ex operibus in speciem bonis et hypocriticis, discipuli S. Joannis ex asperitatibus et jejuniis; at discipuli Christi ex

sincera charitate. Non discernuntur filii Dei a filiis diaboli, nisi sola charitate, ait S. Augustinus in Joannem.

Quid est Societas nisi exercitus sub crucis labaro, Christo militans, contra mundum, carnem, dæmonem? Tolle unionem, tolle charitatem; quid nisi confusa turma et turba erit? quas animas lucrabitur? quas victorias reportabit? Sit ergo Societas velut exercitus Machabæorum. I. Reg. II. Qui licet constaret trecentis millibus, tamen egressus est, quasi vir unus. Sic erit, ut castrorum acies bene ordinata, omnibus hostibus visibilibus et invisibilibus terribilis. Et sane quid refert in prælio contra Turcas, num miles Germanus sit, an Hispanus, modo strenue dimicet? Quid interest, in acie contra dæmones, cujus miles sit patriæ, modo generose pugnet? Est Societas nostra domus bene fundata; tolle charitatis calcem, et in acervum resolvetur. Est Societas navis arcte compacta, in cælum tendens onusta spoliis animarum; tolle clavos, et naufragium patietur.

Est Societas horologium toto orbe clare resonans; tolle rotarum juncturas, et nullus erit usus. Maxima primævæ Societatis gloria fuit unitas, habita pro miraculo inter

nationes adeo diversas. S. Ignatius erat Cantaber; S. Xaverius Navarrus; P. Faſer Allobrox; P. Codurius, Gallus; P. Rodericus, Lusitanus etc. et tamen quanta inter eos unio charitatis, licet Galliæ et Hispaniæ Reges bello internecino flagrarent! Quanta tunc concordia et unio animorum, quando cuique, sine reflexione ad patriam, nemine reclamante, pro usu, pro necessitate locus et munus assignabatur! Quando, jubente S. Ignatio, cunctis probantibus, Rector primus Collegio Romano Gallus imponebatur, Hispanus Parisiensi, Perusino Belga, Patavino Gallus! Erat, enimvero (scribit P. Ribadenira de Collegio Panormitano in Soliloquiis suis) res propria tuæ manus, et imago quædam primitivæ Ecclesiæ, videre Flандros, Italos, Hispanos et Gallos, tempore tantorum bellorum inter Hispaniam et Galliam, vivere nihilominus inter se, cum tanto amore ac si non haberemus nisi unum cor. Et vere erat nobis una anima in Christo. Discant hoc PP. TT. in schola affectus et charitatis ut juxta reg. 42. summarii, unio et conformitas diligentissime curetur. Et juxta Reg. 43. sit universalis amor. Omnes fratres sumus in Christo; omnes Christi membra, æternum cum eo, ut speramus,

regnaturi in cœlis; nullus proinde sinistre de alio loquatur, nullus aversionem foveat, sed omnem cogitationem charitati contrariam, velut pestem fugiat, vel ut cogitationem impuram aut blasphemam, quamprimum repellat atque eliminet.

CAPUT II.

De affectibus viæ illuminativæ.

ALTERA pars finis tertiæ probationis est, studium virtutum, secundæ et tertiæ Exercitiorum hebdomadi, seu viæ illuminativæ respondens; ita enim loquuntur Ordinationes Generalium n. 2. Finis est, *cum Divina gratia ad virtutes religioso dignas incumbere*. Constitui te, non tantum, *ut evelles et destruas*, sed *et ut ædifices et plantes*, in animo tuo præstantissimos virtutum flores; præcipue vero sequentes.

Affectus I. Amor, desiderium, et studium virtutum verarum, solidarum et perfectarum. In quas S. P. N. nos vult incumbere p. 10. Const. §. 2. Conari oportet, ut simus, quod de Simone Sacerdote dicit Ecclesiast. c. 5. *Vas auri, solidum, omni lapide pretioso exornatum*. I. Simus *vas aureum*, non orichalcinum, non exterius deauratum, sed vere aureum,

virtutibus veris, non fictis conspicuum. Quæ non sint tantum externæ, hypocriticæ, simulatæ, speculativæ; sed internæ, sinceræ, practicæ. Separandum ergo pretiosum a vili. 2. Simus *vas auri solidum*. Ut instructi simus virtutibus bene fundatis, et constantibus. Homo sanctus, inquit Ecclesiasticus, c. 27. permanet in sapientia ut sol, stultus ut luna mutatur. Sintque inviolabiles, qui non flectantur, non imbibant mundanorum mortes, non cedant. Non sit similis ceræ molli, ait Cassianus, quæ facile quavis figura signatur, sed sit velut signatorium adamantinum, quod omnia signat et transformat. Tales requirebat S. P. N. in epistola anno 1553. ad quemdam e nostris data : Meminerit R. V. Deum requirere a nobis virtutes solidas, qualis est patientia, humilitas, obedientia, prompta Deo serviendi voluntas. Solidæ sunt, ait Suarez, quæ in vera humilitate, et contemptu rerum omnium temporalium, puroque Dei amore fundantur. L. 8. c. 9. 3. Simus *vas omni lapide pretioso exornatum*, possideantque virtutes perfectas. 1. In extensione, ut ad plurima objecta ardua se extendant. 2. In intensione, ut intensi actus eliciantur, qui quævis obstacula perumpant. 3. In conjunctione, ut omnium

virtutum gemmæ in corôna fulgeant illustrius.

Affectus II. Desiderium et exercitium vivæ fidei : Fides ex mente Doctoris melliflui triplex est, mortua, ficta, viva. 1. Fides sine operibus mortua est; Jacobi. 2. quia charitate destituta est. Lampas sine oleo, bombardas sine globo, navis sine velo, corpus sine anima. 2. Fides ficta est, quæ ut declarat S. Bernardus Serm. 2. in Cant. tanquam vas fictile, fragilis est, et minime durans, et in tempore tentationis recedens. 3. Fides viva et optima, ut docet D. Thomas 2. 2. q. 5. a. 4. habet ex parte intellectus magnam certitudinem et firmitatem; ex parte vero voluntatis magnam promptitudinem seu devotionem, vel confidentiam. Atque hæc viva fides fundamentum est totius vitæ spiritualis. Est lucerna lucens in caliginoso loco, est stella splendida et coruscans, quæ ex mente Henrici Harphii L. 1. p. 2. c. 87. Theologiæ mysticæ, quinos in anima producit effectus 1. Velut fax accensa illuminat et dirigit; credenda, amplectenda, fugienda demonstrat. 2. Excitat, vegetat, vivificat. Justus ex fide vivit. Rom. 1. 3. Purificat. Fide purificans corda eorum Act. 15. 4. Nobilitat et Dei filios constituit. Dedit eis

potestatem filios Dei fieri, his qui credunt. Joan. i. 5. Roborat, confortat et quodammodo invincibilem reddit. Unde suadet Apostolus : In omnibus sumentes scutum fidei, quæ omnia ardua vincit. Hanc igitur fidem PP. TT. in schola affectus acquirere studeant, quæ in anima velut sol in cœlo tenebras imperfectionum depellet, motum, vitam, decorem, calorem et delectationem tribuet, ut coram Deo in justitia et sanctitate ambulent, sancta sancte tractent, omnia adversa tanquam telas aranearum dissipent, et omnium virtutum actiones cum gaudio exercent.

Affectus III. Amor, desiderium, affectus crucis et adversitatis. Hæc est brevissima et altissima lectio in schola affectus addiscenda, *fati et contemni* : quod pro symbolo in hac palæstra tertiæ probationis assumendum est. Hæc enim sunt Christi insignia, quæ Dux noster nos vult totis viribus concupiscere c. 4. Exam. §. 44. Hæc est nota germanorum discipulorum Christi, *Qui enim non bajulat crucem suam, non potest meus esse discipulus* Lucæ 14. Hæc est arrha prædestinationis æternæ. *Quos præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui.* Rom. 8. hæc est tessera genuinorum Dei

filiorum. *Si flagellat*, ait S. Chrysostomus hom. 29. in Ep. Hebr., *omnem filium, quem recipit*; qui non flagellatur, sine dubio non est in numero filiorum. Hæc denique est via ad perfectionem et sanctitatem tutissima. Rogatus S. P. N. teste Ribadeneira L. 5. c. 10. quænam compendiosissima ad perfectionem esset via, respondit: si multa ac magna adversa, pro Christi amore pati. Pete hanc gratiam a Deo, nam cui Dominus hoc tribuit, multum tribuit, hoc enim uno beneficio multa ac magna beneficia continentur. Hic jam fides viva oculos aperiat, ut videat thesauros in cruce latentes, et pretium ejus æstimare norit, cum S. Paulo, S. Andrea, S. Laurentio, S. Stephano, S. Ignatio M., S. Theresia, Pazzia, aliisque SS. innumeris. Et in hos, et vel maxime auctorem fidei Jesum aspiciat, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. Et Christo in carne passo, eadem cogitatione armetur. Ideo ad Societatem venimus, aiebat P. Balthassar Alvarez, ut discamus artem faciendi crucifixos.

Affectus IV. Amor, affectus et desiderium contemptus. Hæc est altera pars Christi insignium, quæ S. P. N. vult nos ardentius concuspiscere et quærere, ex motivis præ-

dictis : eo quod exoptant assimilari et imitari aliquo modo Dominum nostrum Jesum Christum, ejusque vestibus et insignibus indui, tanquam famuli, amici, filii. B. Joannes a Cruce vir raræ sanctimoniae et cum S. Theresia familiae Carmelitanæ reformator, preces fundens ante Crucifixi effigiem, ex eo audivit : Joannes, quid petis pro laboribus? Cui ille respondit : Domine, pati et contemni pro te. Affectus hujus basis est, sui cognitio, ac propriæ vilitatis, ignorantiae, ac malitiæ intima penetratio. P. Balthassar Alvarez P. Ludovico de Ponte sub finem tertii anni rationem conscientiae reddenti, dixit : hoc est habere virtutem infantilem, et nondum adultam; oportet eam roborare. Quæ verba Ludovici cor ita pupugerunt, ut ex eo tempore huic contemptus desiderio insistere statuerit, animatus quoque exemplo P. Christophori Gonzalvi in tertia probatione collegæ, qui in scientia et philosophia, tacendo et perperam respondendo, contemptum et ignorantis nomen quærens, excellentis orationis et familiaritatis cum Deo donum obtinuerat. c. 47. vitæ P. Balth. Hunc affectum PP. TT. orationibus et mortificatione assidua obtinere allaborent a Duce suo, contemptu et opprobriis saturato,

et a minimis incipiant, ac primum alphabeti spiritualis gramma addiscere studeant: Ama nesciri et pro nihilo reputari. Quod si nondum didicerint, omnem suam perfectionem infantilem, non adultam æstiment, basi solida carentem; nam, teste S. Cypriano, Fundamentum Sanctitatis semper fuit humilitas. Et, ut Cassianus: Tantum quisque habet virtutis, quantum humilitatis. Similes affectus paupertatis, obedientiæ, resignationis, aliarumque virtutum solidarum in hac affectus schola imbibendi sunt, ut paulatim fiat discipulus, sicut est magister ejus.

CAPUT III.

Affectus viæ unitivæ.

TERTIA pars finis assignata et præfixa PP. TT. in Ordinationibus Generalium est, *ut fiat homo in vita spirituali perfectus*. Ea vero perfectio, integraliter quidem in collectione virtutum, sed essentialiter in charitate Dei et proximi consistit, quæ est vinculum perfectionis. Quam ut assequantur, S. P. N. p. 5. Const. c. 1. §. 2. commendat, ut Patres in hac tertia probatione insistant iis, quæ ad majorem cognitionem et amorem Dei conferunt. Ut scilicet tot

annis speculativis intenti, nunc non solum illustretur intellectus, verum etiam inflammetur affectus, et practice amor Dei exerceatur; nemo enim veram Dei cognitionem assequetur, nisi cognitionem cum praxi conjungat, et in affectibus sequentibus assidue, fervideque se exerceat.

Affectus I. Intimum desiderium, studiumque indefessum magis, magisque cognoscendi Deum et Dominum nostrum Jesum Christum.

Hæc cognitio illustris Divinitatis et Christi est origo amoris, fons omnis boni et virtutis radix perfectionis et immortalitatis. *Nosse enim Te, consummata justitia est, et scire justitiam et virtutem tuam, radix immortalitatis.* Sap. 15. Quia ex hac cognitione sublimi et eximia, velut ex luce calor, ex vita motus, ex visione pulchri, amor nascitur, et mundi contemptus, omnis justitia et perfectio consummata exoritur. Quemadmodum e contra ex ignorantia Dei, omnis corruptio, impietas et tepiditas profluit; ignoti nulla cupido. Et, nihil volitum, nihil amatum, quin præcognitum. Hinc tanta subito Apostolorum perfectio, quia festo Pentecostes mire illuminati sunt circa Divinitatem et Humanitatem Christi. Et B. Virgo initio conceptionis, et S. Patriar-

cha noster Manresæ. Quid vero nos in imperfectionibus detinet, tot annis, nisi cognitionis hujus illustrioris defectus? Ob hoc enim, ait S. Augustinus, in soliloqu. c. 1. Non te diligit anima mea, Domine, si te non diligit, quia te non cognoscit. Hæc autem cognitio sit primo per fidem vivam, deinde modo excellentiori per donum Sapientiæ, quod ex illustratione divina provenit, et oratione et vitæ puritate assidue procurandum est, tamen ordinarie quoque studio nostro et meditatione opus est, quæ non mere speculativa, sed activa, efficax et practica sit, tendens ad amorem, eumque efficiens.

Itaque pro hac illustratione, sapientiæ dono et scientia Sanctorum, PP. TT. hæc media servient. 1. Orationes et suspiria crebra et ardentia : Noverim me, noverim te! 2. Meditentur attente et profunde attributa et magnalia Dei, quæ præclare exponit P. de Ponte in med. p. 6. 3. Legant Libros de his tractantes et praxi servientes, quales sunt S. Dionysius de divinis nominibus. Lessius prolixè in tractatu de attributis divinis, succincte in libello præclarissimo de 50. nominibus Dei. P. Jacobus Alvarez et alii. 4. Crebro colloctione vere spirituali se ex-

citent. 5. Puram, mundamque contentur habere mentem, quæ velut nitidum speculum excipiendis radiis cœlestibus apta est. *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.*

Affectus II. Desiderium et exercitium memoriæ assiduæ Dei, et divinæ præsentiae. Deus te semper in memoria gerit, ab æterno de te cogitavit, et nunquam tui memoriam deponit: Tu semper in illo es, tanquam avis in aere, tanquam piscis in aqua, imo tanquam spongia in vasto mari, intra te et extra te Deus, Deus semper in te tanquam in templo suo habitat: in corde tuo velut in throno residet, semper tui curam gerens, te conservans, custodiens, illuminans, veluti caput in membra influens, spiritualibus solatiis te paterne amplexans, omnibusque vitæ momentis innumeris te beneficiis cumulans. Et tu de illo raro aut vix cogitas? Præclare S. Augustinus in soliloquiis: sicut nulla hora vel punctum est in omni vita mea, quo beneficio tuo non utar, sic nullum debet esse momentum, quo te non habeam in memoria mea, et te non diligam in omni fortitudine mea. Hæc vis amoris est, ut amans de amato semper cogitet, et anima ibi plus sit, ubi amat, quam ubi animat: hinc amicus amicum, sponsa sponsum, ma-

ter filium identidem mente revolvit. Hæc memoria vitia reprimit, imperfectiones arceat, orationem perficit, virtutes excitat, amorem accendit : et tanquam sinceræ dilectionis tessera cor et cogitationes amantis in amatum transfert et absorbet. Et hunc affectum PP. TT. imbibant assiduo exercitio : memoria juvat amorem, et amor memoriam, et velut pondus ad amatum, velut centrum inclinât. Illo feror quocumque feror. Hoc ergo sit exercitium ; *alias omne tempus, in quo de Deo non cogitas, hoc te computes perdidisse*, ait S. Bernardus, medit, c. 6.

Affectus III. Amor Dei affectivus. Pone me ut signaculum super cor tuum. Cant. 8. et me affectui tuo imprime. Præclare Guilielmus Parisiensis, id exponit : imprimere mihi quasi signaculo, per amorem mihi fortiter adhærendo, ut a me quasi signaculo formam accipias, ut mea subtili expressione similitudinem trahas ; quanta fuerit expressio amoris, tanta et erit expressio similitudinis : quanto mihi firmiter per amorem inhæseris, tanto mihi similior eris : quanto te mihi impresseris fortius, tanto ego Christus formabor in te expressius, et tanto tu in me reformaberis, transformaberisque

insignius. Ita ille. Sit ergo cor alieno amori clausum, Sponsi unius dilectione signatum : ut quemadmodum ille semper de commodis tuis cogitat, omne bonum tibi desiderat, amat, favet, gaudet, sic tu vicissim omne bonum, laudem, gloriam, honorem, cultum eidem velis. Amor enim est unio amantis cum amato, ait S. Dionysius, unio voluntatis, unio affectus. Vel, ut inquit Lessius, amor est occupatio amantis cum amato. Ut quantum possibile est, mens et cor a creatis abstrahatur et circa dilectum occupetur. Assuescant huic affectui PP. TT. occupando se frequentissime cum Deo per aspirationes et preces jaculatorias; jam cum S. Augustino suspirando : Amo te, Deus meus, et magis atque magis amare te desidero; vel : sero te amavi pulchritudo, tam antiqua! pulchritudo tam nova, sero te amavi! jam cum D. Bernardo : desidero te millies, mi Jesu, quando venies? jam cum Davide : Lauda anima mea Dominum etc; jam cum S. Ignatio petendo : Amorem tui solum cum gratia tua mihi dona, et dives sum satis; vel denique gaudendo, complacendo, optando, admirando, intentionem renovando, uniendo etc. Hoc enim est beatitudinem inchoare in valle lacrymarum, et ritu Angelorum vivere.

Affectus IV. Desiderium linguæ igneæ, seu loquelæ amorosæ cum Deo et cum proximo. Amor claudi nescit; si in corde sit, mox se prodit: Ex abundantia cordis os loquitur. Matth. 12. Hoc quisque ructat quod bibit. Vis scire num Deum diligas? loquere, et videbis. Loquere, et mox num sit vox Esau, an vox Jacob, patebit. Sonus campanæ materiam, qua constat, manifestat. Horologii index internam constitutionem prodit. Sic lingua cor patefacit. De amatis dulce loqui. Navita de ventis, studiosus de litteris, mercator de mercimoniis, mechanicus de artificiis, repente et sine tædio sermocinatur. Pari ratione, si cor cœlo sit immersum, et Dei amore sauciatum, lingua non nisi cœlum, et dilectum loquitur. De hoc cogitare, audire, sermocinari voluptas maxima.

Et hic ardor divinus PP. TT. suscitandus in schola affectuum. Si loquendum cum Deo in oratione, lingua ardeat in psalmis, hymnis, precibus, meditationibus, affectibus, colloquiis. Si loquendum cum proximo privatim, lingua ardeat amore divino, et loquatur de regno Dei, de regno gratiæ, gloriæ, amoris, perfectionis. Si loquendum in concione cum populo, lingua sit ardens non in sublimibus humanæ sapientiæ ver-

bis, sed in ostensione spiritus et virtutis. Verum unde hic linguæ ignis et ardor suscitabitur? Ardeat cor, et mox lingua quoque ignea erit. At unde cordis ardor? In meditatione exardescet ignis. Itaque in meditatione, in oratione, lectione, colloquio spirituali, in sacrificio, examine, suspiriis anagogicis, ignis ille succenditur: ut vox velut facula ardeat. Sic fiet quod optabat P. Balthassar Alvarez, ut ii, quibuscum loquimur discedant a nobis percutientes pectora et dicentes: vere Filii Dei sunt isti, habentes spiritum cœlestem.

Affectus V. Amor effectivus, seu actuosus.
De quo Sponsus ad sponsam: *Pone me ut signaculum super brachium tuum*, Cant 8. Non sistendum in affectibus, non in verbis, ad opus procedendum est. *Lucernæ ardentes in manibus vestris*. Lucæ 12. et S. Gregorius ait: *Probatio dilectionis exhibitio est operis. Tunc vere diligis* (ait S. Bernardus de modo bene viv.) *si pro amore ejus, bona, quæ potest, operaris et si vere Deum diligis, nulla hora otiosus eris; sed in omnibus magnis et parvis, facilibus et arduis, prompte, hilariter, constanter pro nominis ejus gloria labores aggredi desiderabis.* Amans ergo 1. Applicat manum operi, mandata ejus servando: *Si quis dili-*

git me, sermonem meum servabit. Joan 14. Imo et consilia, in quibus resplendet voluntas Dei perfecta et beneplacens. 2. Amans applicat manum operi, omnia opera etiam minima perfecte obeundo secundum illud Eccli. 23. *In omnibus operibus tuis præcellens esto.* 3. Amans applicat manum operi, ut agat et patiat magna pro dilecto. S. Gregor. hom. 50. in Evang. *Nunquam, ait, est amor Dei otiosus, operatur magna si est: Si vero operari renuit, amor non est.* Et S. Thomas opusc. 61. *Amor operatur magna et reputat parva, operatur multa et reputat pauca, operatur diu et reputat breve.* Idque exemplo sponsi, tanta amore sponsæ facientis et patientis, quin et morientis. Conentur itaque PP. TT. diligere, non tantum corde, ore et lingua, sed opere et veritate, manum applicando operibus charitatis, præcepta, consilia et regulas exacte servando, opera quotidiana accurate obeundo, magna et multa pro Dei honore et amore faciendo et patiando: hac ratione sponsus ut signaculum obsignabit brachium eorum; et ipsi in eum per amoris similitudinem transformabuntur.

Affectus VI. Desiderium et amor omnimodæ perfectionis. Qui tanquam finis PP. TT. proponitur, scilicet, *ut fiat homo perfectus.* In quo tamen dantur gradus: nam.

I. Perfectus erit, quisquis præcedentia consecutus fuerit, nimirum ut 1. Peccata, vitia, passiones, habitus pravos debellaverit. 2. Virtutes prædictas obtinuerit. 3. Cogitatione et amore Dei eximio flagrarit.

II. Perfectus erit, quisquis in se deprehenderit, quæ sequuntur. 1. Rarissimus in peccata venialia lapsus. 2. Horror peccatorum maximus. 3. Minimas imperfectiones vitandi magnus conatus. 4. Fervor in ordinariis actionibus diligentissime peragendis perpetuus. 5. Exacta patientia in adversitatibus, carens etiam primis motibus. 6. Assidua et ingens fames, sitis, studium proficiendi in virtutibus. 7. Oratio carens distractionibus. 8. Pax animi et tranquillitas in tribulationibus. 9. Paratissima animi dispositio ad arbitrium Dei et superiorum, sine exceptionibus. 10. Sensibilis dolor in gravibus Dei offensis. 11. Ardens amor Numinis. 12. Zelus animarum infatigabilis.

III. Perfectus erit quisquis habuerit, ex mente D. Thomæ. 1. 2. q. 61. a. 5. virtutes purgatorias, ut vocat, transeuntium et in divinam similitudinem tendentium; ita scilicet 1. Ut prudentia omnia mundana, divinum contemplatione despiciat, omnemque animæ cogitationem in divina sola

dirigat. 2. Temperantia vero relinquat, in quantum natura patitur, quæ corporis usus requirit. 3. Fortitudinis est efficere, ut anima non terreatur propter excessum a corpore et accessum ad superna. 4. Justitiæ vero est, ut tota anima consentiat ad hujusmodi propositi viam.

IV. Perfectior erit quisquis, ex sententia D. Thomæ, possederit virtutes jam assequentium divinam similitudinem, quæ vocantur virtutes jam purgati animi. Ita scilicet ut 1. Prudentia sola divina intueatur. 2. Temperantia terrenas cupiditates nesciat. 3. Fortitudo passiones ignoret. 4. Justitia cum divina mente perpetuo fœdere societur, eam scilicet imitando. Quas quidem virtutes dicimus esse Beatorum, vel aliquorum in hac vita perfectissimorum. Ita Doctor Angelicus.

V. Perfectissimus et sanctus erit, his ornatus conditionibus et perfectionibus. *1ma*. est vitæ puritas, ita ut non tantum a peccatis mortalibus liber sit, verum etiam a venialibus deliberatis et indeliberatis multis, gravibus, et periculosis. Ut enim scribit S. Dionysius Areop. de Div. nom c. 12. Sanctitas est ab omni scelere libera, et omnino perfecta, et omni ex parte immaculata puri-

tas. 2. Ad perfectam et eximiam sanctitatem requiritur, ut quis habeat virtutes infusas et acquisitas, omnes statui suo convenientes in valde excelso gradu. Ita S. Chrysostomus hom. 17. in ep. Hebr. ait : Sanctum non solum mundatio peccatorum facit, sed quædam eminentia et excellentia magna virtutum, præsentia Spiritus S. et bonorum operum opulentia. Hæc vero virtutum excellentia qualis esse debeat, ex vitis Sanctorum Francisci, Dominici, Ignatii, Xaverii, Theresiæ, etc. colligitur. 3. Conditio ad sanctitatem necessaria est præsentia Spiritus Sancti, inhabitantis, vivificantis et præservantis animam, cum etiam sancti, ut David, graviter cadant. 4. Conditio ad sanctitatem necessaria, ut virtutes eximiæ non sint otiosæ, sed perpetuo fructus bonorum operum excellentium producant : *Gratia ejus in me vacua non fuit*, ait Apostolus I. Cor. 15.

VI. Patres Tertiani prædictos perfectionis et sanctitatis actus partim mirentur, partim assequi conentur; et videant, quantis spatiis a vera perfectione et sanctitate distent, non ut animum despondeant, sed ut ad alacrius decurrendam perfectionis semitam excitentur, et saltem ad hæc perfectæ virtutis signa totis viribus colliment. I. Ut

perfecte operari conentur, juxta lumen et dictamen rectæ rationis, doctrinam S. Scripturæ, Ecclesiæ, superiorum, regularum, inspirationum. 2. In omnibus occasionibus bene operandi, conentur eligere quod perfectius est. 3. Inter æque perfecta eligere studeant id, a quo magis abhorret amor proprius, et quod Christo crucifixo est conformius. 4. Conentur adversa omnia non tantum tolerare patienter, verum etiam libenter, cum exultatione saltem partis superioris. 5. Excitent in se ingens desiderium quam plurimæ bona faciendi; et quam plurima mala patiendi pro Deo. 6. Allaborent exterius vivere irreprehensibiliter. 7. Contendant perpetuo in virtutibus proficere. 8. Et omnes temporis particulas in rebus meritoriis traducere. 9. Omnia purissima intentione peragere absque desiderio præmii et in hac et in altera vita. 10. In omnibus prosperis et adversis voluntatem suam cum divina conformare.

CAPUT V.

De conversatione cum proximis ad quam PP. in tertio anno disponendi.

INSTRUMENTA idonea ad animas Christi lucrificandas, exerunt vires suas 1. in conversatione. 2. In missione. 3. In excipienda confessione. 4. In concione. Hic agendum primo de conversatione, postea de reliquis.

§. I.

De fine et intentione conversationis.

CONVERSATIO apostolica cum proximis non est instituenda ad tempus fallendum, multo minus ad recreatiunculam quamdam, humanumve favorem apud Primates captandum; sed finis illius est, ut S. P. N. toties in Constitutionibus inculcat: pura intentio divini obsequii, majoris gloriæ divinæ et salutis animarum. Hæc enim intentio, ut idem docet 10. p. Const. §. 2. est unum e mediis, quod hominem *cum Deo conjungit tanquam instrumentum, ut a divina manu gubernetur*, et assequatur finem auxilii animarum. Ejusmodi pura intentio

illustres parit in cœlo coronas; et respectus personarum excludit, pauperum æque, imo magis, quam divitum obsequiis intenta; atque ita implet illud S. Hieronymi dictum ep. 14. ad Celant. 1. *Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicere singulorum.*

§. II.

Qualis esse debeat conversatio.

CONVERSATIO sit innocua, et ad animas Deo lucrandas unice directa.

II. Sit prudens, ut unicuique statui sermonem prudenter attemperet, nec etiam de rebus sacris ad nauseam tractet; sed ut suadebat S. Ignatius, sermonis initia aliis concedat, sibi reservet extrema. R. P. Fredericus Spe, in discessu pium et premeditatum cordi infigebat aculeum, si alias occasio negaretur.

III. Sit amabilis et grata, quæ animas sibi devinciat, atque ad fructum spirituales disponat. Simul tamen seria et gravitate religiosa non careat. Mire in hac excelluit Indiarum Apostolus S. Franc. Xavierius.

IV. Sit angelica, ut volebat S. Ignatius, Angelos Custodes imitans, qui, 1. homini-

bus invigilantes nihil de fervore charitatis et visione beatifica deperdunt, 2. alterius Angeli officio se non ingerunt, 3. libentius juvant magis opis indigos, 4. omnes homines ad cœlum perducere zelose cupiunt, 5. eadem alacritate per scalam Jacob ascendunt atque descendunt, ad Deum laudandum, et ad homines juvandos, 6. quocumque eventu, fructuosa et in fructuosa custodia imperturbabiles, 7. denique clientes usque ad mortem non deserentes. Hæc imitetur operarius apostolicus.

V. Sit patiens et fortis, impedimenta zelum retardantia generose vincens; ejusmodi impedimenta sunt. 1. Nimius amor quietis, solitudinis, orationis. Cogitet sibi dici : *Petre amas me, pasce oves meas.* Joan. 21. 2. Horror difficultatis, et laboris. Cogitet gustum Dei et magnitudinem præmii; *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem, Dei enim adjutores sumus* 1. Cor. 3. Diffidentia. *Deus operatur velle et perficere.* ad Phil. 2. *Omnia possum in eo qui me confortat.* ad Phil. 4. 4. Metus morbi et mortis periculi corporalis et spiritualis. Expendat dictum Christi : *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Joan. 10. Novit te Deus protegere in periculis, ut

Abraham in Chaldæa, Lothum in Sodoma.
 5. Laboris sterilitas. Reddet Deus mercedem secundum laborem, non secundum proventum. *Plantam*, inquit S. Bernardus ad Eugenium, *riga, fer curam et tuas explevi-sti partes; sane incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, ubi forte noluerit, tibi deperibit nihil.*

§. II.

Praxis Conversationis.

EXITURUS a Christo Domino Eucharistico auxilium roga, et gratiam copiosam, absque animæ propriæ detrimento, magnum fructum referendi flagita.

II. Si amore Dei et animarum zelo æstueris, nunquam deerit discursus messis et materia : nam ex abundantia cordis os loquetur; et cujusque, cum quo agis, spiritualis necessitas opportunitatem dabit utilia proferendi, instruendi, consolandi, corrigendi, animandi etc.

III. Eum in finem, domo exiturus, præsertim si artem conversandi nondum probe calles, require a te causam exeundi, et quid boni in proximo efficere cogites. Præmeditare etiam, qua via et ratione, ad hoc,

quod intendis inculcare, discursum dextre dirigere et deflectere valeas.

IV. Si instructurus sis parentes, juvenes, pueros, singulis apta documenta suggeres: parentibus quidem de mutua charitate, patientia, domesticorum cura, amotione scandalorum etc. Pueris vero de mysteriis fidei, timore Dei, parentum honore, fuga pravæ societatis etc.

V. Si consolaturus sis pauperes et afflictos vel ob damna temporalia, vel ob mortem charorum, pro consolatione propones.

1. Nihil sine Dei voluntate evenire; omnia, a Deo Patre optimo in bonum nostrum ordinari. 2. Deum daturum robur, nec passurum nos tentari aut affligi supra vires. 3. Exemplum Christi patientis et Sanctorum, v. g. Jobi, Tobiae, Apostolorum, Martyrum. Hæc magnam vim habent. 4. Præmium æternum pro momentanea tribulatione. 5. Omnia leviora esse pœnis inferni et purgatorii toties promeritis.

VI. Si exeas curatum morbos spirituales, vitia, peccata, passiones, necesse est 1. Ut more medicorum morbum ab infirmo se aperiente cognoscas. 2. More S. Ignatii hostem propriis armis jugules, technis et fraudibus in ipsum conversis. 3. Ipsam

morborem spiritualium radicem evellere studeas. 4. Instar medici morbum e pluribus infestiores aggrediaris primo, deinde minus infestos, sed paulatim, observando tempus opportunum; et nisi necessitas urgeat suaviora potius, quam acerba medicamenta adhibendo. Cujusmodi sunt oratio fervens, utrumque examen, lectio librorum piorum de virtutibus, vitiis, novissimis, etc. Fiducia in Deum, Passionem Christi, B. V., crebrior usus Sacramentorum, abstinencia a peccato, primo per unum diem, deinde per duos, deinde plures ad honorem SS. Triados, B. V., propositio pœnarum peccatis debiturarum, exemplorum, etc. Tandem si suavia minus prosint, adhibeantur acerba, jejunia, cilicia, flagella, etc.

VII. Visitaturus captivos excita te, cogitando id præstari Christo dicenti: *In carcere eram et visitastis me.* Matth. 25. Deinde incarceratos 1. Peramanter saluta, et benevolentiam ac compassionem ostende. 2. Hortare, ut agnoscant providentiam divinam circa se, eisque se submittant. 3. Labora ut sint in statu gratiæ, ad meritum e carceris squalore referendum. 4. Cura ut captivus semper sit occupatus, ne diaboli tentationibus irretiatur; proinde vel laboret,

si potest, vel libros spirituales legat v. g. Drexelii Heliotropium, de passione Domini, de tormentis Martyrum, de Novissimis; vel oret rosarium, varia officiola, litanias, psalmos, vel piis etiam cantibus se soletur et erigat. 4. Muniatur contra tentationes molestas, exemplo SS. Martyrum et Christi Domini, recordatione foetoris infernalis, infamiæ Christi, orantis pro inimicis et morientis. 5. Frequenter visitetur ante et post latam sententiam, muniatur SS. Pœnitentiæ et Eucharistiæ Sacramentis, etiam exomologesi de tota vita, ut moriatur securius; lucretur indulgentias, verbis exquisitis confortetur ad ultimam luctam, omnibus, etiam accusatoribus ignoscat, actus fidei, spei, charitatis, resignationis eliciat; Crucifixo osculum amoroſe pangat, pectori crebro apprimat, orare, et pios affectus ac suspiria elicere, in itu ad supplicium non desinat, oculos in Crucifixum, non in circumstantes, assidue defigat; in loco supplicii postremo absolvatur; et inter ingeminationem sacrorum nominum gladii ictum, glandem aut laqueum suscipiat. 6. Post mortem a circumstantibus preces petantur pro defuncto, flexis genibus peragendæ. Pro successu felici gratiæ Deo agantur, et cognatis pro so-

latio mors pia et christiana recenseatur, precesque ab iisdem quoque pro defuncti refrigerio postulentur.

VIII. Visitaturus infirmos, cogita te Christum Dominum invisere, dicentem : *infirmus eram et visitastis me.* Matth. 25. Ex visitatione hac sæpe dependet æterna salus, et ex ejus neglectu damnatio sempiterna, quare libenter ac diligenter visita, et sequentia observa. 1. In promptu habe dicta et exempla Sanctorum, qualia sacræ litteræ affatim suppeditabunt, quibus æger recreetur et excitetur. 2. Ad manum sit liber spiritualis, ex quo subinde aliquid prælegas, aut qui prælegendus legendusve relinquatur infirmo : adsit quoque libellus precum et affectuum, ex quo preces et documenta depromantur. 3. Adsit effigies Crucifixi, numisma indulgentiarum, reliquiæ Sanctorum, quæ subinde venerandæ vel osculandæ porrigantur, aqua benedicta, qua aspergatur. Sanitatis etiam propriæ curam gere, ne jejunos facile accedas, aut saltem antidotis te munias, nec ori decumbentis nimium appropinques, aut halitum malignum haurias, potius ad caput quam ad pedes infirmi stes aut consideas, ne tibi halitum infectum insufflet, verbo, cura moderata

et ordinata tuam sanitatem, quæ Societati magni stetit, conserves, ut pluribus ad Dei gloriam prosis. Hujus enim incuria, præclarissima nobis subjecta ante tempus sustulit. 5. Regulam de socio diligentissime observes, præsertim apud feminas infirmas. 6. Dum agroti ingressus, aut in via more R. P. Petri Fabri Angelum Custodem infirmi, ac B. V. roga, pro fructu visitationis referendo. Deinde infirmum et astantes humaniter saluta, aqua lustrali ægrum asperge, nonnulla de morbo interroga, compassionem ostende, loquentem patienter audi, solare, ac instrue ut officio suo satisfaciat : erga Deum per reconciliationem, resignationem, fiduciam : erga medicum et infirmarium per obedientiam : erga visitantes per ædificationem : erga seipsum per patientiam etc. 7. Si pauper sit, eleemosynam procura; jusculum vel olusculum vel domi nonnunquam, vel ab externis ditioribus et benevolentioribus, cum venia Superiorum pete, atque ipse sub pallio defer, exemplo plurium etiam in hac Provincia nostra virorum insignium, qui hac charitate et humilitate, magnum sibi apud Deum meritum, magnum apud cives ac milites amorem et æstimationem sui et Societatis pepererunt. 8. Ne

otiosis et melancholicis cogitationibus infirmus occupetur; subinde suaviter recreetur et occupetur cogitationibus de passione Domini, de cœlesti gloria, de ingenti præmio patientiæ, variisque precibus, affectibus, suspiriis, lectionibus, alloquiis. In abitu super infirmum ora; recitant nonnulli orationem : *Visita, quæsumus, Domine, habitationem istam*. Deinde benedictionem sacerdotalem impertire, et aqua lustrali asperge.

9. Notato, vel a medicis intellecto mortis periculo, extremis Sacramentis æger muniat, atque ad ea disponatur; et omnino monendus infirmus de periculo. Qui hoc non præstant parentibus et amicis, *sub prætextu pietatis crudeles sunt*, ait P. Vincentius Carrafa, in Itinerario : præstat enim, ægrum paulo citius mori ob aliquam turbationem et salvari, quam tardius mori et damnari. Monendus autem est, dum adhuc mentis compos est, ut ad felicem obitum se disponere possit, non autem exspectandum ad privationem rationis. Monitio autem hæc facienda resolute non faciendo spem convalescentiæ; ægri enim et rei, quando affulget spes, toti ad eam convertuntur; potest autem monitio fieri per conscientiæ arbitrum, aut bonum amicum. 10. Infirmus accepto

mortis nuntio recurrat mox ad Deum : *Pater venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te.* Deinde corde prompto acceptet : *paratum cor meum, Deus.* Et post hæc mittat nuntium cunctis negotiis mundi, et clauso ostio cordis et etiam cubiculi solum invigilet negotiis animæ, nullum deinceps locum dando visitationibus, neque amicis, neque permittendo, ut adsit uxor, liberi, et similes, qui eo tempore reddere possunt inquietum, et ab unione cum Deo abstrahere. 11. Acceptis Sacramentis si circumstantiæ patiantur, valedicere poterit suis, agendo gratias pro beneficiis, petendo veniam pro offensis, proles conjugii commendando, uti Christus Joannem Matri : easdem ad timorem Dei, obedientiam Ecclesiæ, honorem matris, concordiam mutuam, et curam salutis hortando, animam suam eorum precibus commendando, benedictionem eis dando, ac denique omnibus valedicendo. 12. Lucretur infirmus indulgentias vel habentibus numisma, vel sodalibus diversis sacra nomina pronuntiantibus concessas. Ostendatur Crucifixus tanquam clypeus contra hostes et impatientiam. Tradatur in manus cereus benedictus, quo æger protestetur se mori velle in fide ca-

tholica, et sperare lumen æternum, per merita Christi, qui est lux vera. Denique ostendat se esse paratum, et instar virginis prudentis lampade ardente instructum ad cœlesti Sponso occurrendum. 13. Inchoante agone recitetur : *Proficiscere, anima Christiana*, aliæque preces, donec infirmus exspiret. Post mortem mox oretur pro defuncto; cognati aut liberi solatio animentur; revoceturque illis in memoriam mundi vanitas, vitæ brevitās, bene morientium felicitas. Denique preces et sacrificia promitti possunt et cognati ad orationes et eleemosynas pro defuncto faciendas excitari. Pro his aliisque melius peragendis juverit confecisse et in libellum retulisse praxes, affectus, orationes, exempla, motiva patientiæ etc. aut uti licebit libris impressis P. Nakateni, Vogleri, et aliorum.

CAPUT VI.

De virtutibus ad fructuose conversandum requisitis, et omnibus Missionariis, Confessariis et Concionatoribus necessariis, in tertio anno addiscendis.

§. I.

De zelo animarum.

ZELUS non est qualecumque desiderium, sed est *effectus vehementis amoris*, ut ait S. Chrysostomus, generatur enim ab amoris fervore, eoque movetur contra omne id, quod repugnat bono amici, illudque pro viribus repellit.

Motivum I. Quo flaccescentem zelum quandoque excites, est consideratio æternorum. Ac 1. gloria Dei maxima et gaudium æternum et conversione animarum Deo, Sanctis, et Angelis enascens. Unica enim anima in cœlo per totam æternitatem, plus gloriæ confert Deo, quam omnes homines simul præcise in hac vita : illa enim infinita seu æterna est, hæc finita. 2. Taceo æternas blasphemias et maledicta infinita, quæ alias anima illa in perennibus inferni tormentis in Deum evomitura fuisset.

Motivum II. Est pretiotissimus Christi sanguis pro qualibet anima copiose profusus.

Motivum III. Pulchritudo animæ, de qua dicere solita S. Catharina Senensis, si quis eam videret, centies pro ea, si posset, in die mortem oppeteret. E contra animæ gratia destitutæ deformitas.

Monitum IV. Quanta in te redundabit, ex conversione animarum, in cœlo tota æternitate lætitia, gloria, exultatio? Quas illæ gratias agent Deo, et tibi velut Dei instrumento? Hæc et alia motiva allegat S. Carolus Borromæus nostræ Societatis spiritu plenissimus p. 5. Actorum Ecclesiæ Mediol. L. 3. c. 2. ubi addit.

Monitum V. Considerent terribilem animarum stragem, quam generis humani hostis Satanas facit, quantam illis perdendis sollicitudinem adhibeat : et turpissimum judicent ministri Christi, se a Satana, ejusque ministris diligentia vinci.

Motivum VI. Quantum laborarunt pro animabus Deo lucrandis SS. Apostoli, Martyres, Episcopi, Sacerdotes et in primis e Societate nostra S. Xaverius. Barzæus, Personius, Campianus, Canisius etc. aliique innumeri? Dei adjutores sumus. Omnium

divinorum divinissimum est cooperari in salutem animarum, ait S. Dionysius c. 3. cœl. Hierarch. et nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum, inquit S. Gregorius M. hom. 12. in c. 4. Ezech. S. Brigittæ L. 1. Rev. c. 1. et 30. dixit Dominus : *Adhuc libenter ex charitate iterum morerer pro homine, si esset possibile.* Et L. 7. c. 19. Si esset possibile, ut toties morerer, quot sunt animæ in inferno, adhuc corpus meum paratum esset subire hæc omnia cum libenti voluntate, et perfectissima charitate.

§. II.

De oratione necessaria Missionariis et operariis Apostolicis.

I DONEA instrumenta ad animas Christo lucrificiendas potissimum nostri operarii evadunt, meditatione, oratione et familiaritate cum Deo, ex mente S. P. N.. Hinc Apostoli, ante prædicationem sederunt in civitate, donec induerentur virtute ex alto et Actorum 6. Nos, aiunt Apostoli, orationi et ministerio verbi instantes erimus; ubi notandum quod prius meminerint orationis, quam prædicationis. Itaque

I. Patres nostri missionarii, accuratissime horam meditationis matutinam debito tempore impleant et examina peragant, ut præscribit P. Claud. Instr. 18. pro Mission. n. 2.; si vero contingat, totos dies exomologesibus, et concionibus transigi, affectibus suspiriisque compensare nitantur, pro quibus amantem nunquam tempus deficit.

II. In itinere, meditatione et oratione se inflamment, pro felici animarum piscatione, Sic faciebant primi nostri Patres, teste Orlandino L. 1. Hist. n. 110. et Ribadeneira L. 3. c. 5. Et in reg. Peregrinorum præscribitur, ut studeant frequenti oratione comitem itineris tibi Christum facere. In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos. Proverb. 3.

III. In hospitiiis, diversoriis, aut apud bonos amicos, ad quos diverterint, tum exemplo vitæ, tum colloquio, tum oratione pia ædificent; horas suas canonicas devote recitent, ad exemplum, non pietatis ostentationem. P. Paschasius Broët unus e decem Patribus primis, teste Sacchino p. 2. Hist. Soc. L. 6. n. 96. tanto ardore in hospitio horas persolvebat, ut ipse vultus ardere et caput fumare videretur.

IV. Invocatis prius Angelo Tutelari loci,

et Patrono, tum Angelis-loci incolarum, templum adeant, et animas sibi commissas, suaque omnia Deo commendent, more R. P. Petri Fabri, S. Ignatii socii charissimi, et per intercessionem Patronorum loci et SS. Angelorum Custodum gratiam fructificandi postulent. Oratio mire fructum animarum promovet. Nunc, ait S. Bernardus epist. 201., manent tria, verbum, exemplum, oratio; major autem horum oratio; ea namque operi et voci gratiam et efficaciam promeretur. Hinc S. Franciscus Xaverius, per diem impeditus, noctu preces fundebat coram S. Sacramento, pro animarum conversione. S. Theresia noctes integras consumebat orando et flendo pro conversione animarum, præsertim hæresi infectarum, et dedisset mille vitas, si posset vel unam tantum convertere. Jepesius in vita L. 3. c. 25.

§. III.

De temperantia PP. Missionariorum et aliorum Operariorum.

ANTE omnia Viri Apostolici, gulam edomitam habeant necesse est, ob varias occasiones excessus, ob scandala vitanda

et ad exemplum aliorum; tum ne in quantitate cibi potusque temperantiæ limites excedant, tum ne in qualitate peccent singularia sectantes; sed ut communibus cibis contenti, delicias non solum non quærant, sed tanquam volucrum, ferarumque cadauera aspernentur. Tunc (ut ante annos aliquot Coloniae mihi retulit pater quidam missionarius vicinæ Provinciæ, tantum non opinione sanctitatis celebris, cujus adhuc viventis nomini parco) sumus apud externos domini cordium aperiuntque se nobis et admirantur.

II. In prandio igitur et cœna, juxta reg. 9. Peregrinorum, sobrietatis et modestiæ ratio habenda: sæculares enim, ut monet S. Basilius, criminantur quandoque etiamsi necessario cibo Religiosi utantur. Hinc S. Dominicus pedes iter faciens, nec ulli cappam portandam dare volens, antequam civitatem intraret, aquæ potu sitim exstinguebat, ne si a sæcularibus in diversoriis cerneretur copiosius aquam bibere, scandalizarentur. Ut refert Ferdinandus de Castillo.

III. In mensa decorum servant, et modestiam singularem, quæ valde ædificat, cum sobrietate præsertim conjuncta: utriusque

præclarum exemplum præbuit S. P. N. Ignatius, (teste oculato P. Ludovico Gonsalvo Domus Professæ Romanæ Ministro. p. 9. Diarii, in quo ad instantiam Regis Lusitaniæ, dicta factaque S. P. N. indies adnotabat) in eo enim refert Sanctum Ignatium traxisse ad Societatem nostram primarios Patres, Natalem, Madridium, aliosque multos, sine aliis persuasionibus, tantum eo modo, quem tenebat ad mensam in comendo et loquendo.

IV. Si quando invitentur ad convivia, quæ declinare non possunt (si eis a Superiore non sint prohibita, sed concessa) et in illis quoque fructum colligere et animas lucrari ne negligent, tam sobrietate et modestia, quam data captave occasione divinis colloquiis. Ipse S. Fundator noster interdum invitatus, minime recusabat, ut pro epulis carnalibus, spirituales rependeret, ut refert Maffæus L. I. c. 8. S. Franciscus Xaverius, apud externos pransus, concubinas ab eis suaviter expulit. Sint igitur convivia occasiones convertendarum animarum, peccatorum et hæreticorum. Ideo enim P. Laynez alter Societatis nostræ Generalis anno 1560. Patrem Bustamantium in Hispania Provincialem repre-

hendit, quod prohibuisset nostris convivia cum aliis, præterquam Episcopis et Religiosis; addiditque hoc esse in Societate novum, ex quo multæ occasiones divini servitii perire possent.

V. Adeant ergo mensas PP. Missionarii, juxta superiorum ordinationem, quas sine nota vel offensa declinare nequeunt, sed semper sobrietatis, ut dictum, memores ut fructum spirituales referant, et ad validius contra hostes stygios et peccata pugnandum magis idonei et robustiores redantur. Aliquot abhinc annis Pater diu in missionibus cum laude versatus, ut ex ore ejus accepi, a domino quodam ecclesiastico in templi dedicatione ad convivium invitatus, sequenti die ad obsessum horæ spatio inde distantem exorcismi gratia se contulit; verum is ludibundus et tripudians cum Patre ad solitum exorcismi locum concessit, cum hoc epiphonemate: hodie actum ages, frustra es, nihil omnino efficies: causam rogatus, reposuit: Heri fuisti in convivio, ubi vitra strenue mensam obambulabant. Abi, et prius lavare (scilicet fonte pœnitentiæ) ac tunc demum revertere.

VI. Si PP. Missionarii mensam separatam habeant, externos ad mensam nunquam

invitent, ut ordinavit P. Claudius in Ordinat. Generalium num. 18. Forte ne comedendo cum hospitibus plus temporis consumant, et humaniter tractando, excessus occasionem præbeant. Cum quidam, etiam in missionibus versatus, nobiles quosdam ad prandium invitasset, eosque ad bibendum largius invitando, temperantiæ leges transiliisset, noctu proxime insequente, ei in somno species objecta est R. P. Joannis Panhausem, viri admodum sobrietati dediti, et anno 1666, finito rectoratu in novitiatu Trevirensi defuncti, qui eum torvis oculis respiciens perterritus, et verbis hisce acriter perstrinxit : *sic sequeris instructionem meam?* scilicet in tyrocinio tibi traditam

VII. Maxima itaque hic cautela adhibenda est. Medicos, ac Missionarios animarumque curatores semper reperiri oportet sobrios, cum omni hora ad ægros accersiri possint; illi ut corpora curent, hi ut animas ad iter æternitatis ineundum disponant, quorum neglectus sæpe admodum periculosus. Divina re est temperantia, tam animæ quam corpori commodissima, atque utilissima, a SS. PP. tot encomiis deprædicata, quibus, brevitatis gratia, supersedeo. Et

tamen, ut ait S. Vincentius Ferrerius Trac. de vita spirituali c. 8., ad gulæ dominium pauci pertingunt, qui non excedant, vel plus vel minus edendo, vel debitas circumstantias non servando. Quis est, Domine, exclamat S. Augustinus L. 10. Confess. c. 31., qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum, ego autem non sum, quia homo peccator sum.

§. IV.

De bono exemplo a PP. Missionariis dando, variisque eorum virtutibus.

S. Indiarum Apostolus Xaverius, censebat ad hoc apostolicum munus non esse deligendos nisi viros, egregia diuque spectata fide, virtute, constantia et sanctitate conspicuos : experientia enim didicerat, eam provinciam gravissimis Satanæ tentationibus, molestiis et ærumnis expositam. Ac proinde ipse, ut refert Tursellinus L. 6. c. ult., socios ethnicis convertendis, neophytisque erudiendis operam daturus, lectissimos et primarios præficiebat; auctoritatem sequens Apostolorum, qui cum recepissent Samaria verbum Dei, mise-

runt ad eos Petrum et Joannem Apostolorum Principes. In iis vero quos mittebat ad hoc munus prudentiam magis et sanctitatem, quam doctrinam expetebat.

I. Itaque viri hi Apostolici, in missionibus, omnibus, quibuscum agent, bono exemplo præluceant; ita facilis animas convertent. S. Chrysost. hom. 15. in Matth. scribit: multo fidelior et certior est doctrina operum, quam sermonum. Christus Dominus suos Missionarios instruens, ait Matth. 15.. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Vos estis sal terræ.* Si sal sumus, ait S. Gregorius hom. 17. in Lucam, condire mentes fidelium debemus, ut quisquis sacerdoti jungitur, quasi e salis tactu, æternæ vitæ sapore condiatur. Exempla plus movent, et melius docent, quam verba. Non enim regnum Dei est in sermone, sed in virtute.

II. Dent exemplum humilitatis; non quærant speciosam aut honorificam occupationem et conversationem, sed potius minus speciosam, ac magis utilem: qualis est, visitatio pauperum, instructio rudium, explicatio doctrinæ Christianæ, a S. Patre N. tantopere commendatæ, novis Rectoribus, Professis, Coadjutoribus: quam ipse quo-

que post professionem 46. diebus tradidit, oculato teste Ribadeneira L. 3. c. 2. licet linguam Italicam non perfecte callet, et à Ribadeneira tunc adolescentulo corrigeretur in verbis Italicis perperam expressis, quod grato animo S. P. excipiebat, nec tamen à facto hoc opere desistebat: sed multos ad lacrymas, et confessiones bonas excitabat. S. Xaverius dans monita P. Gaspari Barzæo Armuziam ituro aliisque Patribus iu Indias destinatis, voluit ut catechizandi munus ipsi obirent, non alteri committerent.

III. Dent exemplum paupertatis et contemptûs opum, imo vel minimæ suspitionis sinistroe occasionem in hoc puncto declinent. Ordinationes Generalium præscribunt c. 1. n. 18., pecuniam quoad fieri potest, non accipiant. S. Ignatius, apud Orlandinum L. 3. c. 43., P. Salmeroni cum sociis in Hiberniam discessuro hoc monitum dedit: Quod ad rem nummariam attinet, nolebat eam ipsorum manu contingi, ne eam quidem quam mulctæ nomine, tanquam Nuntii Apostolici, pro dispensationibus, impetrassent; sed pecuniam omnem, quacumque ratione collectam per alios potius pauperibus dividendam atque tra-

ctandam : ut jurejurando affirmare possent, si usus esset, se ex ea muneris procuratione, ne assem quidem aut obolum attigisse. Ejusdem spiritus fuit. S. Franciscus Xaverius, qui pecuniam neque restitutionis, neque eleemosynæ nomine dividendam, confessarios accipere volebat. Tursellinus L. 6. c. 17. Similiter S. Philippus Neriis suis Cofessariis, tanquam rem præcipuam commendabat; si vellent fructum facere in animabus, a crumenis aliorum abstinerent, nec se in testamenta ingererent, etiam bona intentione, quippe præbentia suspicionum materiam; nec posse quem simul lucrari animas et res eorum, experientiam nimis est certa. Cum Fulco rin biter Parisiensis Diœcesis concionando in Gallia et Germania conversiones admiabiles fecisset, tunc cœpit perdere opinionem sanctitatis, cum pecuniam accumulare cœpit, pauperibus cruce signatis erogandam, ut scribit Jacobus de Vitriaco in His. Occid. c. 5. Eadem de causa munere non acceptent, nisi sint exigua, quorum repudiatio contemptum præferret, ut suadebat S. Xaverius : nam ut ait Publius Syrus in sententis : Beneficium accipere est libertatem vendere. Acceptio munerum est causa perventendi judi-

cii, ut inquit S. Gregorius L. 4. c. 4. Maxime vero a fæminis non sunt accipienda; probat Nigronius in Reg. 9. commun. 17.

IV. PP. Missionnarii dent exemplum patientiæ et mansuetudinis 1. In laboribus magnis, in concionibus, in confessionibus indefesse excipiendis: *In laboribus plurimis*, ait Apostolus. 2. Cor. II. 2. Patientia eluceat in rerum penuria, si ita occasio ferat, et in defectu commodæ sustentationis, habitationis, aliisque adversis. *Scio abundare, et penuriam pati*, ait rursum Apostolus ad Philip. 4. Egregie id præstitit Provinciæ nostræ lumen R. P. Joes Zweenbruggen, primus in Civitate Bremensi sectæ suæ tenacissima misionarius; dum non solum habitatione angusta, pane arcto et casei frusto ordinarie contentus, sed et a scurris in platea lapidibus appetitus, et a nautis e ponte in Visurgim præcipitandus, nisi Providentia divina ad Provinciæ regimen eum reservasset, perstitit tamen constans, successoribusque suis in missione ista feliciter glaciem fregit. 3. Patientia quoque necessaria est nonnunquam in tolerandis adversariis, in contradictionibus, in calumniis sive per Satanam, sive per homines malevolos, aut hæreticos excitatis; ut silentio

et patientiæ clypeo eas reprimendo, ac Deo offerendo, non desistant, sed pergant in spirituali messe, quemadmodum perrexit S. Paulus 1. Cor. 16. *Ostium mihi apertum est magnum, et adversarii multi*: Si magnum, quomodo adversarii? quærit S. Chrysostomus et respondet: Quod multi adeo reluctantur, indicium est Evangelicæ victoriæ, si enim fructus sit exiguus, adversarius nihil movetur. Expertus quoque est id P. Henricus Dunwaldt Theologiæ Doctor anno 1664 Treviris in Collegio pie defunctus, vir in corpore parvo doctrina et spiritu magnus, quem vel maxime demonstravit, quando, ut ex ore ejus accepi, sub Ferdinando Archiepiscopo Coloniensi et Monasteriensi Episcopo, Buchodiæ cunctis Acatholicis, nisi sectæ suæ abjurarent errores, indicta emigratio, bimestri solum delibe a ione indulta; qua occasione zelusus Pater animas facile sexcentàs ad Christi ovile feliciter reduxit; heresi fingente, ac post ejus abitum malevole spargente, virumzelosissimum, magiæ reum, in rogo conflasse: At ipse postmodum redux, consensa pro concione cathedra, impactam falso calumniam cum Catholicorum plausu, et confusione Acatholicorum, facile etiam

silendo, abstersit. 4. Imo et in persecutionibus et cum Apostolo, *in carceribus abundantius*, patientiam animumque generosum demonstrent; siquidem ita Providentia divina ordinavit. Nec desunt in Provincia nostra qui facem prætulerint. Eminent inter cæteros P. Henricus Schachius, qui in Sueciam penetravit, utque latens Catholicos juvaret securius, artificem muscipularum simulavit, apud Zachariam Anthelium Consulem Uphaliæ divertit, et ibi cunas agitavit, gerulæque vices identidem subivit. Demum a Regis musico, qui cum esset apostata, Catholicum se simulabat, proditus, e lecto in tetrum carcerem abretus, plane nudatus, frigore, pædore, catenis, ter equuleo acerbissime cruciatus, jamque gladii supplicio in fidei odium inferendo vicinus, tamen quia hospes non item civis erat, vivere permissus, at Regno proscriptus est, Anthelio Consule et Gregorio Urfino Secretario in odium fidei securi percussis, Adolescente vero sub gladii ictu fidem negante, et tamen cæso. Quæ omnia per quietem, paucis antequam caperetur diebus, viderat P. Henricus, collocari scilicet duorum capita in altari, tertium vero caput projectum, volutari in terra, sibi vero dictum audierat

a staturæ procerae vito : Tibi tanquam peregrino parco. Laboravit in hac Provincia annis 24. et in missione Hamburgensi mortem obivit anno 1654. 2. Jan. ætatis 71.

V. Dent exemplum charitatis inter se et dilectionis mutuæ, præscribit id P. Claud. Instructione 13. pro Missionibus his verbis : omni studio enitantur, ut continuam veramque inter se unionem habeant cum patiendi desiderio, quandoquidem hæc sunt neccessaria fundamenta ad finem propositum consequendum ad bonam ædificationem apud omnes conciliandam. Quanta miseria, cum duo Missionarii dissident, et loco solatii mutui aversionem, loco fiduciæ diffidentiam, loco unionis discordiam fovent. Studeant igitur, alter alterius onera portare, sese accommodare, maxime juniores senioribus, diutius in missione versatis et experientiam majorem habentibus.

V. Dent vel maxime exemplum castitatis et integritatis, præsertim in conversatione cum sexu sequiore; et sequentia observant. 1. Non protrahant longos sermones sive ad portam, sive alibi, cum fæminis, absque gravi causa, teste aut socio, tum ne tempus minus fructuose perdant, tum ob varia alia incommoda. 2. Ita, se dum colloquuntur,

collocent, ut non consistant e regione, sed ad latus, quo mutuum aspectum commodius devitent. 3. Qui in Missionibus sunt, fæminas ne visitent, nec eas ad se domum venire sinant, quacunque de causa, sed in templo, si necesse sit, audiantur. Ita habet Ordinatio septimæ Congregationis auctoritate contracta. S. Fundator noster, teste Ribadeneira L. 5. c. 11., omnium mulierum familiaritatem, etiam quæ spirituales sunt, aut videri volunt, vitandam esse dicebat: sed earum maxime, quæ ætate, conditione, statu periculosiores sunt. Quarum ex consuetudine plerumque aut fumus aut flamma sequitur. *De vestimentis procedit tineæ, et a muliere, iniquitas viri.* Eccli. 42. v. 13. P. Balthassar Alvarez *amorem spiritualement, ajebat, transgredi solere limites, et optimum vinum converti in fortissimum acetum, ideoque majore dicebat cautela opus esse cum fæminis spiritualibus.* c. 5. vitæ. S. Xaverius, ut refert Tursellinus, monebat P. Gasparem, Vicarium suum, cum mulieribus ut non nisi luce, palam, et in publico colloqueretur, et non nisi in gravi casu, v. g. morbo, domi inviseret, confessionis gratia, et hoc marito præsente; si vero virginem, aut viduam adiret, viri spectabiles comitarentur. 4. Non est

tamen damnum spirituale timendum ex hac conversatione, si adsit voluntas superiorum jubentium, si pura habeatur intentio, absque omni humano solatiolo, et omnis animi levitas, libertas et nimia confidentia absit. Afferebat enim prædictus P. Balthasar, si ex obedientia fiat, mundissimas habiturum cogitationes, instar Angeli etiam apud leviculas; at si ex propria voluntate maneat in cubiculo, foedis urendum cogitationibus.

§. v.

Alia monita, pro Missionariis, Confessariis, et Operariis Societatis PP. TT. inculcanda.

OPERARIUS Apostolicus et Missionarius ante omnia sit sibi ipsi et mundo mortuus; alias exiguum fructum spirituales referet. P. Balthasar Alvarez in Epist. ad Religiosum Ordinis S. Augustini scribit: *Ideo qui profitemur servire Christo, exiguum aut nullum fructum percipimus ex laboribus nostris, quia nec mundo, nec nobis ipsis mortui sumus. Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo,* ait Apostolus ad Gal. 6. v. 14.

II. Societatis operarius cum S. Paulo, om-

nibus omnia fiat, ut omnes faciat salvos, 1. Cor. 9. Nam non uno modo agendum est cum omnibus. *Aliter*, ait S. Ambros. in c. 4. ad Col., *cum potentibus mundi, aliter cum medicis, aliter cum humilibus agendum est*. Aliter iterum cum mansuetis, aliter cum iracundis, quibus cedere oportet. Excelluit in hoc S. Fundator noster, qui teste Mafæo, L. 3. c. 11., miræ fuit solertiæ in sollicitandis mortalibus, et a servitute diaboli ad Christi Domini obsequium traducendis. Naturas eorum odorabatur, ambitiosis splendida, avaris utilia, voluptuosis jucunda proponebat, ac sua quemque esca piscabatur. Eodem dono præditus fuit P. Jacobus Laynez, ut de eo recenset Ribadeneira L. 3. vitæ c. 16. omnium ingeniis se prudenter attemperabat; cum pietati deditis de rebus sacris, cum eruditis Doctor colloquia miscere, cum milite de re militare, cum fabris de re fabрили agere noverat : ut mox tandem de Deo sermo subjiceretur.

III. Sit affabilis et humanus. Difficile dictu est, quantopere animos hominum conciliet comitas, affabilitasque sermonis, ait Cicero L. 2. offic. S. Bernardus L. 4. de Consid. describens quales Eugenius Papa promissionibus apostolicis viros eligere debeat

ait, *oportere tales esse, qui se amabiles præbeant: non verbo sed opere reverendos*. Cavenda igitur in conversatione nimia gravitas; ut suadebat S. Franc. Xaverius apud Tursellinum L. 6. c. 13. ipseque observabat, salubres enim sermones ne satietatem afferrent magna solertia condire, miraque varietate miscere consueverat, ibidem c. 11. Quod et S. Ignatio in more positum fuisse Maffæus testatur L. 3. c. 11.

IV. Sit industrius et in procuranda salute aliena vigilans. De P. Petro Fabro scribit Orlandinus L. 3. n. 29. eum miræ fuisse solertiæ in animabus Deo lucrandis, nullas enim prætermittebat occasiones serendæ pietatis, indagabat omnes vias omnibus consulendi; ita attraxit P. Petrum Canisium piis super mensam colloquiis. Industria hæc Societatis operatio, sedulo imitanda, omnia consilia, opera, sermones eo dirigat, ut alias inde spiritualis utilitas proveniat, et saltem semina pietatis in animis relinquat. More S. Antonii, de quo S. Athanasius in vita, Consolabatur mœstos, docebat inscios: concordabat iratos, omnibus suadebat nihil amoris Christi esse anteponendum.

V. Societatis operario magna ubique opus est consideratio et circumspectio. 1. In

agendo et loquendo ne sit præceps, neque ex impetu naturæ sermones et actiones procedant sed omnia considerate et circumspecte, ad rectæ rationis amussim peragantur. Qui moderatur labia sua prudentissimus est. Proverb. 10. Quidquid agis prudenter agas, et respice finem. 2. Cautus sit in revelandis secretis suis, vel Societatis, quod S. Xaverius summe necessarium dicebat etiam in arctissima familiaritate, asserens : *ita te geras ac si aliquando futuri essent inimici*, hoc enim te et licentiam omnem refrenabit. Tursellinus L. 6. c. 12. Recte idipsum monet Spiritus S. Proverb. 25. *Secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi, et exprobare non cesset*. 3. Nihil quoque de Principum moribus aut gestis referat, quod illis nollet indicatum. Ecclesiast. 10. ab eo Spiritus S. dehortatur : *In cogitatione tuæ Regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia et aves cæli portabunt vocem tuam*.

VI. Dexteritatem acquirat, missionarius in impediendis suaviter et ingeniose alio divertendis secularium discursibus indecentibus, iracundis, vel detractoriis; ne prætermissæ correctionis fraternæ rei evadant : hoc enim peccatum Patrem Jacobum Lay-

neque secundum Societatis nostræ Generalem tanti fecisse scribet Sacchinus, p. 2. Hist. Soc. L. 8. n. 125; ut omissionem correptionis et impudicitiam, duo esse vitia diceret, ob quæ quamplurimi mortales æternum perirent. De quodam amico suo narrat P. Lancicius, eum apud Principes et Episcopos sæpe cum fructu et gustu convivarum aliquo inchoante detractionem, aut dicta iracunda solitum hilari vultu dicere: Illustrissime Domine, rogamus Illustrissimam Dominationem vestram, ut læti simus, læti enim in tam nobili consessu esse volumus, relinquamus istos melancholicos sermones; et tunc propinando illi potum jucunde et suaviter, detractioni finem imponere, coegisse.

VII. Cum operarium in vinea Domini, mille circudent pericula, attentus semper sit ad seipsum. *Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas.* Eccli. 29. Ac proinde triplici potissimum medio se communiat. 1. Magna diligentia examen conscientię instituat; in quo veluti speculo maculas contractas aspiciat et expungat. 2. Ferventi oratione et profunda rerum cœlestium et æternarum meditatione se roboret, ne vel dæmonis vel hominum

malitia a via justitiæ et veritatis deflectat. Assuescat exercitio assiduæ præsentiae Dei, et precibus jaculatoriis, quibus se Deo conjungat, gratiam animas lucrificandi petat, et præcavendi, ne secularium conversatio spiritui suo obsit, et dum alios lucrari parat, seipsum perdat. 3. Si socium habeat, suadebat S. Patriarcha noster, ut si quis defectus notaretur ab illo libere et placide, ex fraterna charitate moneretur, et vicissim idem præstaretur ab altero. Quod et Laynio et Salmeroni ad Concilium Tridentinum missis præcepit. Ejusmodi monitorem fidelem et sincerum ex Indiis petiit a S. Ignatio Roma sibi mittendum S. Xaverius. L. 2. ep. 4. Sic S. Petrus a S. Paulo monitus ad Gal. 2. Et S. Paulus Philemone consiliario usus : *sine consilio autem tuo* (inquit) *nihil volui facere* ad Philem. v. 14. Sic S. Laurentius Justinianus Madium, S. Bonifacius Ecbertum, S. Damasus Hieronymum. S. Fulgentius quemdam Abbatem, S. Philippus Neri nostrum P. Peruscum et postea C. Baronium, S. F. Borgias fratrem Marcum admonitorem habuit. Imitentur Operarii et Missionarii nostri : nam in defectibus alienis Argi et Lynces, in propriis ordinarie talpæ sumus.

CAPUT VI.

*Documentum pro Confessariis et Con-
cionatoribus, PP. Tertianis observanda.*

§. I.

DE CONFESSIONIBUS AUDIENDIS

OPERARIJ Apostolici libenter confessioni-
bus excipiendis dent operam, et in iis
assidui sint, maxime rudium, pauperum et
magnorum peccatorum. Incitamenta offert
vita R. P. Ludovici de Ponte manuscripta.
Nam 1. Sic officio sacerdotali a Deo sibi
comisso et instituto Societatis satisfaciunt
2. In hoc munere homo se vincit, multas-
que carnis repugnantias superat et minor
applausus sequitur, quam conciones, adeo-
que majores in cœlo sperandæ coronæ.
3. Quia confessarius exercet varia simul
misericordiæ opera spiritualia, et spiritua-
liter corporalia : nam docet ignorantes,
corrigit errantes, condonat injurias Deo
illatas, tristes consolatur, redimit captivos,
et solvit e carcere incarceratos, nudos veste
gratiæ contegit, cibum potumque præbet
esurientibus; atque ita, hæc fideliter præ-
stando, confessarius bonus utique miseri-

cordiam inveniet: *Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Matth. 5.; neque enim reperitur eleemosyna et misericordia, quæ hac adæquet.

II. In confessionibus etiam gravissimorum peccatorum, magna confitentibus comitatem ostendat ac benevolentiam; absque ulla acrimonia et asperitate verborum, ac cum magna significatione sinceræ charitatis. Docuit id S. Laurentius Justianus serm. de Christi corpore: *Sit erga proximorum errata compassione compunctus.* Idem quoque suasit apud Tursellinus L. 6. c. 17. S. Xaverius: sint lenes instar medicorum. Nec dissentit S. Vincentius Tract. de vita spit. c. 10. *Confessionibus, ait, sive blande consolari pusillanimes, sive durius terreas induratos, semper viscera charitatis ostendas, ut semper peccator sentiat, verba tua ex pura charitate descendere.*

Hoc pacto animæ magis juvabuntur, et sincerius sese aperient, ac vulnera, morbosque detegent. Observavere id constanter S. Philippus Neri, S. Franciscus Xaverius, P. Julius Macinellus, P. Bernardinus Realinus, aliique viri illustres Societatis nostræ, ad quos ordinarie omnium maximi peccatores accurrebant; verum adeo benigne ab

eis in Confessione tractabantur, ut qui semel eis noxas exposuisset, alium deinceps nullum, præter ipsos, requireret. Atque hic est spiritus Christi peccatores blande suscipientis : hic est spiritus Apostolicus, spiritus Ignatianus, et unice Deo acceptus, ducere scilicet homines per viam amoris ad Deum. S. Maria Magdalena de Pazzis anno 1599. 26. Decembris in raptu conspexit Deum ita sibi complacere in anima S. Joannis Evangelistæ, ac si alii Sancti in cœlo non reperirentur. Similiter in anima S. Ignatii Loyolæ : unde in raptu exclamabat : *Spiritus Joannis et Ignatii est idem* ; quia totus est amare, et conducere animas ad amorem.

III. Cum pœnitentibus sub confessione circumspecte loquendum. Hoc est monitum. S. Ignatii anno 1545. Laynio et Salmeroni datum, dum tanquam Theologi pontificii a Paulo III. ad Concilium Tridentinum mitterentur, ut refert Orlandinus L. 5. Hist. Soc. n. 25. In auscultandis rite peccatis, sic habetote, quidquid in aurem confitentis dixeritis, prædicandum super tecta, ac proinde ea semper animi provisione accedetis, ac si dicta vestra omnia enuntianda essent in vulgus.

IV. Servanda quoque conscientiae arbitro

monita a S. Xaverio data. L. 6. c. 17. 1. S inter conjuges dissidium componendum, caveat, ne coram uxore, culpam in maritum conferat, sed potius ad debitam mariti observantiam hortetur. 2. Nec facile conjugis alterius de altero querelis fidat, nec inaudito altero quidquam statuatur. 3. Ad confessarium accedentibus, non tam ad peccata expianda quam ad paupertatis remedium petendum ostendat usum sacramenti poenitentiae, et ad curam animorum traducat, demonstrando, quanto graviora sint animarum incommoda quam corporum. 4. Confitentibus non festinatam, sed diligentem navandam operam censebat idem Indiarum Apostolus, monens, ut praeparent confessiones paucas rite factas audire quam multas temere praeparatas: Qui enim, Confitentes interius excuti? Qui debite instrui? Qui eorum odiis, fraudibus, aliisque vitiis adhiberi remedia possent, nisi per otium curareur? An vero dubium esse cuiquam possit, quin confessio una recte instituta, multis cursim peractis sit praefenda, cum praesertim confessio aditum aperiat ad sanctissimum Eucharistiae Sacramentum? 5. Idem Sanctus P. Gaspari Barzæo monitum dedit, si quando incertorum

dominorum pecunia restituenda sit, potius per sodales misericordiæ vel alios id faciat : sæpe enim medicantium fraus aut infamia hoc negotium inquinare solet. 6. Denique monebat, ut sumpto spatio, examen instituerent de confessionibus exceptis, et quæ in alienis deliquissent, expiarent in suis. Alia pro ipsa praxi, ante, in, et post confessiones exceptas præstanda. *Vide in Horologio Sacerdotali pag. 428.*

§. II.

*Documenta pro Concionatoribus PP.
Tertianis proposita.*

DOCUMENTUM I. Præbet Salvator, qui *cæpit facere et docere*. Act. 1. Ut instrueret ita alios docere, ait S. Bernardus, epist. 107. ut etiam teipsum doceas, et prius facem Evangelicæ veritatis, manu, quam ore præferas : plenius enim docetur opere, quam sermone. Alias Concionatoribus oggeretur illud, quod Pharisæis : Dicunt et non faciunt etc.

Documentum II. Tradit S. Franciscus Borgias in Libello de ratione concionandi c. 5. ic Ecclesiasten instruens. 1. Conciona-

tor ut spiritualem escam populo commode præbeat, prius ipse cibum mandat, et sic instar matris in os infantis ingerat. Quare sacrificet, pie oret, jejUNET, vigilet, lacrymetur, flagellis se verberet, corpusque pœnitentia subigat spiritui et domet : sic fiet, ut peccata quibus tanquam a dæmonibus multi occupantur citius expellat : nam ut Christus ait : *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur nisi per orationem et jejunium.* Matth. 17. 2. Angelorum quoque subsidium imploret; a Seraphinis quidem amorem postulet, a Cherubinīs scientiam et lumen, a cæteris quoque Hierachiis dona flagitet, præcipue vero ab Angelis Custodibus auditorum potestatem sibi exoret docendi eos, qui illorum Custodiæ commissi sunt, et quæ in ipso desiderantur roget, ut Angeli inspirando suppleant. 3. Cum virtutem quempiam Ecclesiastes populo persuadere desiderat, Sancti in ea virtute excellentis auxilium imploret : v. g. pro Castitate Josephum, pro charitate Joannem Evangelistam, pro pœnitentia Magdalenam. 4. Triduo ante concionem, primo die Deo Patri commendet memoriam, altero die Filio intellectum, tertio die Spiritui sancto offerat voluntatem. Et si quid forte memoria exciderit Patrem cœlestem appel-

iet, si arcanum quid Scripturæ investiget, ad Filium confugiat; si se aridum et sine devotione reperiatur, Spiritum Sanctum roget, ut amoris divini ignem in corde accendat. Hæc S. Franciscus Borgias l. c.

Documentum III. Virtutes aliis inculcandas, ipse Ecclesiastes ante possideat. Nemo enim dat, quod non habet; ut tanquam Angelus superior inferiores illustret, lumen ipse prius a Deo in meditationibus ac precibus excipiat, et ut inflammet, ardorem. Celebris concionator ex ordine D. Francisci rogatus, cur ipse tantis populum flammis amoris non succenderet atque S. Bernardinus, licet hic esset eloquentia inferior; Reposuit : se carboni nonnihil tantum calido similem, qui carbones alios succendere nequeat, cum ipse non ardeat, Bernardinum vero carbonem esse prorsus ignitum et candentem, qui quidquid tetigerit mox inflammet. Ardeat itaque orator, ut ait Oratorum princeps Tullius, qui alios vul accendere.

Alia 12. Documenta lege in Horologio Sacerdotali.

§. III.

Praxis formandæ Concionis.

DE ratione formandæ concionis, præclara extat scripta instructio Roberti Bellarmini, postea S. R. E. Cardinalis, quam ob eximia, quæ continet, Documenta, hisce insero. Sic vero habet.

I. Finis Christiani Concionatoris esse debet, docere fideliter, quæ populum oporteat vel deceat scire ex divina doctrina, et simul movere ad virtutes consequendas et vitia fugienda. Quare necesse est, ut qui utiliter concionari desiderat, primum omnium sibi præfigat scopum, quo dirigat totam concionem suam et singulas ejus partes : ut exempli gratia dicere debet apud se : Evangelium hodiernum hortatur ad pœnitentiam; volo igitur Deo juvante operam dare, ut in animis auditorum, ingenerem desiderium veræ pœnitentiæ ac propterea colligam rationes, testimonia, exempla, et alia quæ ad hunc finem juvabunt. Pari ratione examinare deberet singulas partes suæ concionis, et videre, an ad finem propositum faciant. Hinc enim multi non modo non utiliter, sed cum periculo animarum

suarum concionantur, qui nullum sibi finem proponunt, nisi consumendi unam horam dicendo, aut certe argutis sententiis et varietate rerum ac verborum detinendi auditores. Isti ut finem verum non habent propositum, ita etiam non assequuntur, licet multum fatigentur et sudeant.

II. Ad docendum, qui est unus ex finibus Concionatoris, non satis est de singulis Evangelii vocibus aliquid dicere, vel ex singulis conceptus, ut vocant, elicere, ut quidem faciunt, qui non verbum Dei, sed verba prædicant : sed necesse est verum, germanum et litteralem sensum eruere, et inde dogmata fidei confirmare vel præcepta vivendi tradere, ac breviter, id docere, quod Spiritus S. per illa verba doceri voluit; id enim vere est populum pascere, et instruere verbo Dei.

III. Ad movendum ad studium virtutum, qui est alter finis concionatoris, non satis est irasci in peccatores et vociferari; inanes enim clamores terrent aliquando simpliciores, sed ridentur a sapientioribus, et certe in neutris solidum fructum operantur. Itaque oporteret veris rationibus, quæ ducuntur a testimoniis divinis, a causis, et effectis rerum, de quibus agitur, ab exemplis et

appositis similitudinibus convincere primum mentes auditorum, ut fateri cogantur ita esse vivendum, ut Concionator dicit; ac tum demum verborum copia et efficacia sententiarum, et variis exclamationibus impellendi sunt, ut velint serio id, quod velle se debere cognoverunt.

IV. Tria sunt necessaria ad fines prædictos consequendos, zelus Dei sive fervoris ac spiritus vehementia, sapientia, et eloquentia. Quæ tria significata sunt linguis igneis, quæ super Apostolos apparuerunt, cum a Deo creati sunt primi Evangelici Prædicatores. Ardor ignis zelum, splendor sapientiam, forma linguæ eloquentiam designabat. Eloquentia sine charitate et sapientia est cymbalum tinniens et inanis garrulitas : sapientia et eloquentia sine charitate res est plane humana et mortua : charitas sine sapientia et eloquentia est instar viri fortis sed inermis.

V. Ad zelum seu spiritum hauriendum, cui potissimum studere debet Christianus orator, nihil prodest magis, quam oratio ad Deum assidua rerum cœlestium continua et seria cogitatio et librorum spiritualium, ac eorum potissimum, qui vitas Sanctorum continent, pervolutatio.

VI. Ad sapientiam Concionatori necessariam tria requiruntur. 1. Cognitio Scripturarum, et ideo deberet Ecclesiastes quotidie aliquid legere ex Divina Scriptura, ut eam sibi faceret familiarem valde, et simul adhibere commentaria Patrum. Qui autem sint optimi scripturæ Interpretes, ex meo catalogo peti possunt. Ex recentioribus Cornelius, Jansenius et Adamas Sasbout excellere mihi videntur. 2. Requiritur notitia dogmatum Ecclesiasticorum, in quo genere tutissima est doctrina S. Theologiæ et Catechismi Tridentini. Neque recte faciunt, qui populo opiniones Doctorum de dogmatibus proponunt : neque enim parum esset, si populus, quæ certa sunt, plane intelligere et retinere posset. 3. Exigitur vera eruditio, ut habeat concionator exemplorum, similitudinum, testimoniornm et rationum copiam, ad quam rem valde conducunt, Digressiones S. Joannis Chrysostomi in Epist. B. Pauli, et sermones ejusdem ad populum Antiochenum Sermones S. Basilii de jejuniis et seq., Tractatus S. Augustini in psalmos et sermones ejusdem de verbis Domini et de verbis Apostoli, dialogi S. Gregorii, Historiæ Ecclesiasticæ et vitæ Sanctorum fideliter scriptæ ab Athanasio,

Hieronymo, Sulpitio, Palladio, Theodoro, Beda et aliis.

VII. Ad eloquentiam Christianam, imo ad omnem veram eloquentiam, requiritur, ut emendet ac poliat, sed non destruat aut corrumpat naturam; atque in hac re peccari potissimum solet. Debet ars emendare naturam, quia nonnulli interdum vel educatione, vel prava consuetudine, vitiose loquuntur et agunt; ut cum verbis utuntur impropriis, vel minus honestis, vel phrasibus nimis levibus aut obscuris: et cum caput indecore movent, aut sola sinistra manu gestum faciunt, aut aliter peccant in agendo; quæ vitia facile observatione notari et caveri possunt et debent. Sed rursus ut dixi, debet ars non destruere naturam; et si peccata aliqua toleranda sint, minus malum est non emendari, quam corrumpi naturam. Destruunt naturam, qui dum concionantur, vel sono vocis utuntur insolito, ut non tam loqui, quam librum aliquem legere, aut etiam canere videantur: aut verbis utuntur poeticis, aut jam antiquatis, aut nimium affectatis, vel certe phrasibus ita concinnis, ut omnes intelligant eum multum laborasse in componenda oratione. Ista enim detrahunt Concionatori omnem pene

auctoritatem, cum animi vani et secularis manifesta signa sint.

VIII. Si quis autem hoc vitium fugere velit, cogitare debet se (licet ex superiore loco ad multos) tamen cum hominibus locuturum, et cum eis ita acturum, ac si seorsum cum singulis ageret. Qui enim cum uno aliquo loquitur, ut ei aliquid persua-deat, certe non utitur initio multis concisis, aut congerie epithetorum, aut phrasi poetica, nec magna corporis commotione, nec voce inusitata, sed plane more humano primum quieto corpore, voce moderata et verbis simplicibus; deinde si opus sit contendere, vel hortari, vel reprehendere, paulatim assurgit, vocem attollit, multiplicat verba, agitat corpus, exclamat, ut mutationes vocis et verborum congeriem, ac totius commotionem corporis pariat affectus, non affectatio vel artificium. Hoc solum interesse deberet, inter orationem Concionatoris ad populum, et familiarem colloquutionem unius ad alterum, quod Concionatori ut commodè exaudiatur, est altius loquendum, etiam gravius et magis considerate: quia gravius malum est, coram multis peccare, quam coram uno, et quia, ut quidam ait, multitudo honorabilis. Hæc Bellarminus.

Cujus præclaram concionandi methodum utinam nonnulli moderni temporis Ecclesiastæ exactius observarent, præsertim quoad zelum, orationem, et rerum cælestium atque æternarum contemplationem; profecto alia foret Ecclesiæ facies.

§. IV.

Cur ex tot Concionibus, tam exiguus referatur fructus?

LAUDATUS ante Bellarminus de ascensione mentis in Deum gradu 6, causam exigui fructus tot Concionatorum, in defectum zeli, charitatis et ignis refundit.

Per quadragesimam, inquit, in magnis urbibus quotidie, viginti, triginta, aut quadraginta Oratores declamant, et tamen peracta quadragesima, nulla fere mutatio in moribus civitatis apparet; eadem vitia, eadem peccata, eadem frigiditas, eadem dissolutio cernitur. Ego nullam invenio causam, nisi quia ut plurimum conciones eruditæ, et elegantes et floridæ funduntur; sed deest anima, deest vita, deest ignis, breviter, magna illa charitas deest, quæ sola potest dicentium verba animare, et corda audientium inflammare et commutare. Ne-

que hoc dico, quod desit multis Prædicatoribus contentio vocis, et motus totius corporis; nam etiam bombardæ sine pila ferrea magnum sonitum edunt, sed absque fructu; quod desideratur, hoc est, ut præferant magnum affectum erga Deum et animarum salutem, eumque non simulatum, sed verum, non extortum, sed quasi naturaliter ex fonte cordis manantem.

S. Petrus artem dicendi non noverat solius naviculæ regendæ, retiumque reficiendorum et jaciendorum peritus erat : sed ubi Spiritus S. in linguis igneis super eum descendit, et charitate ardentissima eum replevit, cæpit continuo in media Urbe Hierosolyma, ita potenter, ita ardentem loqui, ut uno sermone multa hominum millia ad pœnitentiam fidemque converteret. Act. 2. Neque tamen legitur in concionibus suis magna vociferatione usus, aut totius corporis commotione fatigatus.

De S. Francisco refert S. Bonaventura, eum nec valde eruditum fuisse, neque rhetoricæ operam dedisse, et tamen cum ad populum conciones haberet, audire solitum ut Angelum de cœlo c. 2. vitæ. Verbum ejus erat velut ignis ardens penetrans intima cordis et ut narratur in Chronicis ordinis

Minorum c. 30. cum aliquando post prandium ex improvise paucis verbis ad populum locutus esset, tanta facta est in toto populo commotio ad pœnitentiam, ut videretur illa ipsa dies, feria sexta parasceves Domini fuisse. Unde ex paucis verbis tanta commotio? tantus fructus? ex eo videlicet quod sanctus ille Concionator esset, quasi carbo ignitus et verbum ejus ut facula ardens, ut de Elia scriptum reliquit Ecclesiasticus c. 48.

Habemus scriptos sermones S. Vincentii, S. Bernardini et aliorum quorundam Sanctorum, quos vix dignantur aliqui legere ob nimiam simplicitatem verborum; et tamen scimus ab illorum concionibus multa hominum millia ad Deum conversa, et ipsos incredibili concursu et attentione semper fuisse auditos, quia videlicet verba ipsa simplicia a pectoribus ignitis et scintillantibus prodibant. Hactenus Bellarminus. Hæc igitur causa est, cur ex innumeris concionibus etiam moderno tempore tam exiguus fructus reportetur. Deest enim 1. virtus, deest perfectio, deest sanctitas, deest zelus et charitas, concionum vita et anima primorum Patrum nostrorum. Deest 2. oratio, consideratio et meditatio, qua zelus et

charitas, ac fructus a Deo obtineatur. P. Benedictus Palmius celeberrimus e Societate nostra in Italia et Sicilia Concionator, nunquam nisi præmissa multarum horarum oratione et non raro tam copiosa lacrymarum profusione, ut pavimento, ubi oraverat, madefaceret, cathedram conscendebat; unde oriebatur, (quemadmodum Bibliotheca Scriptorum Societatis refert) ut concionandi modum, quem a P. Laynio, primisque Societatis Patribus didicerat, e Sacris Scripturis et sanctorum Patrum solida doctrina ad extirpanda vitia, inserendas virtutes, morumque emendationem, retinens, tanta energia, pietate, zelo, ardore animi, Romæ, Mediolani, Venetiis, Genuæ ad populum dixerit, ut omnes in admirationem raperet, et quocumque vellet impelleret. Imo cum summa efficacia et animorum commotione dicenti, aliquando acclamatum fuerit: Beatus venter qui te portavit! Et in hac Provincia nostra P. Rosenthal, quanto ardore, et fructu Coloniae in templo nostro peroravit? non verborum phaleris aut rebus exquisite raris et variis, conciones farciens, sed sacrae Scripturae et SS. Patrum sententiis corda movens; (ut conciones impressæ testantur, quas vix ali-

qui dignantur inspicere). Ignem vero illum et zeli fervorem unde hausit, nisi ex diuturna oratione et quatuor horarum, dictionem præcedentium, ante Venerabile Sacramentum, flexis genibus peracta meditatione?

Concionandum igitur, ex spiritu, ex spiritu, ex spiritu ut aiebat S. Theresia: Jussit Christus Apostolos suos prædicare non curiosa, non inutilia, sed regnum Dei, et pœnitentiam, non in sapientia verbi et sublimitate sermonis, ut non evacuetur crux Christi; non enim (ait Apostolus) nosmetipsos prædicamus sed Jesum Christum Dominum nostrum 2. Ad Cor. 4. c. Scilicet ex spiritu zeli, et charitatis Dei et proximi. Deinde plus temporis impendendum orationi et meditationi, pro hoc spiritu obtinendo, quam comparandis flosculis, et rebus raris, quibus conciones farciendo delectemus potius quam moveamus. Ita fiet ut peccatores ex concionibus, revertantur percutientes pectora sua, ac mores distortos corrigant.

§. v.

De defectibus Concionatori, in concione vitandis.

PRÆTER assignatos duodenos in Horologio sacerdotali defectus, sequentes ex P. Lancicio suggestos, orator cavere studeat.

1. Clamor statim in exordio vitandus.
2. Longa nimis exordia cavenda.
3. Manibus quaterre pulpitem, cordatis auditoribus molestum est.
4. Manus complodendo sonum ciere, ingratum est.
5. Citare pro confirmatione Neotericos, ut Drexelium, de Ponte, auctoritatem apud populum sufficientem non habet.
6. Spuere in suggestu, excreare versus illam partem, qua asservatur Venerabile, irreverens est.
7. Ante inchoatam concionem in suggestu, strophiole nares emungere, indecorum est.
8. Ordinarie in citatione Patrum exprimere tomum, librum, caput, paragraphum, versum, rem affectatam sapit et memoriæ ostentationem, nisi fiat ad fidem confir-

mandam in re, quæ difficulter creditur. In citanda Scriptura satis est librum et caput citare omisso versu.

9. Excedere horæ spatium, vitium est; non explere semihoram, noxium, quia populus assuescit.

10. Ita proferenda verba singula, ut etiam extremæ syllabæ intelligantur, nullæ absorbentur. Atque ut melius percipiantur, crebro facies vertenda ad auditorium frequentius, subinde tamen etiam ad latus ubi pauciores existunt, et non tam diu.

11. Propositio concionis certa sit et determinata, non universalis: v. g. non de temperantia in genere, sed de jejunio servando, ebrietate fugienda.

12 Denique dictio, gestus manuum motus, membrorum, faciei et pilei compositio sit talis, in qua etiam hostis concionatoris non possit notare superbiam, vel animi elationem, aulicismum vel affectationem, aut quidquam jure reprehendere. Sed de his modo satis.

APPENDIX

MODUS DIRIGENDI

AD

STATUM RELIGIOSUM

AUCTORE

P. GASPARE DRUZHICKI S. J.

FELICITATUM Novi Testamenti ipsa plane medulla est status religiosus, in consiliis Christi fundatus, et infallibilem salutis æternæ promissionem ex vi talis status, annexam habens. Proinde directio proximorum ad talem statum non potest non esse magni coram Deo meriti, si tamen fiat secundum probatas prudentiæ asceticæ regulas.

Primum omnium certum est, non probari in Societate nostra, quemquam ad statum religiosum induci, ut patet ex Regula Sacerdotum 23, quæ id confessariis expresse prohibet; et ex Regula 7. Patris congregationis; ex directorii quoque Exercitiorum, cap. 24. Nihilominus, et illud certum est,

finem Societati propositum præcipuum esse, ut præter salutem, perfectionemque propriam, etiam impense in perfectionem proximorum incumbamus juxta Regulam 2. Summarii. Cum ergo dubium non sit, perfectionem proximi in statu potissimum religioso sitam esse, merito etiam dubium mihi esse non debet ex præcipuis Instituti Societatis partibus esse cooperari, ut illo proximi promoveantur. Medium igitur quod hac in re Societas amplectitur sciendum est. Nempe vetat Societas directe homines trahi quibuscumque persuasionibus ad Religionem : exoptat tamen impense eodem promoveri proximum, sed eis duntaxat modis ut dirigatur in via spirituali; ut non ponat obicem divinæ vocationi; ut illam ultrô oblatam non excutiat; ut agnoscere et discernere sciat vocem Dei trahentis, illique obsequatur, similibus aliis rationibus, quibus in iis terminis sistitur; ut ipsum opus vocationis totum divinæ permittatur voluntati, solumque adhibeatur directio ad hoc ut talis vocatio vel concipiatur, vel dignoscatur, vel denique acceptetur et executioni mandetur. Hos terminos si fuero egressus, putabo me falcem in alienam, nempe divinam messem misisse, proinde illud ut indignum cavebo.

Cognitis his meis partibus, conabor me operarium Christo præbere inconfusibilem, ac primum materiam mihi diligenter seligam circa quam pro Christo laborem. Examinabo meipsum, qualiter mihi commissum sit a Superiore hoc officium cum proximis tractandi (sine voluntate enim superiorum certum est mihi meipsum intrudere non debere); v. g. si sum confesarius templi, congregationisve, vel præfectus congregationi aut scholis, vel in aliquo alio officio juvandi proximos positus. In iis ergo circumspiciam an aliquos mihi Deus proposuerit tali statui aptos, hoc est quorumnam ætas sit idonea, indoles ad virtutem propensa, ingenium ad studia excellens, maximeque qui non sit habiturus difficultates illas magnas cognatorum, ob quas forte inaniter tandem laborarem, item constitutionem corporis sat validam, compactamque, nec morbis obnoxiam, constantiam animi in bono et candorem in tractando, nec versatile versutumque ingenium. Simul vero hic intelligam quo aptior quisque offertur ad regnum Dei, statumque religiosum, eo potiores me partes industriæ in illo juvando debere ponere, juxta sequentia media.

Hinc opus ipsum aggredior, primumque medium erit in iis quæ ad Deum sunt. Orabo frequenter Deum ipse pro talibus, maxime in sacrificiis, et similiter ut orent alii, curabo. Offeram Deo mortificationis et laborum aliquid meorum: ita enim factitabat S. Paulus, aliique Apostoli cum novis christianis (2. Thes. 1.) *in quo, inquit, etiam oramus semper pro vobis*. Cum proximis cavebo diligenter, ne me, illis faciam familiarem nimium: sic enim faciam me simul contemptum, vel certe suspectum. Cavebo etiam, ne illis quæ sunt domestica Societatis et intrinseca, evulgem; hoc enim esset allicere ad Societatem cum tamen id Deo soli sit permittendum ut alliciat quo vult.

Post hæc in illis duo præstare conabor. Primum quidem, ut impedimenta removeam perfectionis hujus, quantum in me est. Deinde ut dispositionem debitam inducam. Impedimenta sunt duplicis generis: 1. Peccata; 2. amor nimius terrenorum, maxime pravæ consuetudinis et familiaritatum, qui amor est seminarium scelerum. Dispositio autem in eo est ut vehemens concipiat desiderium animam salvandi, Deo inserviendi quam perfectissime. Circa hæc

totum meum auxilium erit; reliqua Deo permittam.

Porro circa amolitionem peccatorum, non ero contentus ut inducam ad fugam peccatorum mortalium hoc enim omnium christianorum est), sed ad quam maximum odium etiam venialium, ut umbram etiam ipsam voluntarii peccati fugiant, adeoque et ipsas occasiones.

Quoad amorem vero sæcularium rerum extrudendum, vanitatem et deceptionem mundi proponam : *Vanitas vanitatum et omnia vanitas.* (Eccl. i.)

II. Jam vero quoad dispositionem inducam, ut sibi persuadeat Deo se omnia debere : Dignum Deum esse ejus obsequio, et ut ad omne ejus beneplacitum parati simus semper, propter tot beneficia, promissaque ejus.

Media ad hæc ipsa præstanda, erunt hæc:

1. In concionibus, exhortationibusque publicis (si hæ sunt mei muneris), frequenter miscebo ea quæ inducant ad mundani amoris fugam, ad promptitudinem erga Deum.

2. Habebo in promptu argumenta singularia variaque, quæ ad hoc genus valent, tum ex turpitudine peccatorum, tum ex dam-

nositate et poenis; tum ex passionis Christi et beneficiorum Dei et promissorum consideratione; tum ab exemplis quotidianis et consideratione quatuor novissimorum.

3. Similiter in promptu habebo sententias sacrae Scripturae, Patrumque, breves sed efficaces, similitudines, exempla, etc.

4. In lectionibus, vel alias (si docendi munere fungar), quaesita occasione, excurram in mundi pericula, vanitatem, salutis in mundo difficultatem, securitatem Religionum, etc.

6. Privatis colloquiis idem praestare conabor.

6. Suadebo confessionem generalem vitae totius, si numquam fecerint; examen quotidianum, praxim contritionis, praemonito confessario, in quem finem ea confessio fiat, ut et ipse pro sua parte juvet.

7. Commendabo alicujus libelli boni lectionem, assignato tempore et modo legendi: et interdum inquiram defructu lectionis docens quomodo se ad interiora reducere, et se supra se reflectere homo debeat.

8. Artem meditandi quotidie, docebo, ostensa methodo et materie, ut sciant per intellectum discurrere, et fructus, doctri-

nasque pro suo usu colligere, tum per voluntatem ad illas convictiones affici: meditando enim homo, Deo juvante, ipse se inducit ad fugam sæculi.

9. Proderit interdum ei quem curo, explorare suas affectiones in utramque partem.

10. Inducam ad dandum nomen congregationi B. Virginis, studiumque filiali affectu prosequendi illam matrem omnium.

11. Exercitia spiritualia commendabo, et interea non statim admittam, sed desiderari, diu differendo, faciam.

12 Socios bonos suadebo, cum quibus corrigi, et proficere possit

III. Particularia magis media ad dispositionem prædictam; hæc erunt :

1. Confessionem hebdomadariam suadebo, communionem paulo rariorem.

2. Docebo modum communionis devotæ, confessionisque fructuosæ, et diminutionem vitiorum in se inducentis.

3. Injiciam cogitationem de statu deligendo necessariam, nec differendam esse.

4. Habendum esse finem et scopum certum studiorum (si studiosus sit), eumque salutare animæ et Deo gratiosum esse debere, non vanitatis plenum, docebo.

5. Disponam ut magnificent inspiratio-

nes divinas, juxta illud : *Audiam quid loquatur—Hodie si vocem ejus audieritis—Loquere, Domine, quia audit servus tuus — Domine, quid me vis facere?*

6. Docebo quanti momenti sit initio statim vitæ, virtutem amplecti, voluptatem odisse, mature vitæ statum quæsisse et delegisse.

7. Inducam ut ipsi quoque in eum finem orent, communicent, aliquid Deo offerant.

8. Cumque stabilis in bono videbitur, suadebo, ut curet sibi Platum *de bono status religiosi*, vel illum ipse, magni muneris loco, mutuo dabo.

9. Ubi advertero bona esse desideria concepta Religionis, jubebo illa Deo commendari, diligenter examinari et inspicere : præsertim motiva quæ ad Religionem inducunt; an pure Dei gloria salusque animæ propriæ, et perfectio spectetur?

Interim proderit illi qui habet desideria concepta non cuilibet fidere, nec canere tuba ante se, nec unctionem Spiritus sancti palam cuivis aperire. Alias subintrantes muscæ, tollent odorem unguenti.

IV. Puncta deliberantibus proponenda :

1. Salutem æternam consequi indubitanter debeo, et volo : ad hoc enim a Deo

conditus, et redemptus, et christianus sum.

2. Salutem hanc consequi debeo, et volo, per media mihi a Deo non tantum communiter, sed etiam specialiter ordinata.

3. Inter media ad salutem mihi a Deo ordinata, est status vitæ, quem cum nesciam qui sit indagare illum debeo et volo : sicut enim sine mediis non venit ad finem, sic et sine statu vitæ ad salutem, cum status vitæ sit medium salutis.

4. Indagandus est ergo status vitæ, et quidem talis quem mihi Deus ordinavit, non quem mea propria voluntas cœca et mala, non quem caro et sanguis, non quem suggestus mundi offert.

5. Status iste vitæ non est hoc mensurandus, quia in eo salvari possum : in omni enim statu, qui peccaminosus non est natura sua, salvari possum, sicuti et omnes possunt. Sed in eo, in quo me Deus salvare decrevit, in quo salvari debeo, in quo salvandus sum, in quo certior salus mea.

6. Dei ergo voluntas est mihi indaganda de meo statu : neque debeo præcurrere voluntati Dei, neque illi obluctari; sed quem ipsa vult, velle, quem non vult, nolle, ac proinde ad omnes status vitæ licitos, quantum ex me indifferens et resignatus esse

debeo, quandiu ad aliquem certum divinæ voluntatis pondus non accesserit.

7. Voluntas Dei non debet expectari ut innotescat per ipsius Dei sermonem et manifestationem, aut per angeli alicujus : hoc enim est Deum tentare, et se periculo diabolicæ illusionis exponere; sed modis proportionatis ordinariæ Dei consuetudini, quam ille servat in dirigendis hominibus, in negotio, præsertim salutem animæ concernente, uti sunt : abstinere a peccato, orare Deum, sacramenta pœnitentiæ et eucharistiæ usurpare, mortificationes carnis assumere, consulere peritos, qui non tua, non sua, sed te, sed Deum quærant, qui solum te salvari, Deum glorificari cupiant.

8. Sunt igitur inspirationes Dei, et instinctus attendendi, quibus Deus pro sua omnipotentia atque misericordissima sapientia, cor hominis monet in memoria, illuminat in intellectu, movet in voluntate, delectat in omnibus istis tribus potentiis, perstringendo cor et inclinando huc et illuc, nunc spe certitudinis salutis, nunc timore periculoque damnationis, nunc suavitate virtutis, aut talis ac talis rationis vivendi ac agendi.

9. Has inspirationes Deus ordinarie ad-

hibet ad intimandum statum, a sua voluntate homini definitum, raro adhibet modos extraordinarios : proinde his ordinariis debeo esse contentus, et si eos habeo, eos expendere, et expensos sequi debeo, secumque possum, adhibito consilio, non meo tantum, sed eorum etiam quibus et vita mea nota, et gloria Dei cordi, et status animæ meæ cognitus, et sola salus mea curæ est.

10. Has inspirationes, intimationesque voluntatis divinæ, de meo statu, in quo salver, et salvari me Deus vult, ex tribus præcipue signis conjicere possum.

Primo.—Si eas Deus opportune et quandoque minime disposito obtrudit, et ingerit alia agenti.

Secundo.—Si eas dat, et suggerit Deus, sive quod idem est, si veniant ultro, quærente vel non quærente me, inter orandum, inter usum Sacramentorum, in auditione verbi divini, in lectione spirituali, in casu aliquo, eventusque subitaneo, læto vel tristi : est enim utrumque hoc signum vigilantis circa me et meam salutem, gratiæ, ac vocationis divinæ.

Tertio.— Si experior in me, sentioque obluctationem, et voluntariam affectatam-

que surdescentiam contra tales inspirationes, quo, nullum est certius signum divinæ vocationis, adeo ut ipsis revelationibus sit præferendum, et est demonstrativa ratio, causaque hujus rei: illa enim pugna, repugnantia, et affectata obsurdescentia, ac repulsa, signum evidens est, duos esse in meo corde spiritus, quorum unus est pro salute mea, esto contra carnem, sanguinem, superbiam, libertatem, amoremque proprium, et mundi; alius pro me, et pro mea carne, voluntate, sanguine, mundi studiis, contra salutem, aut saltem cum dubio, periculoque salutis. Ex quo discrimine spirituum facile est colligere, quis sit a Deo, quis contra Deum. Nam qui ad salutem certiores vocat, contra carnem, mundum, etc. ille sine dubio est divinus, proinde mihi eligendus, tanquam salutaris, et certum pignus, indubiusque dux: qui vero est contra salutem, aut cum ejus incertitudine, et pluribus certioribus, communioribusque periculis salutis conjunctus, pro sanguine, carne, mundo, ille procul dubio divinus, non est, proinde nonnisi cum discrimine salutis eligetur.

II Ad has igitur, similesque inspirationes et intimationes voluntatis divinæ de meo

statu, et salute, me examinare, et eas examinatas sequi debeo, et volo.

12. In quo ne errem, præter adhibita media sacramentorum pœnitentiæ et eucharistiæ, item orationum, afflictionumque corporis, et spiritus, utar quoque consilio peritorum, nihil aliud requirens, nisi beneplacitum Dei, et meam certiolem salutem, facilioremque : monet enim Spiritus sanctus : *Ne innitaris prudentiæ tuæ*, quod maxime verum est in negotio salutis æternæ perplexissimo, et plurimis scopulis, erroribusque obnoxio, ut experientia cuilibet magistra est, adeo ut non pauci eligant sine consilio statim finire, potiusquam salebras consultationis devorare, quod est aliud nihil quam de salute sua æterna aleam jacere.

V. Deceptiones in eligendo statu maxime cavendæ.

Prima est, non fidere, occultareque se, nec velle consulere, imo fugere eos qui dare volunt, et possunt consilium, cum tamen Spiritus sanctus cum simplicibus sermocinetur, et fugiat fictum.

Secunda est inveterata et præjudicata affectus applicatio ad aliquem statum, sive personam, in aliquo statu positam, cujus

causa ipse status amatur : cum tamen affectus tenebræ sint, ratio vero lux : qui lucem odit, male agit, et facile offendit.

Tertia est, hanc solam in electione status sequi regulam et normam : possum in hoc etiam statu salvari, bene igitur est, sat est, hunc inibo. Deceptio igitur est ista : aliud est posse salvari, aliud salvatum iri.

Quarta. Respectus humani : Quid dicent hi, quid illi? At quid dicet Deus, quid sancti; quid tu moriens; quid dices tu ipse damnatus?

Quinta est, præsumptuosa et negligens in Deum fiducia, dicendo : Committo hæc Deo; scit Deus quid mecum futurum sit; Hoc fiat quod statuit de me Deus : cum tamen sciat quidem Deus quid de te futurum sit, velit tamen te facere quod in te est, otiosumque te salvare non velit, imo otiosum te damnare velit.

Sexta est, hærere in ancipiti, nullam vim inferendo sibi nec dubiis finem imponendo certa determinatione : cum tamen regnum cœlorum vim patiatur, et violenti rapiant illud. Violenti sibi, violenti sunt cœlo. Audi quid dicit Deus : *Utinam frigidus esses, aut calidus sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.*

Septima est, trepidare perfectiorem vitam, tanquam duram, asperam, et in qua perseverare difficile sit. Sensit hoc ipsum initio conversionis, S. Augustinus, hæsitans mori morti, ut vitæ viveret, donec audivit clamantem Deum : Quid in te stas, et non stas? Projice te securus in Deum, noli metuere, projice te, excipiet te (o homo), et sanabit te.—Idem ergo dici tibi puta; qui dat velle, dabit et perficere; qui hæc dat nosse, dabit et posse; nihil ex tua parte desit, ex parte Dei nihil deerit.

VI. Illi autem qui perplexus hæret inter aliquos status, ignarus quemnam eligere debeat, sequens modus suggeri potest.

Invocato Dei auxilio, tempore commodo:

1. Cogita quis, ex his statibus, tibi videatur esse magis placens, gratus, acceptusque Deo.

2. Cogita quis, ex his statibus, tibi videatur pro anima tua securior et faciliior.

3. Cogita quis, ex his statibus, sit Christo Domino, vitæ ejus, doctrinæque conformior, et similior.

4. Cogita, in quo ex his statibus possis esse proximo utilior, ad salutem animæ.

5. Cogita quis, ex his statibus, sit viribus corporis tui, dotibusque ac talentis tuis

aptior, et in quo utilius pro Deo talenta tua impendere possis.

6. Cogita ad quem, ex his statibus, tacito et interno, identidem repetito mentis impulsu provocaris, et moveris, quamvis remurmurante sensuali horrore.

7. Cogita in quo, ex his statibus, facilius Deo rationem vitæ tuæ reddere poteris, in morte, et in iudicio Dei.

8. Cogita in quo, ex his statibus, pluribus occasionibus ad bonum, paucioribus vero ad malum, abundabis.

9. Cogita in quo, ex his statibus, in bono perseverare potes.

10. Cogita, si nunc morereris, in quo, ex his statibus, velles mori.

Ad has interrogationes, in omni sinceritate, coram Deo, tibi responde, et pro quo statu plures responsiones habueris, eum delige, consulto eo, cui fidis in Domino.

INDEX

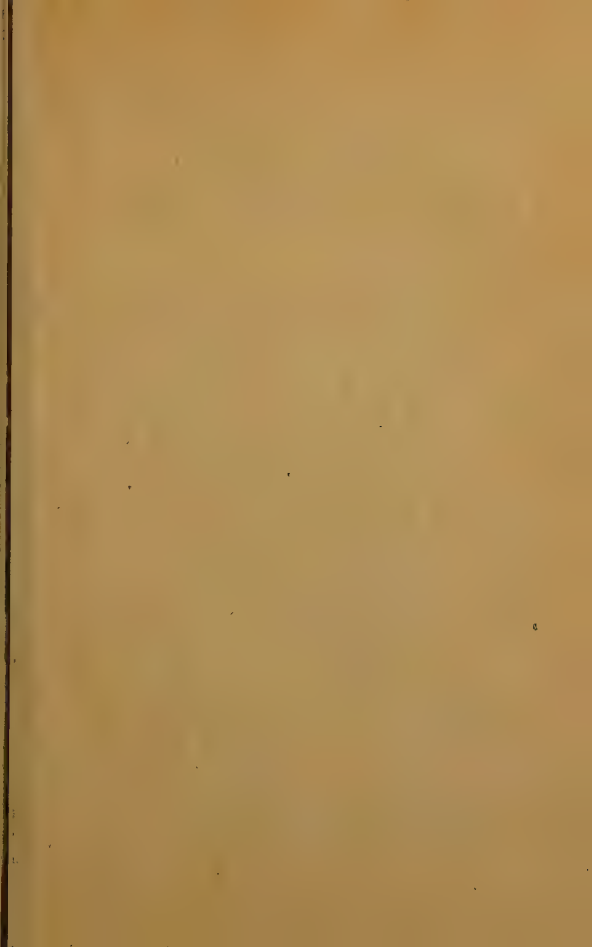
HOROLOGII EXCITATORII

<i>Abnegatio sui.</i>	143
<i>Affectus triplicis viæ.</i>	136
<i>Bonorum Temporalium Renuntatio.</i>	63
<i>Christus docens et patiens.</i>	130
<i>Consilia Spiritualia pro Candidatis.</i>	22
<i>Conversatio cum proximis.</i>	171
<i>Cura Minimorum.</i>	38
<i>Devotio.</i>	40
<i>Dictamina prava cavenda.</i>	60
<i>Discipulis Inculcanda.</i>	71
<i>Exemplum bonum.</i>	199
<i>Exercitia Menstrua PP. TT.</i>	115
<i>Fines amplectendæ Religionis.</i>	7
<i>Fines proprii Societatis Jesu.</i>	11
<i>Gubernandi modus.</i>	85
<i>Hebdomades quatuor Exerc. Spiritualium.</i>	123
<i>Magistri docentes.</i>	69
<i>Meth. conjungendi virtutem cum Scientia.</i>	52
<i>Monita pro Missionariis, Confessariis et</i> <i>Operariis Apostolicis.</i>	201
<i>Modestia.</i>	82
<i>Mortificatio passionum.</i>	139
<i>Novitii. 28. Objectiones Sæcularium.</i>	14

<i>Praxis formandæ concionis.</i>	214
<i>Probatio prima. 28. Secunda. 32. Tertiæ.</i>	108
<i>Repetentes studia.</i>	52
<i>Regulæ non violandæ.</i>	42
<i>Societatis Jesu 12 singulares gratiæ.</i> . .	12
<i>Signa profectus spiritualis.</i>	48
<i>Theologiæ Auditores.</i>	91
<i>Virtus discipulis inculcanda.</i>	171
<i>Visitatio captivorum et Infirmorum.</i> . . .	176

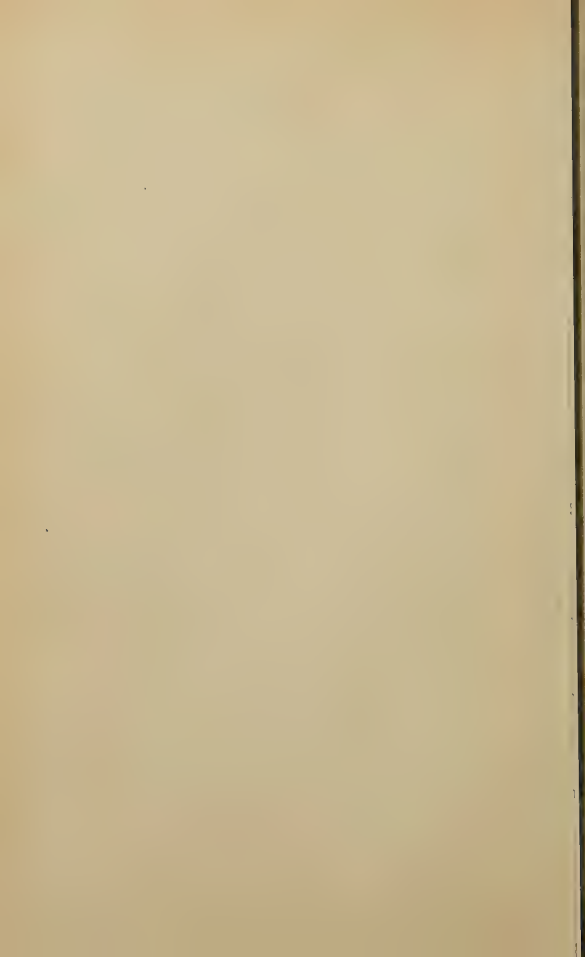
ELENCHUS INSTRUCTIONUM.

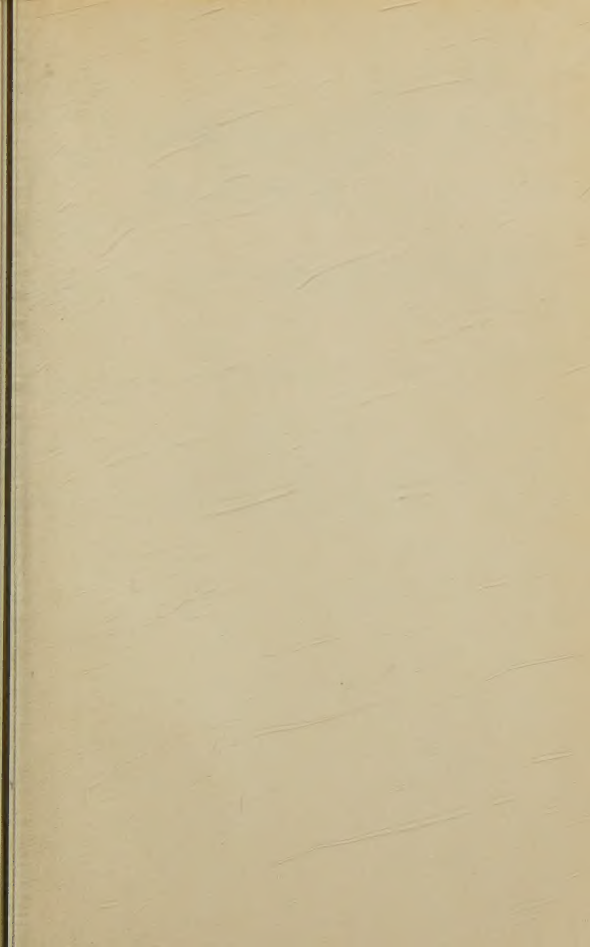
<i>I. Pro Candidatis Societatis.</i>	7
<i>II. Pro Novitiis Societatis Jesu.</i>	28
<i>III. Pro Scholasticis Societatis studia</i> <i>recolentibus.</i>	52
<i>IV. Pro Magistris Docentibus.</i>	69
<i>V. Pro Theologiæ Auditoribus.</i>	91
<i>VI. Pro Patribus Tertianis.</i>	107
<i>Appendix.—Modus dirigendi ad statum</i> <i>religiosum.</i>	227

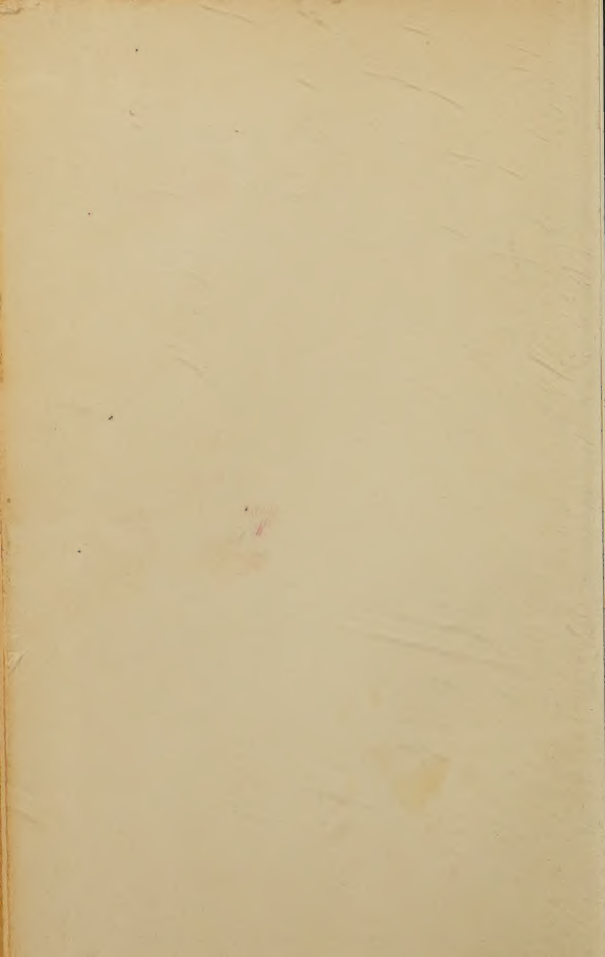

0060.26

D 627

26949

DIRCKINCK, JOANNES, S. J.

AUTHOR

Horologium
Excitatorium

TITLE

DATE
LOANED

BORROWER'S NAME

Brady

Haven

STORAGE - COSA

